

Yeşil

Mayıs 2017
Sayı: 04

ÜCRETSİZDİR

martı

SARIYER BELEDİYESİ KENT KÜLTÜRÜ VE YAŞAM DERGİSİ

6. Sarıyer Edebiyat Günleri Beyaz Martı
Edebiyat Onur Ödülü şair ve yazar

Murathan Mungan'ın

- Orhan Alkaya
- Vecdi Çıracıoğlu
- Salih Bolat
- Mesut Kara
- Zülfü Livaneli
- Aslan Özdemir
- Kürşad Oğuz
- İsmail Bakar
- Can Baytak
- Metin Yeğin
- Gülşen İşeri
- Erkan Doğanay
- Nafer Ermiş
- Cemil Cahit Yavuz
- Ezgi Özcan
- Sinan Karahan

“DÖRT MEVSİM YAŞAYAN SARIYER”

**SARIYER BELEDİYESİ
ÖDÜLLÜ FOTOĞRAF YARIŞMASI**

ÇAĞRI MERKEZİ

**4441
722**

**SON BAŞVURU TARİHİ
11 Ağustos 2017**

www.sariyer.bel.tr

[Sarıyerbld](#) [SarıyerBelediye](#) [Sarıyer.tv.tr](#)

ŞÜKRÜ GENÇ

Sarıyer Belediye Başkanı

**Merhaba Sarıyerliler,
merhaba edebiyat dostları...**

SARIYER'İN tepelerinde ormanlarında yollarında karlar eriyeli, poyraz kıyılarımızı hoyratça döveli çok olmuyor. Bu yıl baharı biraz geç karşıladık. Ama her yıl olduğu gibi, baharı ve özellikle de Mayıs'ı hasretle beklediğimize ediyor.

Mayıs demek, bizler için canlanan doğa demek, Emegün Bayramı demek, yeniden diriliş demek. Ama 6 yıldır da, Sarıyer için "Edebiyat" demek, kelimelerin dansı demek, romanın öykünün şiirin şahlanışı, sanatçıların coşkusu demek, okurun ve sanatçının yıllık geleneksel sevgi dolu sanat dolu buluşması demek.

Bu yıl da SARIYER EDEBİYAT GÜNLERİ'nde, canım Boğaziçi'nin kıyılarında yine buluşmaya hazırlanırken, dergimiz YEŞİL MARTI'nın bu sayısına da bu geleneksel etkinliğimizin izleri damgasını vuruyor.

Bu yıl Geleneksel Beyaz Martı Onur Ödülümüzü vereceğimiz MURATHAN MÜNGAN'a ayırdığımız kapak röportajımızı ilgi ile okuyacağınızdan eminiz.

Arkadaşlarımızın yine dopdolu bir içerikle hazırladıkları yeni sayısında YEŞİL MARTI'da; Orwell'dan Cervantes'e, Uğur Yücel'den Livaneli'ye, Efsane Sarıyerli futbolcu Garo'dan Ahmet Telli'ye kadar çok sayıda yazı, röportaj, yorum ve makale bulacaksınız.

Yine geleneksel ve giderek daha yoğun bir ilgi gören FAKİR BAŞKURT ÖYKÜ YARIŞMAMIZ'ın sonuçlarını da bulacağımız bu sayısı ile YEŞİL MARTI artık masanızın, bahçe sehpanızın, bekleme odanızın, yatakta başucunuzun ya da metro yolculuğunuzun vazgeçilmezleri arasına hızla giriyor.

Emeği olan herkese teşekkürlerimle,

Kapak Fotoğrafı: **Muhsin AKGÜN**

yesilmarti@sariyer.bel.tr

Mayıs 2017
Sayı: 04

Sahibi: T.C. Sarıyer Belediyesi adına **ŞÜKRÜ GENÇ**

Genel Yayın Yönetmeni
CENGİZ KAHRAMAN
kahramance@gmail.com

Genel Koordinatör
İSMAİL ERDEM
ismailerdem67@gmail.com

Yayın Kurulu
Halil Genç
Vecdi Çıracıoğlu
Filiz Coşkun
Cengiz Kahraman
Aslan Özdemir

Yapım: MAVİ MEDYA

Editör
ASLAN ÖZDEMİR
aslan.ozdemir@gmail.com

Yayın Koordinatörü
VEDDİ ÇIRACIOĞLU
vecdihisar@gmail.com

Kreatif Yönetmen
MUSTAFA GÖKMEN
mustafagokmene@gmail.com

Baskı
Başkent
Uluslararası Ajans
Tur. İç. ve Dış Tic.
Ltd. Şti.
Esenşehir
Mahallesi,
Kürkçüler Cad.
Fazıl Sk. No:7
Dudullu-Ümraniye
İSTANBUL
Tel:
0216 526 20 22

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
ÖNDER KÖMÜR
onderkomur1983@gmail.com

Adres: Yaşar Kemal Kültür Merkezi, Derbent Mahallesi
Akgün Caddesi No: 1 Sarıyer / İstanbul www.sariyer.bel.tr

Halaskargazi Cad. Badur İşhanı No:20 K:7
Şişli 34371 İSTANBUL Tel: 0212 241 21 39

Aylık süreli yayındır.

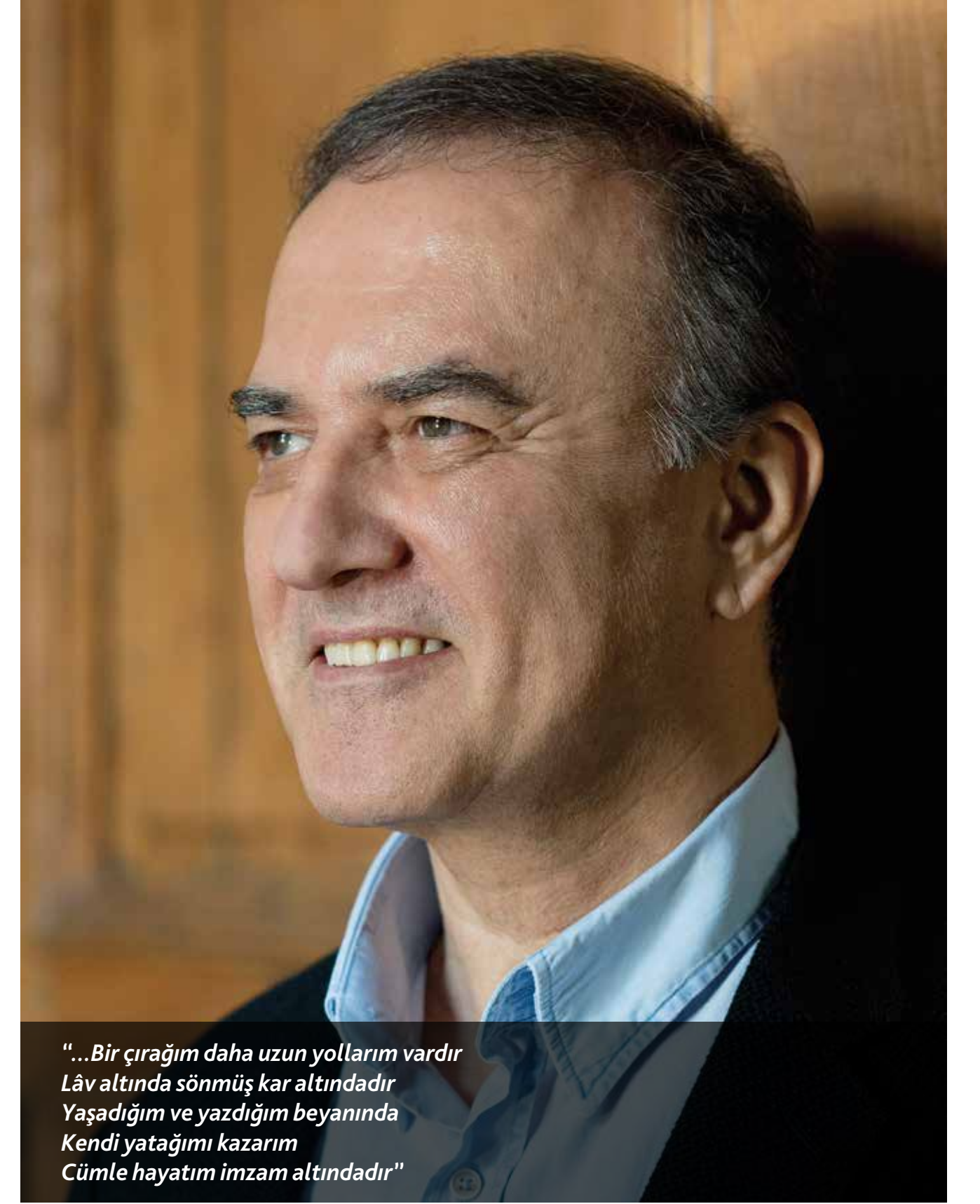
'ÇOK YAŞA, ÇOK YAZ MURATHAN MUNGAN'

Sarıyer Belediyesi 'nin bu yıl altıncısını gerçekleştireceği Edebiyat Günleri'nin bu yıl ki Beyaz Martı Edebiyat Onur Ödülü; şair, yazar ve aktivist Murathan Mungan'a verilecek. Edebiyatın farklı dallarında, öykü, roman, şiir, deneme, tiyatro oyunu gibi birbirinden başarılı eserlere imza atan, Murathan Mungan'ı kendi cümlelerinden dinleyip, hayat yolu onunla keşşmiş yazar, şair, çevirmen, eleştirmen, müzisyen dostlarıyla bir araya geldik. Bizi başka bir dünyaya, zamana götüren Murathan Mungan yolculuğuna hazır mısınız?

SÖYLEŞİ: Ezgi ÖZCAN-Sinan KARAHAN
FOTOĞRAFLAR: Muhsin AKGÜN

Yazar, şair, aktivist, sizi nasıl tanımlamamızı istersiniz?

Bütün yazı yaşamım boyunca etiketlenmemek adına çalıştım diyebilirim. Özellikle ülkemiz insanları durumları ve olguları etiketleyip rafa kaldırmak konusunda bu kadar gönüllüyken, ben de aman bir kavanoza koymasınlar beni telaşına düşmüş olsam gerek. Ama sorunuz bana şunu söyleme fırsatı veriyor: Şiir, roman, öykü, oyun, deneme gibi edebiyatında içinde de olsa farklı dil ve gramerler taşıyan türlerde iş yapmak kolay bir şey değil. İlk başladığım zamanlarda bana "Ne zaman öyküden romana geçeceksin? Bunlardan hangisine geçeceksin?" gibi dönemin popüler, egemen görüşüne yatkın sorular sorarlardı. Ben o zaman da "bunlardan birinin bir tanesini beceremediğimi görürsem, bırakırım" diyordum. İnsanlar bana "sen çok güzel şiirler yazan bir adamsın, öyküde de topallıyorsun roman da olmuyor gibi" deseler "zaten bıraktım" gibi cümleler kuruyordum. Aslında bunu göze almanın arkasında ciddi de bir şey var, tarihimizden de örnekler var. Mükemmel bir şair olup, romanları orta karar olan, mükemmel bir şair olup oyunları idare eden kişiler vardı tarihte... Diyelim ki bir 20 sene sonra şu an benim kurduğum cümleyi, benim için başkasının kurup kuramayacağı gerginliğini yaşamıyorum desem yalan olur. Bu gerginlik, insanı diri tutuyor, verimli tutuyor, çalıştığı türlerde daha etkin daha verimli daha olgun olması için, bir hayat adamasını gerektiriyor. Tam da yeri gelmişken şu adamak konusunda da bir şey söylemek isterim; benim kendim için seçtiğim yaşam bir yazar hayatıydı. Hayatı da bir yazar şair gibi yaşamıyorsanız işlerinizde belirli defolar, boşluklar, güdükler oluşmaya başlıyor. Sanat çok zalim bir şey, hayat gibi. Sizden her şeyinizi istiyor ama hiçbir garanti vermiyor. Sen kendini sanata adanmış oluyorsun da o seni olmak istediğin, görmek istediğin yere götürüyor mu? Bunun bir garantisi yok. Bütün fişlerinizi masaya sürüyorsunuz hayatın masasına sürüyorsunuz, ama oradan kazançlı ve karlı çıkacağınıza dair en ufak bir işaret vermiyor. Bu konuda nankörlük etmeyeyim, ilk başlarda sevenlerden, okurlardan büyüklerimden, edebiyat ağabeylerimden ablalarımın işaretleri aldım, o da benim devam etmem, direnmem konusunda yardımcı oldu ama en önemli şey insanın kendisine verdiği söz, kendisine sadık olması, ben bu maceraya sadık kaldım.

*"...Bir çırağım daha uzun yollarım vardır
Lâv altında sönmüş kar altındadır
Yaşadığım ve yazdığım beyanında
Kendi yatağımlı kazarım
Cümle hayatım imzam altındadır"*

"İlk başlarda sevenlerden, okurlardan büyüklerimden, edebiyat ağabeylerimden ablalarımın işaretleri aldım, o da benim devam etmem, direnmem konusunda yardımcı oldu ama en önemli şey insanın kendisine verdiği söz..."

'Türkiye'de gazeteci olmak kolaydır, çünkü malzeme boldur' derler, peki edebiyatçı olmaktan söz eder misiniz?

Aslında bu konuşmayı yaptığımız gün, Dünya Basın Özgürlüğü günü... Tam bir ironi gibi. İki yüze yakın gazetecinin hapiste olduğu, birçoğunun işsiz kaldığı bir dönemde konuşuyoruz. Bu çok ağır bir şey, hepimiz için utanç vesilesi olacak bir şey. Sorunuz bana perspektiften konuşma gerektirdiğini hissettirdi, bu işe başladığınızda özellikle benim tamam artık ben yazar olacağım diye karar verdiğim zaman babam söylüyordu. Bu ülkenin bütün yazarlarından şairlerinden, Nazım Hikmet'ten ve Sabahattin Ali'den örnekler veriyordu; "Zaten para kazanamazsın hayatını sürdüremezsın. Gel şu hukuk fakültesine gir benim mesleğimi yap

avukat ol..." Babama da çok direndim o konuda. Hem baba olarak hem de nesnel olarak sözlerinde doğruluk payı vardı. O bana şu uyarıyı getirmiş oldu hayat karşısında, ben yazı yazarken yazdığım ne olursa olsun, romandır, şiirdir, öyküdür vs. hangi ülkede yaşadığımı tamamen unuturum. Eğer yaşadığınız ülkeyi bu ülkenin şartlarını o kadar birebir hatırlarsanız, bu işi sürdürmek için gereken illüzyonu, yanılsamayı kendinizi büyüleyecek gücü bulamazsınız. O kitabı bitirdikten sonra ise en çok hatırladığım şey hangi ülkede yaşadığımdır. "Murathan sen bu ülkede yaşıyorsun, fazla umma bekleme, beklenti çıtanı yüksek tutma, her an her şey olabilir, senin yazar olarak şair olarak derdin zamanla, şimdi ile değil diye" kendime telkin ederim. Demin söz ettiğim adanmak konusunda, sadakat konusunda daha diri tuttu sanıyorum.

Sizi anlatırken “Boğaziçi’nin Şairi” diyenler de var “Anadolu’yu en iyi anlatan yazar” diyenler de... Bir anlamda Mardin - İstanbul arasında kültür köprüsü kurmuşsunuz, yazın hayatınıza başlarken bunu amaçladınız mı?

Türkiye size bu fırsatları tanıyor. Biz bütün bu sarsıntılara rağmen, coğrafi olarak çok şanslı bir yerde yaşıyoruz. Bu şans başarıya dönüştürmek ise ne yazık ki bu coğrafyanın şartları gereği çok engelleniyor. Benim yola çıktığım yılları düşünüyorum, kim bilir ne kadar yetenekli arkadaşlar yola çıktılar ama Türkiye heves kıran bir ülke, Türkiye insan öğüten bir ülke, vazgeçiren, caydıran bir ülke. Herkes sizin kadar sebatlı, inatçı, hırslı olmayabilir, bu yüzden muhtemelen geçmişten günümüze çok kurban verdi bu ülkenin düşünce hayatı, sanat hayatı. Böyle baktığınızda evet; inat etmek, sebat etmek, kendine bakmak bakım göstermek gibi çoğaltacağım şeylerle, şimdi neler yapılması gereken şeylerle kendiniz için bir strateji geliştiriyorsunuz. Ben Mardin’de büyüdüm ama antenlerim dünyaya açık, bu coğrafyada yaşıyorum ama dünyayı izlemeye çalışıyorum. Eğer sadece kendi ülkenizin ve kendi kültürünüzün geleneksel mirasıyla beslenirseniz yerel bir sanatçı olursunuz. Hani mahalli sanatçılar derler, saz şairleri vardır, sadece o bölgede tanınır bilinir, sevilir oysa ben ayaklarım ne kadar bu topraklara basarsa bassın dünyaya seslenmek isteyen biriyim, bu yüzden dünyayı izlemek zorundayım. Beni sadece bu topraklardan aldığım geleneksel miras değil dünya kültür tarihi de besledi İstanbul’da yaşıyorum. İstanbul, hem Osmanlı İmparatorluğu’nun mirası hem Doğu Roma İmparatorluğu’ nun mirası “bu mirastan sen şimdi ne yapıyorsun?” sorusu Benim için kıymetli bir soruydu. Duyargalarımıla dünyaya ne kadar açık olursam olayım, yaptığım işi ibrikten geçirirken kendimi beslediğim kaynaklar önemliydi. Doğru seçimler yaptığımı düşünüyorum. Demin sözünü ettiğiniz sizin için şunu diyorlar bunu diyorlar, onlar çok çoğaltılabilir, daha benim için neler diyorlar... Ama önemli olan burada kişinin kendisine dönecek olursak, kendinden ne yapmak istiyorsun sorusu daha önemli.

Kırk Oda adlı eserinizde kaleme aldığınız Boyacıköy’e yakın bir zamanda gittiniz mi?

Bugün buraya gelirken onu andım, yayınlandığı dönemde birçok okurumdan ona ilişkin söz gelmiştir. Yayınlandığı dönemde,

orada eczane de telefon kulübesi de duruyordu, şimdi durak var, daha modernize edilmiş ama... İstanbul’da öyle bir sorun var, hafızalaştırılan bir şehirde yaşıyoruz. İnsanların bellekleri, hatıra izleri, yol işaretleri her şey siliniyor. Belki edebiyatın bu anlamda bir faydası vardır. Kimi zaman eski siyah beyaz Türk filmlerini izliyorum, sadece eski İstanbul görüntülerini izlemek için... Filmle özel bir gönül bağı yok,

Yeşilçam Sineması’nı çok seviyorum ama çocukluğunu çok sever insan aslında sinema üstünden. O İstanbul görüntülerine dokunmak, belki bizim edebiyatımızla Boyacıköy’de Kanlı Bir Aşk Cinayeti’nde olsun, Dört Kişilik Bahçe’deki Emirgan Reşitpaşa’da olsun, başka insanlara başka şeyler söylüyordur. Hiçbir zaman sizin edebiyatınızdan, kitaplarınızdan insanlara nelerin kalacağını tam hesaplayamazsınız, bilemezsiniz.

Bir zamanlar yaşadığınız semtin belediyesinden, Sarıyer Belediyesi’nden ödül almak sizde nasıl bir his uyandırdı?

Öncelikle çok teşekkür ederim, Sarıyer Belediyesi’ne böyle bir ödülle beni onurlandırdığı için. Hoş bir şey, güzel bir şey... İnsanın gördüğünü, fark edildiğini bilmesinin çeşitli yollarından biri bu ödüllerdir, bu tür hatırlamalar ve hatırlatmalardır. Teşekkür ederim. ■

MURATHAN MUNGAN İÇİN NE DEDİLER?

MURATHAN Mungan’ın edebiyata atılmasının ilk yıllarındaki şiirleri, yazıları, denemeleri ve öyküleriyle, bir okuru olarak onu tanıdım. Arkadaşlığımız başladığında bilinen bir isimdi. Hemen hemen bütün eserlerini okudum, çok özel bir sanatçı olduğunu düşünüyorum, sadece yazar da diyemiyorum çünkü, müzikli şarkı sözleri var, müziğe çok yatkın. Oyunlar içinde beni en çok etkileyenlerden biri, özellikle Mezopotamya Üçlemesi’ndeki Geyikler ve Lanetler. Tanısam da tanımasam da hangi yazarın olursa olsun, tiyatro oyunları içinde beni çok etkileyen oyundur. Mustafa Avkıran tarafından çok da iyi sahnelenmişti. Bölgesini çok iyi biliyor Murathan, sadece lise sonuna kadar Mardin’de yaşamış ve okumuş biri olarak da biliyor, araştırmış olarak da biliyor araştırmacı yönü çok kuvvetlidir. Ama İstanbul’u ve Ankara’yı da çok iyi özümsemiştir.

... Okuruna yaranmaya çalışmadan, düşündüğünü söylerse onu severler mi sevmeyiz mi hesabı asla yapmadan, yazan ve fikir beyan eden biridir. Okuruna karşı kafasında oto sansürü olmayan bir yazardır. Mesafeli ve uzak bir yazar değildir, çünkü okurları kendilerine onu hep yakın hissederek. İmza günlerindeki buluşmalardan da bu yakınlığı görebilirsiniz. Neyse o dur. Hep zordur derler ya, Murathan ciddi ve sistemli bir insandır.

BENİ sürekli meşgul eden biri. 18 yaşımdan beri onunla meşgulüm. Bu tabii ki güzel bir meşguliyet. Ankara’dan tanışız, ben ODTÜ Sosyoloji okuyordum Murathan Ankara Dil Tarih’teydi. Yazılarını ve şiirlerini o tarihten beri bilirim. Hatta ilk ödülümüzü birlikte aldık. Ben ikinci oldum, Murathan birinci. Büyük bir şair, büyük bir yazar, bir aktivist, büyük bir kıymet aynı zamanda.

... Aslında hem zor hem kolay. Ama benim için çok keyifli. Çünkü ben arkadaşı ve dostu olmanın dışında iyi bir okuru olarak onu adım adım izledim. Hani bir söz vardır, onunla çağdaş olmaktan gururluyum diye. Notos Dergisi bir dosya yaptı Murathan’la ilgili orada ‘Murathan Mungan olmamak’ diye bir yazı yazdım. Murathan Mungan olmak da

HAYDAR ERGÜLEN
Şair

kolay değildir ama olmamak daha zordur. Çünkü Murathan Mungan çoktan olmuş birisidir. Bin yıldır yazıyormuş gibi kadim, yüz yıldır yazıyormuş gibi klasik, bugün yazıyormuş gibi gençtir.

... Mungan her iyi okurun dostudur

biraz bence. Çünkü Murathan kendi yaşatlarından önemli bir farkı da şudur; hep genç olmayı, genç bir dili başardı ve kadınların çok okuduğu bir yazar oldu. Bu çok kıymetli bir şeydir. Türkiye’de kadınlar özgürlüğümüzün öncüsüdür. Mungan bunu çok iyi yakaladı.

... Genel olarak eril bir dil kullanıyor edebiyatında. Murathan sosyalist,aktivist ve edebiyatçı olarak bunu başarmıştır. ‘İnsan kendini bir sanat yapıtına dönüştürebilmelidir’ diye bir söz vardır, Murathan daha ileri giderek kendini bir şiire dönüştürdü. Bu da bir yazar olarak büyük bir başarıdır.

... Çok yaşa, genç yaşa, çok yaz...

LALE MÜLDÜR
Şair, yazar

*Cevabı ömür süren bir soru bıraktım sana
Mendili kan kokan sevgili arkadaşım
Usta bakışların keşfettiği rahatlıkla arkama yaslandım
Elimde şah mat yüzüğümde tek taş siyanür
Adınla bularan bir aşkın, bir maceranın
Macerasında
Yolun sonunu söylüyordu
Günahkâr iki melek olan sağdıçlarını*

BEN bir Edebiyat dergisi yöneticisi olarak Murathan’ı çok izleyen biriyim iyi bir okuruyumdur. Ama önce dostuyum. Lise ikiden beri tanıyan biriyim. Kimi zaman müsveddelerini, kimi zaman mektuplardan yazdığı parçalarını önce ben okurdum. Oyunlarını da çok beğenirim, mesela en son Mutfak adlı oyununu okudum. Bu oyun çok başarılı. Hele hele iyi bir yönetmen sahneye koyarsa, Türk Tiyatrosu’nda bir başyapıt olabilecek bir oyun. Ayrıca, oyunlarının kültürel yapısını da çok ilginç bulurum. Çok geniş bir yelpazedir. Sadece doğu kültürüne, Mardin’e ait değildir, ortak Anadoludur. Gözlemciliği, insanlarla kurduğu ilişkiler, onun edebiyatını etkilemiş ve zenginleştirmiştir.

... Sanatçı bizatihi aktivisttir. Yaşanan hayata müdahale etmelidir. Hele bir edebiyatçısınız sorumluluğunuz büyüktür. Sanatçı, toplumunun dışında

HAMİ CAĞDAŞ
Gösteri Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

olamaz, ‘her şey olsun bitsin ve ben bunun dışında kalayım’ diyemez. Fildişi kulesinde şiir yazarsa o şiir ikidir, üçtür, fazlası yoktur. Murathan pek ortalarda değildir ama her şeyi gözlemler izler, onun için edebiyatı zengindir. Öykü derlemeleri vardır Murathan’ın, farklı yazarların öykülerini bir araya getiren... Baktığınız zaman farklı yazar ve farklı öyküler

o kadar güzel bir araya getirilmiştir ki, bu kültürel zenginlik ve gözlem gücünün sonucudur. Anılarında bile şiir ve öyküleri bulursunuz. Onları kestiğinizde bölüm bölüm öykü ve şiir çıkar ortaya.

... Biz Murathan’la bir araya geldiğimizde hayata dair her şeyi konuşuruz. Edebiyatı, şiiri, tiyatroyu, hatta aşklarımızı bile... Sanmayın ki çok sık bir araya geliyoruz. Bazen aylarca bir araya gelmeyiz. Ama buluştuğumuzda sanki yeni ayrılmış gibiyizdir.

... Ben çok özlerim. Sesini bile özlerim Murathan’ın. Söylediğim gibi buluştuğumuzda yeni ayrılmış gibiyizdir. Arada uzun telefon konuşmalarımız da olur. Ama kesintiye uğramadık hiç.

... Bu azmi üretimi ve inadı bırakma Murathan. Bizim sana çok ihtiyacımız var. Onun gibi zengin insanlarımız çok az.

ARKADAŞLIKLA başlayan ardından müzikle sürüp giden bir öyküdür Murathan'la bizim birlikteliğimiz. Murathan'ın yazdığı sözlerin bu kadar etkisi olacağını o zamanlar anlamamıştık. Çok büyük bir etki yarattı müziğin sözlerle buluşması. Sonrasında ise biz, bu söz ve müzik buluşmasını devam ettirdik. Herkes Murathan'ın ne kadar iyi bir yazar ve şair olduğunu bilir, benim bunu tekrar vurgulamama gerek yok, fakat farklı bir bakış açısı vardır Murathan'ın. Asla

DERYA KÖROĞLU Yeni Türkü

geldiğinde içimden "çok yaşa çok yaz Murathan" derim hep...

"şiiir" demez, "şarkı sözü" der hep. Tamam biz de şarkı sözü diyelim, ama o kadar şiirsel bir dille yazdı ki herhalde çok az edebiyatçıya nasip olur bu yetenek. Örnek mi? Olmasa Mektubun.

...
O dönem... Yani yetmişlerin sonu ve seksenlerde Ece Ayhan'ın şiirleri beni çok etkilemişti. Ardından Murathan'la tanıştık ve uzun sürede devam etti bu birliktelik. O her aklıma

MURATHAN MUNGAN

Yılan Yastığı

*Yolcu bir mağaraya uğrar
Ve olaylar başlar*

*Kuzey ışığı, doğu rüzgarı
Güney denizleri
Günbatımı
Yasemin, zakkum, kara manolya
Başımızı koyduğumuz yılan yastığı
Efsane, zehirden sonra başlıyor*

*Ey içinden geçtiğim ateş
Yıkandığım su
İncinmiş sisler içinde kalbimin doğuşu
Bakımsız yüzyıllardan sonra
On binlerin dönüşünü akan
Geri çağırılmış ırmaklar
Hergün gizleriyle bakiştığımız eski uygarlıklar
Kadar yabancı
Gündeliğin karanlık uçuştusu
Efsanesi içimizi yakan
Yılan yastığı
Güneşin akşam dualarını söylediği mezralarda
Herşey dünyanın yaradılışına benziyor
Doğu rüzgarları ağzında zehirli yaprakları
Esiyor esiyor*

*Mağarada ejderha uyanıyor
Yedi uyku uyumuş yolcu
Yılan yastığı terliyor*

(Ağustos 1993) **Omayra kitabından**

İmza Altında

*Şairlik davasın' sürme ey gönül
Sözünü bırak çöle çorağa
Mühleti vardır her evvel sözün
Gün gelir anlatır kendini dünyaya*

*Püskürsün lâv altında kalsın
Sönsün kar altında kalsın
Yanar dağın başında yüce bir ışık
Kalsın senin davan yarına kalsın*

*Sözünün tedavülü ömrüne denk düşen
Ustasız doğup çiraksız ölen
Yalnızca doğduğu yere gömülen
Çekilsin yanımızdan devrana kalsın*

*Devranın töresine teslim olmadan
Geçtiğin her köprüyü sırat sanmadan
Kendi serabında körleşip kaybolmadan
Gencömrün ardında imzan bıraksın*

*Her kol kaldırmaz Ferhat'ın güzrü
Her serap Mecnun güzine çöl değildir
Kendinden başkasını kuşanma sakın
Yol senin iz senin menzil senindir*

*Asrının defterini doğru tutmayan
Sırtının hırkasını taşıyamayan
Sözünün yazgısına sahip çıkmayan
Çekilsin yanımızdan devrana kalsın*

*Bir çırağım daha uzun yollarım vardır
Lâv altında sönmüş kar altındadır
Yaşadığım ve yazdığım beyanında
Kendi yatağımı kazarım
Cümle hayatım imzam altındadır*

(Haziran 1983) **Kum Saati kitabından**

Önce

*Çıktığım dağlar küllenirdi içimde
sessiz, serin sulara inerdim
ceylanlardan önce*

*sular yıkayabilirdi beni o zamanlar
güneş alırdı içimin avlusu*

*uyurken sızıyor içimdeki çatal:
kanlısıydım öldürdüm
çoğaldı düşlerim
uyuduğum uyku artık ikimizin yerine
sanki o sağ ben ölüyüm
her gece her gece her gece*

(1991) 10 Mart 1993 **Omayra kitabından**

Ay Sarayı

*ayın tutulduğu ağaçlar altında
bir gece dört mevsim
dağılır kasıklarımın karanlığına
yüreğimdeki muska
zaman candı keskin bilinç
tenimde ürperiyordu Şimdi
hayata bulaşmış gümüş
yanından geçip gittim
ay sarayı mevsim gece
bildim
kendini bunca tekrar ederken doğa
an tekrarlanmaz
ne ay ne an
geçti gece kaldı gümüş
bunu bildim bunu bildim*

(Kasım 1992) **Omayra kitabından**

Azat

*kanla geçen kalıt
o yabancı tehlike
bir kara büyü bırakır gibi geçmişime bıraktım şiiri
kullanılmayan silah
içimdeki ışıklı parça
bende kaldı yazıda yaşayan ikiz
uykudaki cinayet bıraktı peşimi
kan dondu cin öldü ruhlara karıştı şiir
hiçbir yangın işlemiyor artık içime*

*benim gördüğüm aynalar görmüyor artık beni
azat ettim suretimi, gölgemi, kendimi
yaşasın diye benim yerimi alan ikiz*

(Mart 1993) **Omayra kitabından**

'Mungan'ın yazı odasından notlar'*

RENGİN ARSLAN

YAZARIN kendi eserlerinin bir dökümünü çıkarması, bu eserlerinde ne yaptığını ne yapmadığını, neyi yapmaya çalıştığını enine boyuna anlatma işine soyunması sanırım güç bir iştir. Bu, yazar açısından ne kadar güçse, okur için de okuma sürecini o kadar ferahlatan yol gösterici bir edimdir.

Bu edim, yazarın okurunu yazı odasına davet etmesi anlamına gelir ki iyi bir okur için bulunmaz bir nimettir. En azından **Virginia Woolf**'un sadece eserleriyle ilgili günlüklerini bir araya getiren **Bir Yazarın Güncesi** kitabı bana bu tadı vermişti. Onu Yıllar'ı, Mrs Dalloway'i yazarken görmek, hakkında çıkan eleştiriler karşısında neler hissettiğini okumak, Woolf'un romanlarını farklı bir gözle görmemi ama belki de en önemlisi, yazarı tanrı konumundan insan konumuna taşımamı sağlamıştı.

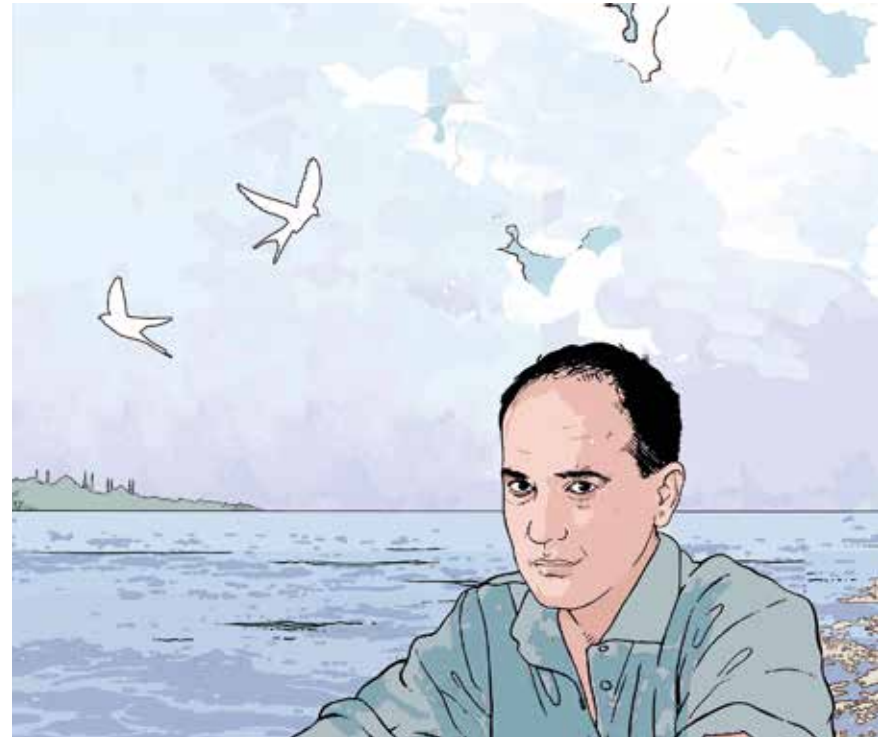
Bu yazıya sebep olan kitap ise bir yazarın günlüğü değil, ölümünün ardından toplanmış edebiyatına, eserlerine ilişkin notlar hiç değil. **Murathan Mungan**'ın **Stüdyo Kayıtları** isimli kitabı, Mungan'ın yazı odasını, eserlerini "pişirdiği" mutfağı okura açıyor.

Mungan, **"Kayda Giriyoruz! 3, 2, 1, kayıt!"** başlığını taşıyan ilk yazısında,

oyunlarının, öykülerinin, şiirlerinin arka odasını okura sunarken bu kitapta yer alan yazıların amacını açıklıyor:

"Yazdıklarım üzerinde ıri sözler etmeye, kapsamlı açıklamalarda bulunmaya, derin çözümlemeye girmeye kalkışan yazılar değil bunlar; hatta tersine kimi zaman önemsiz ayrıntılara, gözden çabuk kaçabilecek bağlantılara, yazarlık takıntılarına dikkat çekmeyi, okurda bu yönde bir farkındalık geliştirmeyi amaçladıkları söylenebilir."

Ancak bugüne dek yazdıkları üzerinde söz söylerken, yani okurla eser arasındaki **"söze karışırken"** durması gereken noktayı da net bir

Desen: Utkucan Akyol

şekilde çiziyor: "Düşünürken, hayal ederken, tasarlarken, yazarken keşfettiklerimiz olduğu gibi, yazdıklarımızı okurken de keşfettiğimiz yanlar vardır. Bazen kendi hakkımızda yazdıklarımızdan bilgi aldığımız olur. (...) Okuluğun aslan payıdır bu. İnsan kendini 'okumayı' da bilmeli; bunun için gözlerini açık ve temiz tutmalıdır."

Bu bağlamda kitap, özellikle **Murathan Mungan**'ın eserlerinde ağıktan belirtmediği, görece kapalı kalan noktaları okurun önüne sermesiyle bugüne kadar yazdıklarına yönelik alginın bir kademe daha yukarı çıkması anlamına gelebilir.

Özellikle şiirlerinin ve öykülerinin yazım süreçlerine ilişkin verdiği bilgileri burada anmayacağım ancak yazarlık yolculuğu ve aydın olmak üzerine belirttiği birkaç noktaya dikkat çekeceğim.

Yazarlık sürecinde, bilinen pek çok yerli ve yabancı yazar gibi uzun süre ilk eserinin yayımlanmasını beklemiş Mungan. Kâğıt sıkıntısının had safhada olduğu bir dönemde kader olmuş beklemek. Öyle ki kitabı ithaf ettiği

babasına bir sürpriz yapmakken niyeti, babası kitabın basıldığı günü görememiş ne yazık ki. Burada önemli olan şu sınıırım: İnat etmek, sabretmek ve üretimini sürdürmek... Dünya edebiyat tarihi de, ilk aklıma gelen örnek olan **Jack London** gibi pek çok yazarın bu inadiyla şekillendi biraz da, öyle değil mi?

Dikkat çekmek istediğim bir nokta da, Mungan'ın evrensellik ve yerellik bağlamında yazdıkları. Mungan **"Yerli Olmak"** başlıklı yazısında şöyle diyor:

"(...) ne kadar evrensel dikkatler gözétilerek yazılmış; ne kadar çağdaş estetik değerlerle donatılmış olursa olsun bir edebiyat yapıtının anlamını en çok kendi yazıldığı dilde, içinde yer aldığı kültür iklimine bulduğuna inananlardanım. (...) Başka dillerde ve yerlerde iyi bir yabancı olmak için, geldiğiniz yerin iyi bir yerlisi olmanız gerekir."

Bu cümleleri okuduğumda Nâzım Hikmet'in İngilizceye çevrilmiş şiirleri geldi aklıma. Yanlış hatırlamıyorsam Penguin Books tarafından basılmış

İngilizce bir komünist şairler antolojisiydi. Çin devriminin önderi **Mao Zedung**'un şiirleri bile vardı içinde. Ama ne yazık ki ne **Nâzım**'ın bildiğim şiirlerini, ne Mao'nun daha önce hiç okumadığım şiirlerini beğenmiştim. Takur tukur, hani okuduğunuz şiir değil de yemek olsa dişinizi kıracak cinsten. O zaman kendimi, en azından Nâzım'ı Türkçe okuduğum için şanslı hissetmiştim. Bu aynı zamanda şairin yerelliğinin, kullandığı dil malzemesine olan hâkimiyetinin ve o dille arasındaki sıkı bağın bir göstergesiydi. Elbette çeviriyi toptan işlevsiz kılmaya, kötülemeye yönelik değil söylediklerim ama her eser kendi dilinden kopup yeni bir dile evrilirken bir şeyleri arkada bırakmak zorunda kalıyor sanırım.

Son olarak Mungan'ın kitabında aydın sorumluluğuna ve yazmayı **"eylemek"** olarak değerlendirmesine değinelim. Başına **"Güney Vietnamlı bir polis şefinin Vietkonglu bir komünist olduğundan şüphelendiği genci şakağına tabanca dayayarak infaz ettiği"** fotoğrafı koyduğu "İfşa ve Adalet" başlıklı yazısı bu bağlamda önemli. Mungan şöyle diyor: **"Eğer bugün yazmayı, söylemeyi, eylemeyi sürdürüyorsam bu, biraz da dünyanın neresinde olursa olsun, bir namlunun elleri kolları bağlı birinin şakağına dayanmaması içindir."** Beklenen adalettir...

Mungan, romanlarının, öykülerinin, şiirlerinin ve henüz tamamlanmamış eserlerinin arasında, kalabalık bir yaşam sürerken anlatmış olan biteni, öyle tutmuş **Stüdyo Kayıtları**'nı. Kendisinin ifadesiyle, "Bir evde yaşıyorum, ama bilseniz kaç kişiyle? Kurduğum, tasarladığım, hayal ettiğim, aynı anda paralel bir düzen içinde yazmakta olduğum birbirinden farklı öykülerin, romanların, oyunların kahramanlarıyla kaç yıldır iç içe yaşıyorum bir ev içinde... Hangi ev, bu kadar çok kişiyi birden kaldırır ki?"

* **Remzi Kitap Gazetesi, Mart 2011**

BEN Murathan'ı 12 Eylül darbesi sonrasında tanıdım. Seksen ortalarıydı sansür ve oto sansür günleriydi, çoğu insanın konu ve konum değiştirdiği günlerdi. Murathan Mungan'ın duruşuna hayran oldum, son derece cesur ne dediğini bilen ve cesaretlendirici bir insandı. O günlerdeki duruşu beni çok etkilemişti.

...
1992 yılında basmaya başladık kitaplarını. Aslında biz edebiyat eseri basmıyorduk. Murathan'ın Yaz Geçer eseriyle başladık ve seksen kitabı aştık. Şiir, deneme, roman, öykü, senaryo, eleştiri çok değişik dallarda eserler verdi. Murathan bir kişi değil aslında. İçinde birden fazla insan olduğu izlenimi veriyor insana. Çok zeki yetenekli ve sistemli çalışan biri. Ben onun kadar çok kitap okuyan ve takip eden birisini görmedim. Aynı zamanda, sinema, tiyatro sanatının da çeşitli dallarını da takip eder. O aynı zamanda yayıncı olabilecek bir insan... Kitaplarının kapaklarını seçer,

MÜGE GÜRSOY Metis Yayınları

derlemeler yapar, bir kitabın nasıl sunulacağını çok iyi bilir. Çok değerli yazarlarımız var. Ama Murathan kadar çok kanaldan hem sevgiyle hem ciddiyetle ilerleyen yazar enderdir.

...
Bir kere kadınlar çok okuyorlar. Bunu teslim etmemiz lazım. Sistem kadınları daha fazla rahatsız ediyor, çünkü ne de olsa erkekler dünyasında yaşıyoruz. Murathan'ın üzerinden bakacak

olursak, kadınların iç dünyasına nüfuz eden biri. Hayranlık duyan, küçümsemeyen, dünyaya erkeklerden ibaret olarak bakmayan ve sanatın her alanıyla ilgili olduğu için kadınlara daha iyi seslendiğini düşünüyorum. Kadınları çok seviyor.

...
Ben Şairin Romanı'nı çok büyük bir heyecanla karşıladım, olmasını çok istediğim bir romandı. Hem şairliğini hem edebiyatı hem dünya ahvalini bütün yerli ve evrensel bilgiyi doğanın dilini hepsini öyle güzel anlatıyor ki bence romanın şahikasıdır...

ZÜLFÜ LİVANELİ

Gün olur, alır başımı giderim!

TÜRKÇE'NİN gündelik kullanımından büyük bir şiir dili yaratan Orhan Veli böyle yazmıştı işte. Bu gençcecik şair, yelkovan kuşlarının peşine takılıp, denizden yeni çıkmış ağlann kokusunda yitip gitmek isteğini, dayanılmaz bir yürek coşkusuyla açığa vuruyordu. Susanna Tamaro "Yüreğinin götürdüğü yere git!" adlı romanında, yine insanın içindeki alıp başını gitmek isteğine değiniyordu. Goncourt ödüllü "Ben Gidiyorum!" romanı da öyle. Hanif Kureishi'nin "Intimacy"si de. Oysa büyük şair Konstantin Kavafis bir şiirinde hiçbir yere gidemeyeceğini anlatıyordu büyük bir iç sıkıntısıyla. O şehirden hiç çıkamayacaktı.

Bu sıralarda gelen mesajların birçoğu "alıp başını gitmek'ten söz ediyor. Bir başka diyara temelli göçmek isteyenlerin sayısı hiç de az değil. Amerika'da oturma izni veren yeşil kart için milyon üstünde başvuru yapılmış olduğunu öğreniyoruz. Zaten dört beş milyon insanımız dışarda. Nedir bu insanları ülkelerinden böylesine soğutan şey?

Orhan Veli gibi şairlerin Rimbaud tarzı "Sarhoş Gemi" özl emlerini anlayabilmek mümkün. Zaten sanatçılar hep bir iç sıkıntısı ile yaşar ve ömürleri boyunca bundan kurtulmak için kendilerini olmadık yaşam ve yazı badirelerinin içine atarlar. Ama bu "varoluş" sıkıntısını duymayan ve huzurlu bir yaşamda çocuk büyütme k isteyen insanlara ne oluyor? Onlar niye ülkelerinden kaçmak istiyorlar?

Galiba bu soruların cevabı, benim "ülkenin ruhu" diye tanımlamaya çalıştığım kırılgan yapıyla ilgili. Bir ülkenin ruhu yüzyıllar içinde oluşuyor:

Kuşakların birbirine aktardığı yaşam deneyimleri, masallar, atasözleri, yemekler, gündelik yaşam usulleri, ahlaki kurallar gibi binlerce unsur, bir halkın ruhunu yaratıyor. Geleceğe umutla bakan, zor günlerde dayanışma gösteren ve ulusal bir amaca yönelmiş toplumsal ruh, kişileri bir arada tutuyor. Yazılı olmayan kurallar, insanların özgürlük alanını ve ilişkilerini belirliyor.

İşte bugün yara alan kavram bu ülkenin ruhu! İnsanlar umutlarını ve güven duygularını yitiriyorlar. Daha önce de birkaç kez yazdığım gibi belki ekonomideki yaralanı okyanus ötesinden gelecek milyar dolarlarla sarabilirsiniz. Ama dünyanın hiçbir hazinesi, bir halkın kırlan gururunu ve yaralanan ruhunu tedavi etmeye yetmez.

Doğrusu içinde bulunduğumuz durum, hepimizin ağrına gidiyor. Sık sık, "alıp başını gitme" duygularına kapılmamız bundandır.

ORHAN ALKAYA

Anlamlar I

yalnız bir hata mı, sarsak adımlarıyla hayatı yürür hayat da yürür, dil ağır prangasıyla sürüklerken hayatı kuytu bir gül yaprağına sinmiştir, ne gam söz eksilmeseydi, yangın nereden nerelere yürür

aşam koyu bir hatadır, telafisi üzerimize yürür gündeğümü ayrı şölen, her dilde ayrı yürür yalnız bayancı yabancılaşmaz, alışmak ağır ölüm ölüm gelir, her seferinde başlangıca yürür

benim bu yok edici tutkum, hep içimden yürür bir adam kalır dışarda, yükü ömrüme yürür kuytu bir masal, bir mermi olur, kalbime yürür

Yenilmişler İçin İkinci Parça

peki beni kim intihar etti kim tedavülden kaldırdı böyle erken inlerken görülmem hoşlarına gitmedi mi bir içevurum fazla mı geldi bu sıklıkta nasıl da dijital şimdi yakınlıklar parlak kanatlarıyla gökyüzüne kaybolurken anka kimse tanıyım demesin, hepimiz sarhoş kaldık varedene duyulan hasret gibi yoksul anda nerde şimdi Burgonya Beyleri, Kara Şövalye gölgeye dokunanlar nerde böyle erken mi kesilecekti sözüm, tam da burada ciltler dağıldı, dağıldı olmayan ne varsa güzel sözcüklerim, Mallarme'm, Yahya'm nerde beni de beni de beni de... intihar ettiler dosya kapandı katilim nerde.

Gündüz Körlüğü

yatışmak için sığındım bütün dikenler gül karanlık dişleri gıcırıltılı arka sokaklar iki sene mektep tatili oluyor dövmüşmek için yöneldiğim o meçhul silüetlerde görüyorum umulmaz aşkın Daphne'sini yirmi dokuz yaşımdayım gene, şairim, sakallarım bitkin eksik yaşanmış kağıtları yırtmak için açtığım çekmecede ah geri gelse yıllarımı buluyorum, henüz yaşanmamış cebime sığmayan bir şişeden fışkırıyor Köhne akşamlar Selahaddin Bey'in udu, diyorum Todoride bir şişe rakı açılıyor Travis McGee ve ben, bir intihardan yeni kalkmış gibi Sınıslıklam aşık oluyoruz bütün kızlara Modigliani'lere, annelere üniversiteden içeri dalıyorum, yakamda paraşütlerle şenlik için birkaç molotof kokteyli kürsüye kalın sesli bir bildiri kızların rüyasına örgüte giriş formu bırakıyorum sonra çekip gidiyorum ne kadar çok gidiyorum hiçbir yerlere geceler boyu huysuz bir pardösü ve ufalanmış düşlerle kendi içimde dolanıp duruyorum bir şiir nasıl yazılır? öğrenerek şair uzun uzun unuttuklarını söylememeyi öğreniyorum işte böyle, usul bir kımlıtiyla sabah oluyor

(Parçalanmış Divan'dan)

İSMAİL BAKAR

Bir Zamanlar Sakalar

"İçen Canlara can u gönülden afiyet olsun."

ZAMAN geçtikçe, artık çağın gelişmelerine paralel olarak, yüzlerce yıllık mesleklerin birer birer kaybolduğuna tanık oluyoruz. İşte bu yok olan mesleklerden biri de sakalıktır. İstanbul'da su şebekesi henüz tesis edilmediği ve Terkos suyu evlere kadar iletilmediği dönemlerde, su ihtiyacının karşılanması işini sakalar görürlerdi.

Osmanlı İstanbul'unda yüzlerce saka, sabahın akşama dek, paşa konaklarından küçük evlere kadar kentin her yanına, memba veya sarnıç sularını, işlemeli örtülerle örtülü deri tulumlarda taşırdı...

Her mahallenin sakası vardı. Sakalar için en şanslı semtlerden biri de kuşkusuz Sarıyer'di; çünkü Sarıyer İstanbul'un, sularından hastaların şifa umduğu, bahçelerinde, korularında oturulup, eğlenildiği bir semt idi. Sarıyer özellikle memba (kaynak) suları ile ünlüydü Hünkâr suyu, Kestane Suyu, Çırcır Suyu, Fındık Suyu, Şifa Suyu, Hidayetin Bağı ve Bingöl Park mesireleri ve mesire içerisindeki suların harikulade lezzeti her yaz binlerce insanı Sarıyer'e çekirdi. Sakalar da bu durumdan fazlasıyla istifade ederlerdi.

Her semtin birçok çeşmesi vardı; ancak bu çeşmelerden uzakta bulunan evlerin faydalanması hayli zahmetliyd. Evden çıkıp çeşme başına gidemeyen İstanbullu hanımların evlerine suyun taşınması için bir "hizmet sektörü"ne gerek vardı. Bu ihtiyacı ise uzun zaman "Sakalar Loncası" karşıladı. 15.yy'da kurulan sakalar loncası, evlere para karşılığında su taşıyan kişileri bir araya getirmişti. 19.yy'ın sonuna kadar evlere suyu bu loncaya bağlı kişiler taşıdı durdu. Her mahallede, resmi olarak kayıt edilmiş sınırlı sayıda saka bulunurdu. Bu sakalar evlere gereken suyu sebilden alır ve satardı. Sakaların çeşmelerden su almaları da gediğe bağlanmıştı. "Saka gediği" bir imtiyaza bağlı olup alınır, satılır, vârislere intikal ederdi.

KIRBALAR DOLUSU SU

Sakaların su taşıdıkları, köseleden yapılmış kaplara kırba denirdi. Kösele, altı dört köşe bir tahtanın üzerine demir çemberle tutturulurdu ve gittikçe daralarak ağız kısmına doğru yükselirdi. Boyu bir metre kadar olan kırbanın içine su doldurulduktan sonra ağzı ikiye bükülür ve bir meşinle bağlanırdı. Kırbanın omuza asılması için de, ağzıdan dibe kadar inen kösele bir askısı vardı. Bir kırba yaklaşık 45 litre su alırdı. 17.ve 18.yüzyılda "arka sakaları" bazen kırba yerine ağzı bükülmüş siğir derisinden yapılmış tulumlarla su taşırlardı. Görünüşü bir hayli ilkel olan kırba, su taşımak için gayet pratik bir araçtı aslında. Sakalar, evlerin önüne geldikleri zaman kapının önüne sıralanmış kovalara veya içeride bulunan büyük, ağzı tülbentle kapalı bulunan küplere kırbanın fil hortumu gibi uzanan meşin borusuyla suyu boşaltırdı. Su boşaltıldıktan sonra saka, hortumu kırbanın üzerindeki çengele takarak başka

bir eve doğru yola koyulurdu.

Bazı sakalar deri kırbalarını sırtlarında taşıırken, bazıları da daha çok para kazanabilmek için at veya eşiğin sırtına üç-dört kırba asarak ticaretlerini sürdürürlerdi. Atla dolaşan kırbalar bilhassa lokanta, kahve gibi çok miktarda su tüketen yerlere satış yaparlardı. Bunlar bir bakıma bu esnafın aristokratlarıydı. Su, atın iki yanına asılan özel olarak yapılmış büyük deri tulumlarda taşınırdı. Çok miktarda su alan bu tulumların ikisini bile bir beygir sür taşırdı. Tulumun ağzı suyun rahatça doldurulabilmesi için oldukça geniş tutulurdu. Diğer yanıysa biraz daha dar ve uzun, baca biçimindeydi. Sakalar, bu kapların yanında bir de küçük kap bulundurur, evlerin önünde beygirlerini durdurur, beygirin eğerine bağlı olan büyük tulumu, yerinde çıkarmadan küçük kabı altına tutarak musluktan doldurur gibi küçük kaba su doldurur, evden getirilen kaba boşaltırdı.

ÇETELEYE DİKKAT

Kılık kıyafetleri zaman içinde çok değişmekle beraber sakalar, pamuklu kumaştan beyaz gömlek üstüne aba yelek ve boyu dizkapağında biten geniş ağıllı, körüklü diz çakırsı ya da potur giyinip bellerine bir kuşak sararlardı. Başlarında ise koyu renk fes türü bir başlığı, üstüne ince bir kumaş dolayarak kullanırlardı. Ayağa ise poturun altına uzun çorap ve onun üstüne de mestli "yemeni" giyerlerdi.

Kırbalar ile evlere, at ve eşekler ile lokanta, fırın gibi mahallelere su taşıyan

sakaların yanı sıra, bardakla su satan ve hayır için dağıtan sakalar da vardı. Sebilciler ise, bilhassa sıcak havalarda ve kalabalık semtlerde hayır için su dağıtmak üzere yapılmışlardı. Buralarda eskiden madeni taslara, sonraları ise cam bardaklara testi veya fıçılardan veyahut da damacanalardan doldurulan sular ölmüşlerin canı için isteyenlere parasız verilir ve karşılık olarak bir hayır duası beklenirdi.

Sakaların alacakları para, evin sahibi ile aydan aya hesaplanırdı. Çetele veya kertme geleneği oldukça yaygındı. Saka, her gün bıraktığı kırba sayısı kadar evin kapısının kenarına tebeşirle işaret koyar, ay sonunda bunlar toplanırdı fakat hemen hemen her ay müşterilerle saka arasında çetele kavgası hiç eksik olmazdı. Hatta bazı müşteriler, sakaların ortası kesik tebeşir kullandığını bir çekişte aslında iki çizgi çizerek hile yaptıklarını iddia ederlerdi.

Osmanlı toplumsal hayatı üzerine en önemli bilgi kaynaklarımızdan olan Evliya Çelebi de, saka esnafını şöyle anlatıyor ünlü Seyahatname'sinde: "Bunlar şehir sakasıdır, askeri değildir. İstanbul içinde 9.999 çeşmelerden ayan ve eşrafa su taşıyıp kâr ederler.

Bu topluluğun ağaları hünkâr sakabaşıdır. Bu esnaf hep yaya olup arkalarında telâtin kırbaları, giyecekleri baştan ayağa siyah meşin dolamalar, başlarında cığa teller, türlü türlü çiçekler, ellerinde cam, billur, nefce taslar, keseler içine saf suyu doldururlar, içinde billur, akik, yeşim, balgami taşlar parıldar. Bu tür altın yaldızlı parlak taşlar ile bütün Müslüman gazilere sakalar, 'Sebil, sebil içene rahmet' diyerek hayat suyu dağıtırlar."

İYİ AHLAK ŞART

Sarayda Sakabaşı'nın emrinde bulunan sakalar, sularını gümüş kaplar içinde taşıdıklarından kendilerine "Sakayân-ı Sim-i Hassa" adı verilmişti. Sakabaşı, divan toplantısı olduğu günlerde erkâna şerbet dağıtırdı. Sakabaşılar, aslen baltacılar arasından

seçilirken usule aykırı davranışlarından dolayı, I. Mahmud zamanından (1730-1754) itibaren hasekiler arasından seçilmeye başlanmıştı.

Sakaları loncadan Sakabaşı denetler; yalnızca belirli sayıda sakanın aynı sebilden su almasına ve işleri nedeniyle her an evlere girebilen ve dolayısıyla evin kadınlarını görebilen sakaların iyi ahlaka sahip olmasına dikkat edilirdi.

19.yy'ın sonundan itibaren kırbayla su taşıma geleneği de ortadan kalkmıştı. Hamidiye, Terkos suyu taşıyan sakalar, sularını gaz ya da zeytinyağı tenekelerine doldurarak at arabalarıyla satmaya başlamışlardı.

II. Abdülhamid zamanında (1876-1909) Kâğıthane'deki memba sularının Galata ve Beyoğlu'na borularla getirilmesi, gediklerin hükmünü yavaş yavaş ortadan kaldırmaya başladı. Halk, sakalardan ve gedik usulünden son derece şikâyetçiydi. Sakalar, bazı çeşmeleri, sanki mülkleriymiş gibi kullanırlar, buralardan su aldıktan sonra çeşmenin suyunu da kesip giderlerdi. Mahalle halkı ya da çeşme yaptıran kimseler, gediği olmayan bazı çeşmelerin üzerine "Bu çeşmede saka gediği yoktur" ibaresi yazılmış mermer levhalar koyarlardı.

İstanbul'un bazı semtlerinde 1950'li yılların sonuna kadar hizmet vermeye devam eden sakalar bugün tarihi karışmış ama kültür tarihimizin renkli bir anısı olarak hafızalarda yaşamaya devam etmişlerdir... ■

KAYNAKÇA

- Akbulut, İlhan. "Eski İstanbul'da Sakalar, Sebiller, Sucular"Antik Dekor 1993, Sayı:20, s.110
- And, Metin. 16.Yüzyılda İstanbul: Kent, Saray, Günlük Yaşam. İstanbul: Akbank, 1993
- Balcı, İbrahim. Sarıyer: Aşçıyan'dan Kısırkaya'ya. İstanbul: İlibiz Yayinevi, 2006
- Göktaş, Uğur. "Sakalar". İstanbul Ansiklopedisi cilt:6, s.420
- Koçu, Reşad Ekrem. "Sakalar" İstanbul Ansiklopedisi, cilt:3,s.1414
- Mantran, Robert. XVI.ve XVII. Yüzyılda İstanbul'da Gündelik Hayat. İstanbul: Eren Yayınları, 1991
- Schiele, Renata; Wolfgang Müller. 19.Yüzyılda İstanbul Hayatı. İstanbul: Roche, 1998
- Sandalcı, Mert. "Sakalar...Sucular..." Tombak Dergisi 1996,sayı:1,s.35
- Şehsuvaroğlu, Haluk. Boğaziçi'ne Dair. İstanbul: Turing, 1986

ÖNCE SARIYER

27 Nisan 1945 İstanbul doğumluyum. Çocukluğum Feriköy'de geçti. İlk ve ortaokulu Feriköy'de, Liseyi Alman Lisesi'nde okudum. Almanya'da sanat okulu okudum ama turist pasaportuyla gittiğim için kalamadım. Ülkeme döndüğümde futbol yaşamım kısaca şöyle gelişti: Çocukluğumuz, Feriköy'de kendi aramızda, Feriköy sahasında futbol takımı ve kulüp kurmakla geçti. 1961-62 yıllarında Şişli Kulübü'nde önce basketbol, ardından futbol oynadım. İki sene şampiyon olduk. Daha sonra Taksim Spor Kulübü'ne geçtim. Taksim'de 1963-65 sezonunda oynadıktan sonra Mahalli Lig şampiyonu olduk. Daha sonra askerlik görevimi yerine getirmek için Gölcük'e gittim. Askerlik görevimi yaparken aynı zamanda Denizgücü'nde futbol da oynuyordum. Denizgücü İzmir kulüpleri olmak üzere birçok kulüpten bana transfer teklifleri gelmeye başladı. Bunların içinde 1. Lig futbol takımları da vardı. Askerde Sarıyerli arkadaşlarımız vardı ki onlar benim Sarıyer'de futbol oynamamı istiyorlardı. Ben de İstanbul

SARIYERLİ EFSANE!

GARO

"Sarıyer benim okulum, Sarıyer benim her şeyimdi. Onun için çok mutluyum."

VECDİ ÇIRACIOĞLU

çocuğu olmam dolayısıyla "Tamam, bakarız, gelirim," gibisinden sözler ediyordum. Askerliğimin bitmesine 15 gün kala kumandan beni çağırttı. Denizgücü İzmir kulüpleri olmak üzere birçok kulüpten bana transfer teklifleri gelmeye başladı. Bunların içinde 1. Lig futbol takımları da vardı. Askerde Sarıyerli arkadaşlarımız vardı ki onlar benim Sarıyer'de futbol oynamamı istiyorlardı. Ben de İstanbul

dediğimde, "Senin askerliğin artık bitti," dedi. Başka yerlerden gelen teklifler anında aklımdan geçip de, 'Ne yaparım, ne ederim?' diye düşünürken, komutan, "Hazırlan, bu akşam seni götürecekler," dedi. "Peki," demekten başka bir çarem yoktu. Büyük bir Falkon Ford marka arabayla Sarıyer'e hareket ettik. 'Sev Say' isimli büyük bir gazino, yani çay bahçesi vardı. Büyükdere'de. Kahve ana baba günü gibi kalabalıktı. Halk "Garo gelecek!" diye hıncahınç doldurmuştu bahçeyi. Beni alanların içinde Kulüp başkanı

yazar İbrahim Balcı, Sami Özcan ve Ergun bey vardı. Onları hatırlıyorum. Büyükdere'de Baba Kenan ile tanıştım. Daha önce ismini çok duymuştum. Baba Kenan kendisinden bir yönetici, bir ağabey olarak feyz aldığı insanı. Çok şey öğrendim kendisinden. Rahmetle anıyorum kendisini. İlk gün Baba Kenan çok güzel bir konuşma yaptı ve beni cezbedti. Ben, "Tamam," dedim, "yeni kulübüm bu..." Yazdığımız Kınalıada'da olduğundan ve ailemin benim askerden dönüş yaptığımı bilmediği için izin isterdim o geceliğine. Kabul etmediler, "Misafirimiz olacaksınız," dediler. Başka kulüplerin beni kaçıracaklarından korkuyorlardı. Otobüs durağının üzerindeki bir otele beni misafir ettiler ve başıma nöbetçi olarak da daha sonraları Fenerbahçe'de futbol oynayan Cemil Turan'la Koçoro Ahmet'i diktiler. Bu iki arkadaş daha sonra İstanbulspor'a transfer oldular. Ertesi gün idarecilerle eve gittim. Nüfus kâğıdımı aldım. Sarıyer'de notere giderek mukavele imzaladım. 1967 yılının Temmuz ayıydı. O günden 1980 yılına kadar 14 sene sürekli Sarıyer'de futbol oynadım. Şu anda 17 yıldır Taksim Spor Kulübü'nün başkanlığını yapıyorum ama beni herkes "Sarıyerli Garo" olarak bilir.

Sarıyer benim okulum, Sarıyer benim her şeyimdir. Onun için çok mutluyum.

Sarıyer Futbol Kulübü'nde 9 sene kaptanlık yaptım. Genç futbolcu arkadaşlara hep şunu söylerim: "Kaptanlık pazubandını takmak demek, takımın önünde, arkadaşlarını arkana alarak sahaya çıkmak demek değildir. Sporcuların her şeyiyle; maddi, manevi her türlü sorunlarıyla ilgilenacaksınız. Gerekirse cebinizden para vereceksiniz. Çok iyi hatırlarım. Şeref Stadı'nda idman yapardık. Cuma günü son idmandan sonra, geçtiğimiz günlerde rahmetli olan Baba İzzet bir çuval kramponları bana verirdi, tamire götürmem için. O zamanlar böyle Adidas, Nike gibi firmalar yok. Dinyakos var, kösele el yapımı futbol ayakkabıları. Kabaraları bir tarafa, ızgaraları bile aşınırdı toprak sahada. İşim Dolapdere'deydi. Dinyakos'a götürüp tamir ettirir, pazar günü çuvalı alıp maça getirirdim. Dinyakos'un oğlu Gogo da futbolcuydu. Orada çalışan İbrahim ve Rahman ağabeyler vardı. Kaptanlık böyleydi. Deplasmanlarda nerede yemek yenecek, nerede ve hangi odada kim kimle kalacak... Birlikte yürüyüşe çıkar, sinemaya giderdik. Onun için Sarıyer benim okulumdu. İbrahim Balcılar, Baba Kenanlar, Adnan ağabeyler ve diğerleri benim öğretmenlerimdi.

2. Türkiye Ligi'nde 4 kez Gol Kralı oldum. 1980 sezonu ortasında dedim ki "Bu sene futbolu bırakıyorum." "Yok kaptan sen daha üç sezon daha oynarsın," dediler ama sezon sonunda futbolu bıraktım. Zirvede bıraktım. Niye bıraktım? Öncelikle futbol çok nankör bir spordur. Oynarsın! Bu bir fizik kanunudur. Sonra çaptan düşersin. Çaptan düşünce ağzın çalışmaya başlar. Tabiri caizse ağzına vurur. Hoca bir maç seni takıma almaz. İki maç almaz. Sen takımın en eskisisin. O antrenör, hoca daha yeni gelmiş. Kim ki o?! Sen kulübe mâl olmuş, onla bütünleşmişsin. Başlarsın hocayla didişmeye. Bu didişme önce seni yedeğe alan genç takım arkadaşından geçer. İkili çıkarırsın takımda. Arkadaşlarına, "Ona pas vermeyin!" gibisinden laflar edersin. Bütün bunlar başlar takımı yıpratmaya başlar. Üç maç sonra hoca seni takıma alır. Alır ama maç ekşiğin var. Öz güvenini kaybetmişsin. Oynayamazsın. Seyredenler de konuşur. Sonucunda ne olur? Bütün o zamana kadar oynadığın güzelim futbol çöpe gider. Verdiğin hizmetler unutulur. En son, akıllarda kalır. Bunu baştan düşünmek gerek. Onun için Allah'a bin şükür, böyle bir duruma düşmeden futbolu bıraktım.

Futbol aç insan işidir. Tabi ki gıda anlamında aç demiyorum. Gidasız insan hiçbir işi yapamaz. Kafası çalışmaz önce. Ben bu lafı mentalite olarak diyorum, ironi yapıyorum. Çocukken top oynadığımızda

Sarıyerli Garo, ayakta soldan üçüncü.

sıkıntım olmamıştır. Sarıyer insanının sıcaklığını, yakınlığını unutamam. Hiçbir rakip benim aleyhime laf edemezdi tribünden. Sarıyer seyircisi böyle bir şey yapsa müdahale ederdim. Rakiplerim bunu çok iyi bilirdi. Deplasmanlarda birileri bana laf atsa, diğerleri hemen onları sustururlardı.

Feriköy'de oturuyordum. Ne zaman Sarıyer'e gitsen, esnaf dahil tüm insanları bana çok yakınlık gösterirlerdi. Bu tür hareketler sporcuya motive eden pozitif hareketlerdi. Sağ olsun şimdilerde Belediye Başkanımız Şükrü Genç Beyefendi de iftar yemekleri vererek geçmişte ve şimdi Sarıyerimize sporda emeği geçenleri bir araya getirerek hasret gidermemizi sağlıyor. Üç jenerasyon bu yemeklerde bir araya geliyoruz. Ben konuşuyorum. Ardımdan Rıdvan ya da Sercan konuşarak Sarıyerimizi yâd ediyoruz. Ben bu üç jenerasyonla da futbol oynadım. Bu anlamda da Sarıyerliyim ve bunu her daim söyledim ve söylerim. Benim aslım Sarıyerlidir.

Futbol aç insan işidir. Tabi ki gıda anlamında aç demiyorum. Gidasız insan hiçbir işi yapamaz. Kafası çalışmaz önce. Ben bu lafı mentalite olarak diyorum, ironi yapıyorum. Çocukken top oynadığımızda

Bütün o zamana kadar oynadığın güzelim futbol çöpe gider. Verdiğin hizmetler unutulur. En son, akıllarda kalır. Bunu baştan düşünmek gerek. Onun için Allah'a bin şükür, böyle bir duruma düşmeden futbolu bıraktım.

babalarımız ayakkabılarımız eskiyor diye kızardı. Maddi getirisi olmayan futbolu oynamamızı engellemeye çalışırdı. Bu, futbol oynamaya çalışan her çocuğun başına gelen olaylardı. Bugünlerde bakıyorum da ebeveynler çocuklarını ellerinde tutarak büyük kulüplerin gençler kategorisine ya da yaz kurslarına götürüyor.

Maddi olanakları iyi olan Nişantaşı, Etiler, Suadiye, Cadebostan, Ulus, Bebek gibi semtlerde yaşayan

ailelerden çıkan futbol sayısı azdır. Semtleri tenzih ediyorum ama aç adam dediğim zaman daha çok varoşların çocuklarından, bu semtlerin çocuklarından söz ediyorum. Çünkü ne diyor oranın çocuğu, "Benim futboldan başka bir şeyim yok!.." Jiple antrenmana gelen gençten hayatta futbolcu olamaz. Ondan basketçi olur, voleybolcu olur. Salon sporcusu olur. Yağmurda, çamurda tekmeyle kafa koyacak, savaşıacak, cengaver futbolcu kıyı semtlerden çıkıyor büyük kentlerde. "Futbolcu olacağım, para kazanacağım, hayatımı kurtaracağım..." Kaygılarını yaşayan gençler futbolcu oluyor. Bu; iki, iki daha dört; değişmez kuraldır.

Taksim takımında futbol oynarken, deplasmanlara gitmedik. Mahalli Lig'di. Deplasmanlara Sarıyer'de oynadığım süre içinde gittim. O zaman sayısı 67 olan vilayetlerimizin 63'ünde futbol oynamışlığım var. Gayrimüslimliğimle ilgili birkaç münferit olay yaşadım ama önemli değildir bütün bunlar. Cahil bir iki kişinin yaptığı densizlikler diyelim. Ben şu an Türk Futbol Vakfı'nın Yönetim Kurulu Üyesiyim. Başkanımız Engin Verel. Spor Bakanımızı getirdik Taksim Spor Kulübüne ve saha ve tesis dertlerimizi anlattık. Hatta başımdan şöyle ilginç bir olay geçti Bakanlık'ta. Bakanlık Genel Müdürü bana, "Ya Garo bey, ne yaptınız?" dedi. Şaşırdım ardından kötü bir şey çıkacak diye. Ne yapmış olabilirdim ki? "Hayrola Müdürüm," dedim. "Abi," dedi, "ben Konyalıyım. Gelirdiniz bir gol atardın; giderdiniz. Biz oraya, İstanbul'a geldik. Üç atardın, bizi gönderirdiniz. Neydi senden çektiğimiz. Mahvettin bizi ya hu!" Güldüştük. Dolayısıyla ben şu an 72 yaşıma yaklaştım. Bu ülkede yaşamaktan çok memnunum. Bunu kalben söylüyorum. Bu ülke kötü bir ülke. Önemli olan insanların birbirini ayırtırmadan severek yaşamaları. Aynı suyu içen, aynı topraklarda yaşayan insanları. Bazı olumsuzlukları çoktan

Sarıyerli Garo, oturanlardan sağdan birinci.

Efsanevi futbolcular Garo oturanlardan soldan üçüncü, Cemil Turan, ayakta soldan dördüncü.

TÜRKİYE TAKIMINDA BİR GARO...

"Ermeni maçı" vesilesiyle, bir tekrar yazısı haklı. Evet, burada Ermeniler yaşırdı. Bu ülkenin spor ve futbol hayatında da vardılar.

"Ermeni maçı" vesilesiyle, bir tekrar yazısı haklı. Evet, burada Ermeniler yaşırdı. Bu ülkenin spor ve futbol hayatında da vardılar. Ne yaşar ne yaşamaz hale geldikten sonra bile, daha bir zaman var olmaya devam ettiler.

1940'lara dek, İstanbul'daki bakiye Ermeni cemaatinin spor odağı, 1926'da kurulan Nor Şişli kulübüydü. 1940'a kadar, birçok dalda şampiyonlar çıkardığı gibi futbolda da iddialıydı. 1941'de meş'um ve zelil '20 Kura' olayı ile yönetici ve sporcularının çoğu askere alındı. Döndüklerinde kulüp binalarına el konduğunu gördüler, şampiyonluk kupaları da madalyalar da 'gitmişti'. Varlık Vergisi'nin de bir parçası olduğu, ticareti ve mülkiyeti Türkleştirme siyasasının spordaki versiyonuydu bu.

Kulüp 1946'da Şişlispor adıyla diriltilmeye çalışıldıysa da eski parlak günlerine erişemedi. Bugün sadece voleybol ve basketbolda faaliyet gösteriyor. 1965'te Kumkapı'da kurulan Zaraspor da İstanbul 2. amatör kümesinde çile dolduruyor.

Ama asıl, Taksim. Taksim spor kulübü, 1940 yılında, Galatasaray'dan ayrılanların kurduğu Ateş-Güneş, Nor Şişli ve Kale kulüplerinin kalıntılarının bir araya gelmesiyle oluşturulmuştu. Renkler san kırmızı.

Ağırlıkla Ermeni cemaatine dayanıyordu ama bünyesinde Türk

sporcular da bulunuyordu. Futbolda temayüz eden Taksim, 1950'lerin ortalarından 1960'ların sonlarına dek, gayet başarılıydı. 1965-67 arasında 2 sezonda toplam 2 lig maçında Galatasaray kalesini koruyan Yervant Balcı Taksim'den yetişmedi. Samsunspor'a transferi önemli bir olay olmuştur. Taksim, 1956/57 İstanbul amatör küme şampiyonu oldu. 1963/64, 1964/65 ve 1966/67 sezonlarında İstanbul profesyonel mahalli lig şampiyonluğunu kazandı. Üstelik bu son mahalli lig şampiyonluğu, Türkiye 2. Ligi'ne terfi anlamına geliyordu. 1967/68'de, bir

sezon oynadı 2. Lig Beyaz Grup'ta. Sonuncu olarak küme düştü. Hrant'ın memleketinin takımı Malatyaspor'la birlikte! Taksim'in 2, 500 üyesi vardı o zamanlar.

2. Milli Ligde oynarken antrenörleri Garbis İstanbulluoğlu (İstanbulyan), 5 kez A milli takımda yer almış "Tenekeci Garbis" idi.

Unutmayın: Hrant Dink 1982-83 sezonunda Taksimspor'da lisanslı futbol oynamıştı.

Bugün hâlâ mevcut Taksim spor kulübü. Kuytuda, zor zahmet sürdürüyor etkinliğini. Hrant Dink'in ardından ilk maçlarına bembeyaz formayla çıkmışlardı, onun pirüpak anısına. Başkanları: Garo Hamamcıyan. Profesyonel futbolun vitrinindeki son Ermeni'ydi o. 1970'lerin başında 1. Lige çıkma mücadelesinde hep tökezleyen Sarıyer'in gol makinesiydi.

Tıknaaz, saçlı açık, tipik gol kaşarı. Her

futbol meraklısının adını bildiği, her an 1. Lige transferi nafiye- beklenen bir usta...

1. Ligde boy göstermiş nadir Ermeniler'in sonuncusu ise, Dirani Şenon'dur. Yanlış bilmiyorsam o da Malatya kökenli bir Ankara Ermenisiydi. 1960'ların sonlarında, Gençlerbirliği'nin meşhur Rüzgârın Oğlu Zeynel'inin yedeği olarak 62 lig maçı oynadı,

6 gol attı. Sonra bankacı oldu, emekliye ayrıldığını, İstanbul'da yaşadığını öğrenmiştim.

Bugün üst düzey spor ortamında Ermeni sporcular niye yok? Taksim niye tutunamadı? Sadece cemaat küçüldüğü için mi? Peki niye küçüldü o cemaat? Bütün futbolcuların ön ismiyle anıldığı yıllarda neden Yervant Balcı'ya "Yervant" değil de "Balcı" denirdi? Bugün üst düzey futbolda var olabilen 'Ermeni asıllı' futbolcunun adında neden 'Ermenilik' yok?

Sudan aziz Hrant Dink'in Taksim formalı minik futbolcu fotoğrafına bakıp... Onun kaybının hemen ardından kimi memleket stadlarında bağırılan 'Ermeni Malatya', 'Ayağa kalkmayan Ermeni olsun' türünden sloganları hatırlayıp... Bugün maça bakarken Malatyaspor'da bir Dirani, Samsunspor'da bir Yervant, falan takımda bir Tenekeci Garbis 'olabilseydi' diye düşünün. Bari o kadar olabilseydi. Sonra, Türkiye yuvarıyor. Tribünlere koşuyor, çitlere atlıyor ve elleriyle forma numarasını gösteriyor. Golü ben atarım diye, sıfıra yakın yerden şut atıyor, orta yapacağına. Ben gol attığımda arkadaşım gider, teşekkür ederdim.

Tanıl Bora / Radikal Gazetesi - 2008

aştım. 10 Ermeni arkadaşım varsa 100 Türk, Müslüman arkadaşım var. Senin elin sıyrılrsa ben üzülürüm. Benim elim sıyrılrsa sen üzülürsün. İçerimiz yanmalı. Ben böyle düşünüyorum.

Biz tüm maçlarımızı Şeref Stadi'nda oynardık, ta ki Yusuf Ziya Öniş Stadi açılana kadar. Şeref Stadi'nin soyunma odaları yanmış Çırağan Sarayı'nın mahzenleriydi. Tavanlarından yağmur yağar gibi sular damlayan, duvarlarında erkek incir piçlerinin türediği, kocaman farelerin kol gezdiği odalardı. Bir yöneticimiz, kıymetli eşyalarımızla paralarımızı sıkı sıkıya tuttuğu bir çantaya koyardı. Sahası da bir âlemidi. Boşluklar kömür tozlarıyla doldurulur, düşüp de etiniz sıyrıldığında, yaranız aylarca kapanmazdı. Toprak zemin kalecilerimiz için cehennem kadar azap vericiydi. Sarıyer'de stadımız açıldığında ilk maçımızı Bandırma Spor ile oynamış ve 2-0 kazanmıştık. İlk golümüzü Serdar Gücüyener, ikinci golü de ben atmıştım.

Deplasmanlara otobüslerle giderdik. Havaalanı olan yerlere kendi imkânlarımla giderdim. Çünkü iki iş yerim olduğundan zaman benim için çok önemliydi. İdmanlara da arkadaşlarımı götürür, getirirdim. Akşamları Sarıyer'de toplanıp maç müzakereleri yapardık. Mesela uzak bir deplasmanda maç kaybetmişiz, İstanbul'a kadar birbirimizle konuşmazdık, üzüntümüzden. Biz Sarıyer'de sevinci ve üzüntüyü yaşar, öyle futbol oynardık. Hiçbir futbolcu büyük rakamlarla futbol oynamadı Sarıyer'de. Dediğim gibi Sarıyer bir okuldu. Şimdi zaman değişti. Sarıyer'de artık futbolcu yetişmiyor. Eskiden Hidayet'in Bağı vardı. Oradan kimler yetişti. Kavak, Yenimahalle, Kilyos, Fener'den kimler yetişti. Kamil, Beşiktaşlı Bora, Fenerli Cemil, İsmail aklımda kalanlar. Sarıyer sporcu yetiştirme okuluydu. Gene tekrar edeyim. Gençliğimde vermiş olduğum kararlar Sarıyer'e gelmekle çok mutluyum.

Şunu anlatmak istiyorum. Futbol değişti demiştım az önce. Biz haftada 3-4 antrenman yapıyorduk. Şimdi her gün, hatta bazı günler çift idmanlar var. Kamplar, olanaklar eskiye nazaran daha farklı. En önemli olan sahaların olması. Sahaların zeminleri mükemmel. Biz bataklıkta oynardık. Belden aşağı tekme yemedik yerim kalmamış, artık belden yukarıya da kabul ediyordum tekmeleri.

SONRA FUTBOL

Günümüz futbolda, futbolcularda arkadaşlık bağı yok. Bir futbolcu gol atıyorsa, o gol, ta kaleciden başlayan bir emekle olur. Üç kişiyi geçen bir futbolcu, arkadaşına al da dercesine topu çıkarıyor. O da golü boş kaleye yuvarıyor. Tribünlere koşuyor, çitlere atlıyor ve elleriyle forma numarasını gösteriyor. Golü ben atarım diye, sıfıra yakın yerden şut atıyor, orta yapacağına. Ben gol attığımda arkadaşım gider, teşekkür ederdim.

Sol başta Hrant Dink, Taksim Spor Kulübü formasıyla.

Spor Bakanı Faruk N. Özak-Garo Hamamcıoğlu

Garo - Nubarik - Lefter

Biz hakemlerle kesinlikle konuşmaz, daha çok yardımcı olurduk. Günümüzde futbolcu topu taca çıkarıyor, yine kendisi atmak için hamle yapıyor. Aldatma ve hakemlere yardımcı olmama var günümüz futbolda. Rakip oyuncuyu atırmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Suratı ellenen kendini yere atıyor. Centilmenlik hak getire günümüzde.

Bir de televizyonlarda futbol yorumcuları var, evlere şenlik. İzlemiyorum onları. Benim naçizane futbol bilgim bana yetiyor. Akşama kadar 10 santim ilerlet, 20 santim geriye al... Avrupa'da da hakemler hatalar yapıyorlar ama orada yorumlar çok farklı. Bizim yorumcular kendi aralarında kavga dövüş programlar yapıyorlar.

Gazeteler maç olmadığı haftalarda sayfa ları nasıl yalan haberlerle dolduracaklar, onun telaşı içerisindeler. Nasıl dolduracaklar? Yalan transfer haberleriyle. Bu haberler yazın transfer ayına doğru ve lig maçlarının oynanmadığı aralarda oluyor.

Yabancı futbolcu olayına dikkati çekmek istiyorum. Bir takımda 9 yabancı futbolcu oynuyor. Şimdi şunu soruyorum? Bir futbolcu istediği kadar günde istese 3 idman yapsın. Eğer maç oynamazsa, çıktığında oynayamaz. Maç oynayan futbolcu özgüven kazanır. Yerli futbolcu oynamadığında ona yazık olmuyor mu? Bana kalsa, ki bunu Fatih Terim'e de anlattım, azami 4 yabancı futbolcu oynatırım ve onlarda şu özellikleri isterim: bir, kendi ülkesinde en az 20 kez millî koşuyor, çitlere atlıyor ve elleriyle forma numarasını gösteriyor. Golü ben atarım diye, sıfıra yakın yerden şut atıyor, orta yapacağına. Ben gol attığımda arkadaşım gider, teşekkür ederdim.

“Hayrola Müdürüm,” dedim. “Abi,” dedi, “ben Konyalıyım. Gelirdiniz bir gol atardın; giderdiniz. Biz oraya, İstanbul'a gelirdik. Üç atardın, bizi gönderirdiniz. Neydi senden çektiğimiz. Mahvettin bizi ya hu!”

da yükseliyor. Böyle düşünmekle, alt yapı futbolcusuna takımlarında oynama şansı doğacağını umuyorum. Böylelikle ülke değerlerine şans verilir.

Bir takım ligi lider bitirince antrenör başarılıdır. 2. Bitirdiğinde başarısız addedilir. Dünyanın hiçbir ülkesinde bizim ülkemizdeki kadar bir sezonda antrenör değiştiren bir ülke yoktur. Varsa da bir, iki tane dir sayısı. Arsenal takımını bu konuda örnek almak gerek. Her sene İngiltere liginin ilk beşte bitiriyor, antrenörü 20 küsur yıl görevde. Alex Ferguson da öyle... Sir unvanı verdiler. Bizde olsa anında şutlanır! Futbolda sadece topa şut atılmaz bizde, hocalara da şut atılır. ■

GARO HAMAMCIOĞLU KİMDİR?

Futbola 1963'te İstanbul Ermeni cemaati tarafından kurulmuş olan Taksimspor'da başlayan Garo, 1965 yılından sonra askerliğini yaparken Gölcük Denizgücü'nde oynadı. Terhisinden hemen sonra Sarıyer'e transfer oldu. Sarıyer'de tam 14 sezon boyunca forma giyen Garo, Sarıyer'in en ünlü futbolcuları arasına girdi. Mahmut Kocabal ve Engin Ülker'in ardından lacivert-beyazlı formayı en fazla giyen 3. oyuncu oldu. Garo, Sarıyer forması giydiği 14 yıl boyunca 368 lig, 3 B Takımlar ligi, 17 kupa ve 4 de turnuva olmak üzere 393 resmi ve ayrıca 91 de özel karşılaşma da toplam 483 kez maça çıktı. 103 lig, 4 kupa ve 3 turnuva olmak üzere resmi maçlarda 110, özel maçlarda da 55 olmak üzere toplam 165 gole imzasını atarak Sarıyer tarihinin en golcü oyuncusu olma unvanını elde etti. Garo, 4 kez de ligi gol kralı olarak tamamladı. Birçok kulüpten teklif alan Garo, kariyerini Sarıyer'de sürdürmeyi tercih etti. Jübilesini yaptığı 1980 yılında kadar genel olarak 2. Lig'de top koşturan Garo, Sarıyer formasıyla sahalara veda etmişti.

Edebiyatın son durağı Sarıyer

10-14 Mayıs

6. Sarıyer Edebiyat Günleri

Kireçburnu Haydar Aliyev Parkı

İmza günleri, söyleşiler, kitap fuarı ve birbirinden değerli konukların katılacağı bu edebiyat şölenini kaçırmayın.

Sevgili Dostlar,

YILIN o zamanı, takvimin o günleri nihayet geldi.

Ve yeniden harflerin, kelimelerin, güzel sözün, güzel yazının, güzel eserlerin Boğaz kıyısında geleneksel dansının keyfini yaşamak üzere biraraya geliyoruz.

Sarıyer Edebiyat Günleri'nin bu yıl 6.'sını gerçekleştirirken, yine birbirinden değerli sanatçıların o müstesna buluşmasına tanıklık edeceğiz. Yeşil parklarımızda onların okurları ile buluşmalarına, kitaplarını eserlerini imzalamalarına, panellerdeki anlatımlarına, müzikle sözün, şiirle öykünün, romanla oyunun buluşmasına tanıklık edeceğiz.

Yine Şiir Teknemiz, Boğaz'ın sularına

açılacak ve yine Sarıyer'in kıyılarını yalayan dalgalara eşlik edecek Edebiyat.

Bu yıl da dolu dolu bir programla karşınızda olacak Edebiyat Günleri'nde sanatın her dalından, toplumumuzun öne çıkan isimleri Sarıyerliler ile buluşacak, kaynaşacak. Kentimizin ve ülkemizin kültür-sanat takviminde artık kendisine özel bir yer edinmiş olan Edebiyat Günleri'nde birbirinden özel etkinlikler ve konserlerle karşınıza çıkacaklar.

Bu etkinliğin bir parçası ve destekçisi olmaktan her zaman gurur duyduğumu bir kez daha belirtir, hepinize kana kana edebiyat içeceğinizi, doya doya edebiyat soluyacağınız bir festival diliyorum.

İnş. Müh. Şükrü GENÇ
Sarıyer Belediye Başkanı

EDEBİYAT GÜNLERİ PROGRAMI

12 MAYIS Cuma

Saat:11.00
ÇOCUKLARLA SÖYLEŞİ:
Fatih ERDOĞAN

Saat:12.00
ŞİİR TEKNESİ:
Menderes SAMANCILAR

Saat:13.00
DİNLETTİ: **Enzo İKAH**

Saat:14.00
AÇILIŞ

Saat:14.30
TEK KİŞİLİK OYUN:
"İki Kitap Bir Heves" **Sunay AKIN**

Saat:16.30
SÖYLEŞİ: "Can BABA"
Cezmi ERSÖZ - Hilal SOLMAZ

Saat:18.00
ŞİİR TEKNESİ
Ferruh TUNÇ

13 MAYIS Cumartesi

Saat:11.00
ŞİİR TEKNESİ: **Cihan DEMİRCİ**
Sarıyer Belediyesi Gençlik Eğitim Merkezi Öğrencileri (**SAGEM**)

Saat:13.00
SÖYLEŞİ: Çocuk Edebiyatı ve Fakir Baykurt
İşık BAYKURT, Ömür KURT

Saat:14.00
SÖYLEŞİ: Yeşilçam'ın Efsaneleri
Emel SAYIN, Selda ALKOR
Fikret HAKAN, Meltem CUMBUL
Yönlendirici: **Caner CİNDORUK**

Saat:16.00
ŞİİRLİ SÖYLEŞİ: Tiyatro ve Edebiyat
Genco ERKAL, Rutkay AZİZ, Sevil AKI
Yönlendirici: **Orhan ALKAYA**

Saat:17.00
ŞİİR TEKNESİ: **Ahmet TELLİ**

Saat:19.00
KONSER: **Emrah METİN**

14 MAYIS Pazar

Saat:13.00
SÖYLEŞİ: Yerel Yönetimler ve Edebiyat
Murat KARAYALÇIN, Hasan AKGÜN, Altınok ÖZ, Selami ÖZTÜRK

Saat:15.00
SÖYLEŞİ: Medya ve Edebiyat
İrfan DEĞİRMENCI, Yaşar SEYMAN

Saat:16.00
SÖYLEŞİ:
Murathan Mungan ile Geniş Zaman Sanatları
Murathan MUNGAN, Ayşegül TÖZEREN

ÖDÜL TÖRENİ
Saat:17.00
Fakir Baykurt Öykü Yarışması
Ödül Töreni

Saat:17.30
Beyaz Martı Edebiyat Onur Ödülü:
Murathan MUNGAN

Saat:18.00
KONSER: **Yeni Türkü**

Beyaz Martı Edebiyat Onur Ödülü
Murathan MUNGAN

Bu yıl 6.'sı düzenlenen Sarıyer Edebiyat Günleri'nin onur konuğu şair, yazar Murathan Mungan. Ayrıca ödül töreni öncesinde "Murathan Mungan ile Geniş Zaman Sanatları" adı altında bir söyleşi gerçekleştirilecek.

YENİ TÜRKÜ

Sarıyer Edebiyat Günleri, Yeni Türkü'nün vereceği konserle sona erecek.

İMZA GÜNLERİ PROGRAMI

10 MAYIS Çarşamba

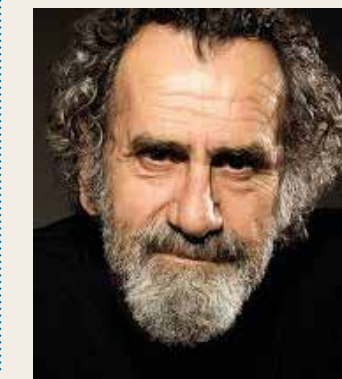
AYŞE KULİNİ 12.00/13.00
İŞİK ÖĞÜTCÜ 12.00/13.00
MUSTAFA KÖZ 12.00/13.00
ATAKAN KELLEÇİ 13.00/14.00
BETÜL İSTANBULLU 13.00/14.00
KADİR AYDEMİR 13.00/14.00
ÇERKEZ KARADAĞ 13.00/14.00
VEDAT YENİÇERİ 13.00/14.00
NİLGÜN ŞİMŞEK 13.00/14.00
OĞULCAN ÖZBÜYÜKKAYA 13.00/14.00
MELİKE İNCİ 14.00/15.00
VOLKAN SÖNMEZ 14.00/15.00
FERHAT ULUDERE 14.00/15.00
AHMET ŞAFAK 15.00/16.00
KEMAL ULUSU 16.00/18.00

11 MAYIS Perşembe

NURULLAH CAN 12.00/13.00
ENVER ŞENGÜL 13.00/14.00
ERDAL DEMİRKIRAN 13.00/14.00
SADIK USTA 13.00/14.00
YEŞİM CİMCÖZ 13.00/14.00
DİLEK NEŞE AÇIKERİ 13.00/14.00
HAYAL KÖKSAL 14.00/16.00
ÇAĞLA ATEŞOĞLU 14.00/15.00
EMİNE SARAÇOĞLU 14.00/15.00
BADE OSMAN ERBAYRA 14.00/15.00
GİZEM OSLU 15.00/16.00
SEMRA KANDEMİR 15.00/16.00
BARİŞ ÇAĞRI GENÇ 15.00/16.00
HAKAN BAYHAN 15.00/16.00
GÖKÇENUR ÇELEBİOĞLU 16.00/17.00

12 MAYIS Cuma

Fatih ERDOĞAN 12.00/14.00
DİLEK ÜNAL 13.00/15.00
SEMA AKKOYUN 13.00/14.00
DİLARA KESKİN 13.00/14.00
MENDERES SAMANCILARI 14.00/16.00
M.CEMAL BEŞKARDEŞ 14.00/15.00
YAŞAR İLİKSİZ 14.00/16.00
HARUN ÖZEN 14.00/16.00
ARIF KESKİNER 14.00/16.00
SALİH BOLAT 15.00/17.00
MARIO LEVİ 14.00/16.00
ORHAN KAREVELİ 14.00/16.00
EMİNE TOPÇU 13.00/14.00
İCLAL NUR 14.00/16.00
YUSUF PİLİÇ 14.00/16.00
ERDOĞAN SARIGÜL 15.00/17.00
KEMAL İNCİ 15.00/17.00
EMRE GÜL 15.00/17.00
TÜRKER AYYILDIZ 15.00/17.00
İLKER MUMCUOĞLU 15.00/17.00
ALİ DENİZ USLU 14.00/16.00
KORAY YERSÜREN 16.00/18.00
CEZMİ ERSÖZ 17.00/19.00

13 MAYIS Cumartesi

DURAN SAVAŞ 11.00/13.00
AYDIN ARIF 12.00/13.00
MEHMET ÇAĞÇAĞ 12.00/13.00
DOĞAN PEHLEVAN 13.00/14.00
GİZEM FERE / KAROLİS İNOKAİTİS 13.00/16.00
CIHAN DEMİRCİ 13.00/15.00
OYA ENGİN 13.00/16.00
CENGİZ ÖNDEKİ 13.00/15.00
NURTEN ERTUL 13.00/17.00
GÖKTEN ULUGERGERLİ 13.00/15.00
NAMİK ÇINARI 13.00/14.00
AYDIN İLERİ 13.00/14.00
FİLİZ PULUÇ 13.00/14.00
ERDOĞAN AYDIN 13.00/15.00
MERDAN YANARDAĞ 13.00/14.00
NERMİN KARAHAN 14.00/16.00
ASLAN ÖZDEMİR 14.00/15.00
TUNCAY DAĞLI 14.00/16.00
ŞAHİN ÜNAL 14.00/16.00
DORIS HOFER 14.00/16.00
GÜLŞEN İŞERİ 14.00/16.00
İBRAHİM BALCI 14.00/16.00
CEMİLE SAVAŞ 14.00/16.00
FEYZA ALTUN 14.00/16.00
AFAŞAR TİMÜÇİN 14.00/16.00
ÖNER CİRAVOĞLU 14.00/15.00
MURAT YAYKIN 14.00/16.00
SUAT SUNA 14.00/15.00
HAKAN GÜNDAY 14.00/15.00
KEREM ÇALIŞKAN 14.00/15.00
MEHTAP MERAL 15.00/17.00
ZÜBEYİR KİNDİRA 14.00/15.00
ENZO İKAH 15.00/17.00
İHSAN ELİAÇIK 16.00/17.00

14 MAYIS Pazar

ERHAN CANDAN 12.00/13.00
BEHİÇ PEKİ 12.00/13.00
ENİS RIZA 12.00/13.00
ŞEVSEK ALİ 13.00/14.00
AHMET NABI KIZMAZ 13.00/15.00
CAFER HERGÜNSEL 13.00/15.00
NECMİ GÜNEL 13.00/15.00
İSMAIL BAKAR 13.00/15.00
FEVZİ EKİNCİ 13.00/15.00
BİLGE KARADUMAN 13.00/15.00
AYNUR TÜMEN 13.00/15.00
ÖZCAN KARABULUT 13.00/15.00
ERGÜN POYRAZ 13.00/14.00
ALİ YILDIRIM 13.00/14.00
NAZİF AY 13.00/14.00
M.GÖKHAN BULUT 13.00/15.00
AHMET TELLİ 13.00/15.00
ALİ TOPUZ 14.00/15.00
IRMAK ZİLELİ 14.00/16.00
FİLİZ UÇAR 14.00/16.00
HÜMEYRA GÜRSOY 14.00/16.00
MEHMET ALİ ÖZ 14.00/16.00
MUHIP SÜELTÜRK 14.00/16.00
BANU ÖZKAN TOZLUYURT 14.00/15.00
YEKTA AYDIN 14.00/16.00
HÜSEYİN AKYOL 14.00/16.00
BAŞAR BAŞARIR 14.00/16.00
BÜLENT UÇAR 14.00/15.00
SALİM-SEVİNÇ KOÇAK 14.00/15.00
GİZEM SOYSALDI 14.00/15.00
ERDEM SEÇMEN 14.00/16.00
SEDA DİKER 14.00/15.00
PELİN BATU 14.00/16.00
KENAN KARABAĞ 14.00/16.00
HALİL GENÇ 14.00/17.00
MÜŞERREF KARTALER 14.00/15.00
GÖNÜL ÖZGÜL 15.00/17.00
MEHTAP EREL 15.00/16.00
ATILLA DORSAY 15.00/16.00
VEDDİ CİRACIOĞLU 16.00/17.00
ZAFER DORUK 16.00/17.00
BİLAL SAMİ GÖKDEMİR 16.00/17.00
YAŞAR SEYMAN 16.00/17.00

Cervantes'in Sevilla'da izleri sadece hapishanesinde değildir. Katolikliğin en önemli merkezlerinden biri olan bu kentte atıfta bulunduğu Via Crucis Cervantes-Cervantes'in Hac yolu, ölümünün 300. yılında seramik simgelerle işaretlendiğinde, yolun sizi çıkardığı büyük katedrali anlatırken yine bu ironi tavrını sürdürüyordu: 'Ey tanrım! Korkunç büyük!' Cervantes'in bu sözleri 1589'da Kral II. Philip'in ölümünün ardından katedralin önüne dikilen anıtta kazılıdır. Cervantes bu sözlerinin yer aldığı sonesinde aslında krallığın yıkılışını hicveder; yani yine muziplik yapar.

birakanların olmasının nedeni bu yemek tariflerinden sonra acıkmış olanlardır! Belki de dünyada sadece tek bir roman sonuna kadar soluksuz okunduğu için değil, aynı zamanda soluksuz yarım bırakıldığı içindir.

CERVANTES

Altına ve gümüşe boğulmuş şövalye ruhu ile dalga geçen Cervantes, 1597 yılında Sevilla hapishanesinde bunu yazarak ortaya çıkarken, ironi sadece Don Kişot'un kurgusal yanında değildi. Bu eski bir haçlı seferi savaşçısı, Osmanlı'da bir savaş esiri, Sevilla'da bir mahkum, kralın vergi toplayıcısı ve hâlâ dünyanın en önemli romanlarından birinin yazarı ve hatta ilk romanın yazarı olan Cervantes'in, cezaevinde okuma yazma bilmeyen diğer mahkumların mektuplarının yazarı olmasıydı. Yaşamını sürdürülebilmek için birlikte yattığı 1800 kişiden isteyenlere, katillere, korsanlara, hırsızlara 3 kuruşa mektuplarını yazması, sanırım romanın içinde taşıdığı kadar büyük bir ironiydi. Ayrıca eşlerinden, babalarından ya da kardeşlerinden altın ya da gümüş bekleyen yakınları, Cervantes'in mektuplarını saklamış olsalardı, torunlarının torunları umut ettikleri bir servete kavuşabilirlerdi herhalde.

SANCHO PANTO

Cervantes'in sisteme saldırısı sadece simgesel olarak Don Kişot'un yel değirmenlerini hedef alması değildi. Eski sistemin çürümüş kahramanlığının maskesinin altında, uzak topraklara yapılmış kutsal yolculukların, keşiflerin, fetihlerin, yani altınların ve gümüşlerin, tabii ki katliamların ve soygunların ikiyüzlülüğünü sürekli açığa vurur. Bu yüzden Don Kişot'un gerçeklerle hayaller arasında gidiş geliş, ütopyacı düüstlüğü ve en yakınından, Sancho Pancho'dan başlayan gerçeğin soğuk duşuyla bunu çok güzel anlatır. Köylü kadın Dulcinea'ya aşkı bile, onu aşık olduğu için mi soylu görüldüğü yoksa soylu görüldüğü için mi aşık olduğu kuşkusuna düşürür okuru. Kapitalizmin riyakarlığının yüzyıllar öncesinden yazılmış bir destanıdır aslında.

Ve kapitalizmin gücü onun Don Kişot'un yel değirmeninin sandığı gibi büyük dev olması değil de kanatlarının kendi etrafında sürekli dönmesi, her gün yeniden ve yeniden kendisini üretmesi değil mi...

Ve yüzyıllar geçmiş olmasına rağmen biz ne zaman onun dev olmadığının farkına varacağız... ■

SAVULUN YEL DEĞİRMENLERİ!

Don Kişot'un izinde Sevilla

METİN YEĞİN

VENEZÜELLA'NIN bir sınır kentiydi. Mahallelerde Don Kişot dağıtıyordu. Öyle tesadüfen önüne gelene al bir Don Kişot değildi. Her okuma grubuna bir tane veriliyordu. Biri okuyup diğerine veriyordu. Sonra biri diğerine. Böylece alanlar kitabı bir kenara atıp unutmıyorlardı. Sonra bir gece toplanıp aralarında konuşuyorlardı. Bolivarcı devrimin 'Kitap İhtiyaçtır' kampanyasıydı ve ilk kitabıydı bu kampanyanın. Gecekondularda heyecanla bekliyorlardı. Bir kadın 'Don Kişot'u aldığımda öpüp çantasına koydu. Biraz yaşlıca bir kadındı ve muhtemelen üstündeki de en güzel elbisesi. 'Neden başkan Chavez ilk olarak 'Don Kişot' dağıttı sence' diye sordum. Elimde küçük bir kamera. Elini çantaya atıp kitabı dışarı çıkardı, bir baktı; 'Yel değirmenlerine saldırdığı içindir herhalde' dedi. Güldü. Sonra 4-5 kişi uzlaştılar, bir bana bir kitaba bakarak, konuşarak...

Dünyanın ilk romanı olarak anılan Don Kişot'un yel değirmenlerine, sisteme saldırması tesadüf değildi asla. Cervantes bu romanı yazarken Sevilla'daydı. Hem de Sevilla'nın hapishanesinde. Sistemin kalbiydi o zamanlar Sevilla. Avrupa'dan baktığınızda keşfedilen ya da

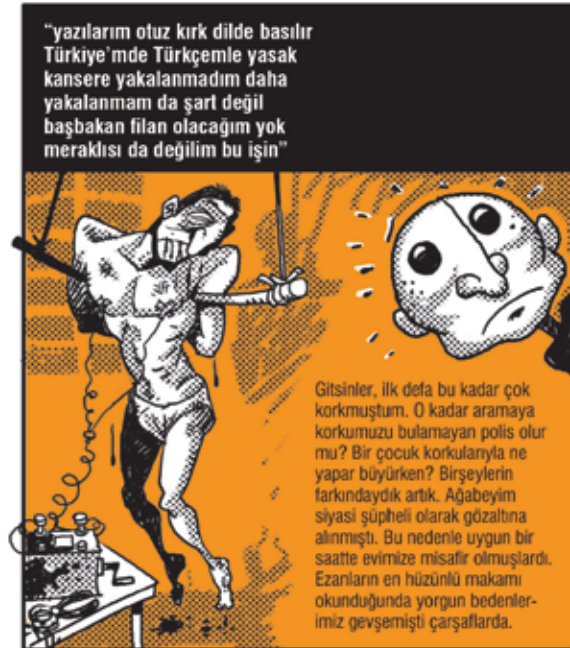
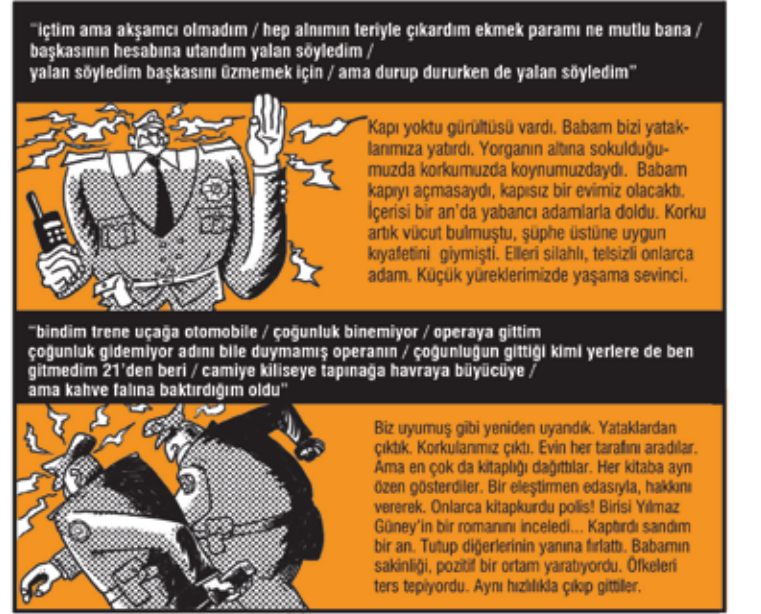
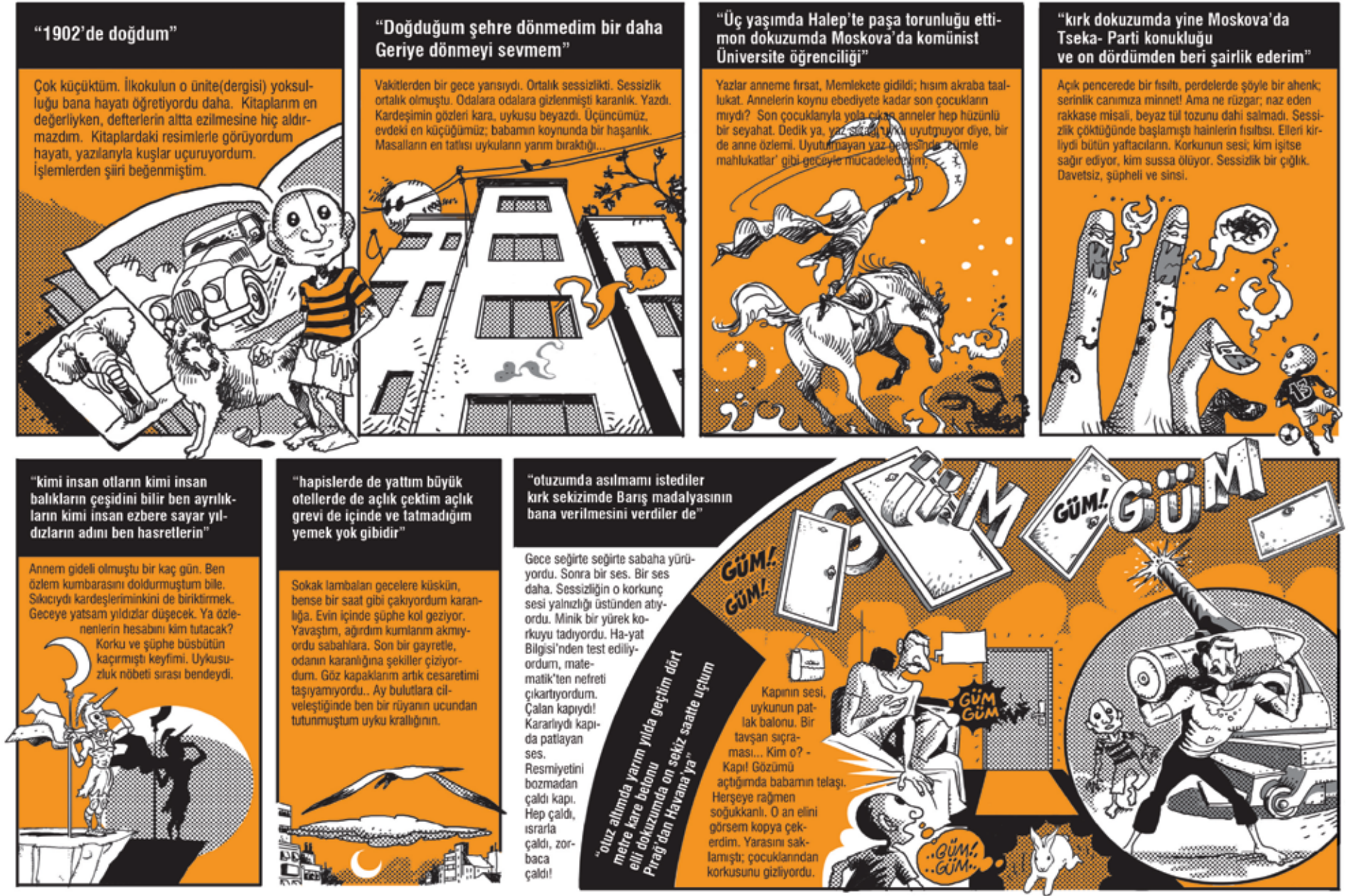
fethedilen Amerika, yani öte yandan gasp edilen Amerika'nın bütün altınları ve gümüşleri Sevilla üzerinden kitaya yağıyordu. Fethin kahramanları, yani hırsızlar, katiller, korsanlar, sokaklara yağın altın ve gümüşten pay almak için gelen yine hırsızlar, katiller, korsanlarla dolu bir kent düşünün; yani sistemin ta kendisiydi Sevilla. İşte böyle bir kentte, fatihlerin -eh tabii ki hırsızların, katillerin ve korsanların da- resmi olanı İspanya Kralı, adına vergi toplamakla görevliydi Cervantes. Topladığı vergileri yatırdığı banker de bu kentin modasına uyup kaçtığında o da yatırmadığı vergi paralarıyla kendisini cezaevinde buldu. Bilmiyorum böyle bir kentin cezaevini anlatmaya gerek var mı...

DON KİŞOT

İspanyol dilinin hâlâ dünya üzerindeki en önemli romanlarından biri sayılan Don Kişot'un dilinde bütün bunların izi vardır. Kitap sadece uzun bir kurgusalılık ile dünyanın ilk romanı sayılmakla kalmaz, bazı bölümlerde anlatımın doruklarına çıkar. Mesela henüz romanın başındaki yemekleri okumaya başladığınızda çoktan acıkmış olursunuz. Bence Don Kişot'u okuyanlardan çok daha fazla yarım

OTOBİYOGRAFİ / NÂZİM HİKMET

Yazan: Aslan Özdemir / Çizen: Can Baytak

KÜRŞAD OĞUZ

ADI Eric Arthur Blair'di. Babasının devlet memuru olduğu, Büyük Britanya'nın sömürgesi olan ve bugün Bangladeş adıyla bilinen Bengal'deki Motihari'de doğdu (25 Haziran 1903). Aile 1907'de İngiltere'ye dönsede küçük Eric 1917'de Eton'a gidip eğitimini orada sürdürdü. 1922'de, öğrenciliği sürerken Birmania polisine girmeyi tercih etti ve beş yıl Birmania'da (Myanmar) imparatorluğun Emniyet İdaresi'nde çalıştı. Bu dönemde yazılar yazdı, makaleler yayımladı. 1928'de Avrupa'ya döndüğünde klasöründe pekçok metin olsa da onun "yazar" sayılabilmesi için 1933'ü beklemesi gerekecekti.

1930'a kadar Paris'te yaşayan Orwell, bu kentte sokak serseriliği de yaptığı, bir restoranda bulaşıklılık da. 1930'da Londra'ya gitti, burada önce öğretmen sonra kütüphane memuru olarak çalıştı. 1933'e kadar roman ve hikâyelerine yayıncı bulamayan yazar, işte bu sefalet günlerini anlattığı yayımlanan ilk kitabı "Paris ve Londra'da Beş Parasız"da ilk kez George Orwell adını kullandı. 1934'te yayımlanan

"Burma Günleri"nde de, adı üstünde Birmania'da yaşadıklarını anlattı. Hemen ardından, hâlâ yetersiz olduğunu düşündüğü yazarlık gelirlerini arttırmak için maden dünyasındaki işsizlik üzerine bir araştırma yaptı ve bunu "Wigan İskelesi Yolu" (yakında Türkçe'de yayımlanacak) adıyla 1937'de yayımladı. Bu kitapta maden işçilerinin sömürülmesine karşı çıkıyor ve işçi sınıfıyla gerçek bir dayanışmaya giriyordu.

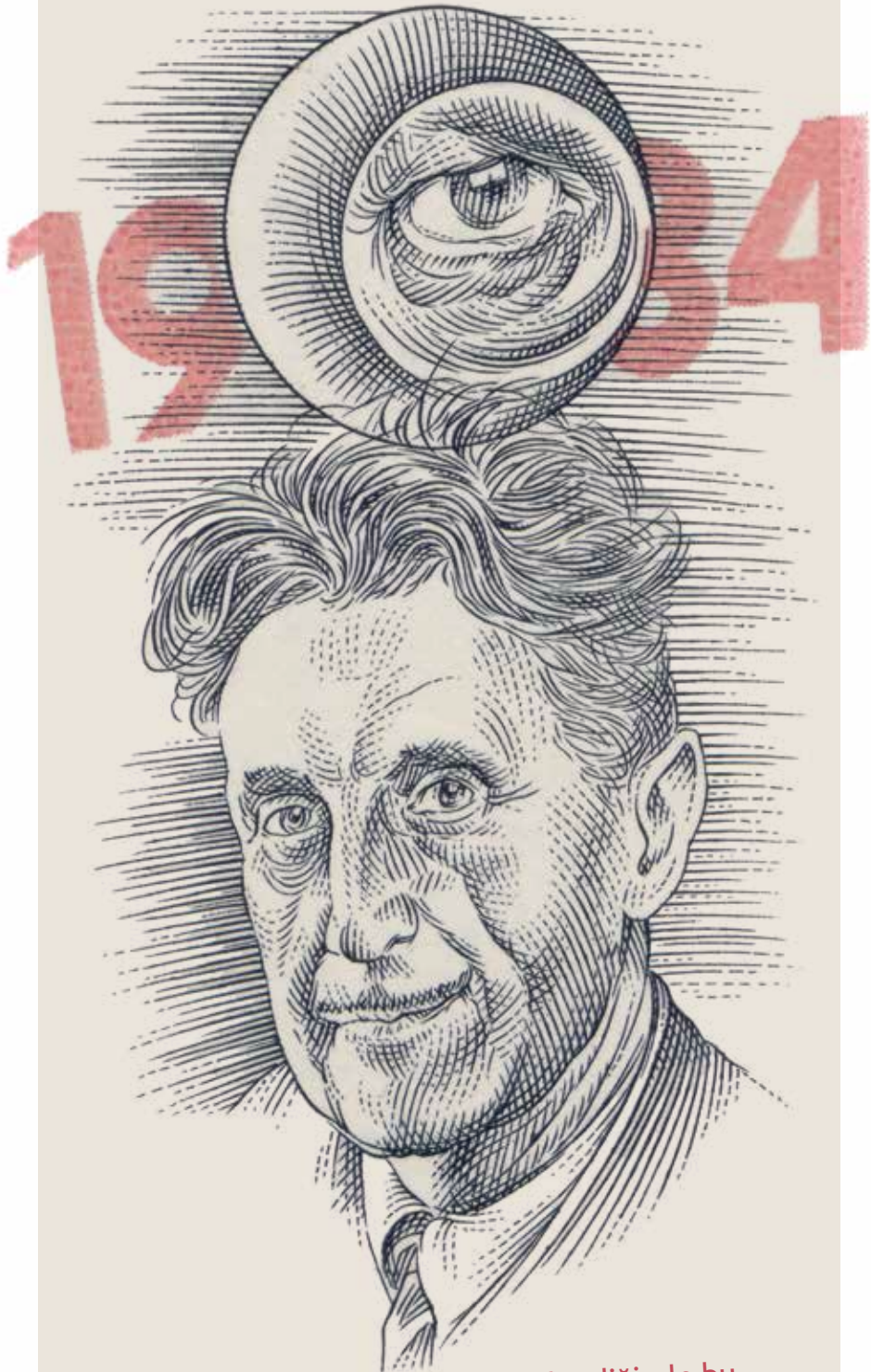
Orwell'in hayatındaki dönüm noktası İspanya'daki POUM'a (Partido Obrero de Unificacion Marxista) yani "Marksist Birliği İşçi Partisi"ne girmesi oldu. Anti-Stalin'ci ve cumhuriyetçi bu yapılanma, İspanyol İç Savaşı boyunca faşistlerle mücadele etmek amacındaydı. Savaşta ciddi bir yara alan yazar, 1938'de yayımlanan "Katalonya'ya Selam" adlı kitabında, savaş sırasında komünistlerle aynı safta yer alan anarşistlerin savaştan sonra komünistler tarafından nasıl ezildiğini anlatır. Orwell, hayatını kurtarmak için kaçtığı savaştan sonra 1939'da soluğu Fas'ta aldı. Hemen ardından da Londra'ya dönüp önce bir fabrikada çalıştı, ardından BBC'de spikerlik yaptı. II. Dünya Savaşı sırasında BBC için çalışan yazar 1943'te The Tribune adlı haftalık yayının yönetmeni, sonra da The Observer'ın Fransa ve Almanya özel temsilcisi oldu. 1950 Ocakı'nda, birkaç yıldır acı çektiği veremden öldü.

BAZILARI DAHA EŞİT

Orwell, temel eseri "1984"ü son yıllarında yazdı. Sadece bu kitap için bile bir bilimkurgu yazarı olarak kabul edilir. Bu şiddetli taşılama tamamen siyasidir, tıpkı proleter diktatörlükleri ele aldığı "Hayvan Çiftliği" gibi.

"Hayvan Çiftliği" 1945'te yayımlandı. Bir hayvan çiftliği bahanesiyle, Mr Jones'a ait Manoir Çiftliği'ndeki

Kontrol düşmanı George Orwell, kendi kontrolünü kaybettiğinde...

"Hayvan Çiftliği" ve "1984" dendiğinde bu efsanenin ismini hatırlamayan yoktur. 20. yüzyılın ilk yarısına damga vuran **George Orwell**, edebiyatta yeni bir tarz yaratmış, "**Orwell'ci**" yazarlar doğurmuştur. Daha önce yayımlanmamış eserleri yayımlanıyor şimdi Türkçe'de. Ama "**sosyalist**" Orwell'in hayat hikâyesinde "**solcuları İngiliz hükûmetine ispiyonlamak**" gibi bir falso da var.

hayvanların kendi kendini yönetmesinden yola çıkarak iktidar üzerine bir bakış atıyordu yazar. İnsan egemenliğinden usanan hayvanlar bir gün Major'un çağırısıyla -neredeyse ölmek üzere olan çok yaşlı bir damızlık erkek domuz- isyan etmeye karar verir. Muhalefet iki domuz tarafından yönlendirilir, Napoleon -iktidara doymak bilmeyen demagog bir politikacı- ve Snowball -idealist bir saf- ve insanları öldürmek için yeterince etkilidir. Bununla birlikte hiyerarşiler çok çabuk yeniden oluşur ve temel prensip "Dört ayak evet! İki ayak hayır!" çok çabuk unutulur, sonunda şu slogana dönüşür: "Bütün hayvanlar eşittir ama bazıları diğerlerinden daha eşittir." Kitabın sonunda hayvanlar birkaç oportünist tarafından ihanete uğrar ama Orwell daha ileri gider: Diktatörlüğü mümkün kılan aynı zamanda iktidar karşısındaki pasifliktir.

"1984" 1949'da yayımlanır, Oceania'nın başkenti Londra'da geçer. Dünyanın bu süpergücü, pekçok devrimden ve atom savaşından sonra 30 yılda oluşmuştur. Oceania başkanı görünmez olan bir tek parti tarafından yönetilmektedir: Big Brother. Bu evrende üç slogan vardır: "Savaş barıştır," "özgürlük köleliktir," "bilmemek güçtür." Düzeni dört bakanlık temin eder: Gerçek, Barış, Aşk ve Bolluk. Ve halk üç sınıfa ayrılmıştır: İç parti (yöneticiler), dış parti (ast sınıf) ve proleterler (kümes gibi evlerde yaşayan işçiler ve memurlar). Ülkede psikolojik baskı ve jurnalcılık hüküm sürmektedir ve bunların aracı da küçük teleekranlardır. Kitabın kahramanı Winston Smith, Gerçek Bakanlığı'nda görevlidir ve görevi, Parti'nin öngörülerinin hep doğru olmasını sağlamak için kitap ve gazeteleri rötuşlamaktır. Görünürde uslu, ama içinden devrimci olan Smith bir günlük tutar, Julia adlı bir kadınla ve muhaliflerle ilişkisi vardır. Özgürlüğüne kavuşmadan önce tutuklanır, işkence görür. Bu karşı-ütopyada, Orwell bizi teknolojinin yayılmasına ve düşüncenin baskılanmasıyla insanın çökmesi üzerine düşünmeye iter.

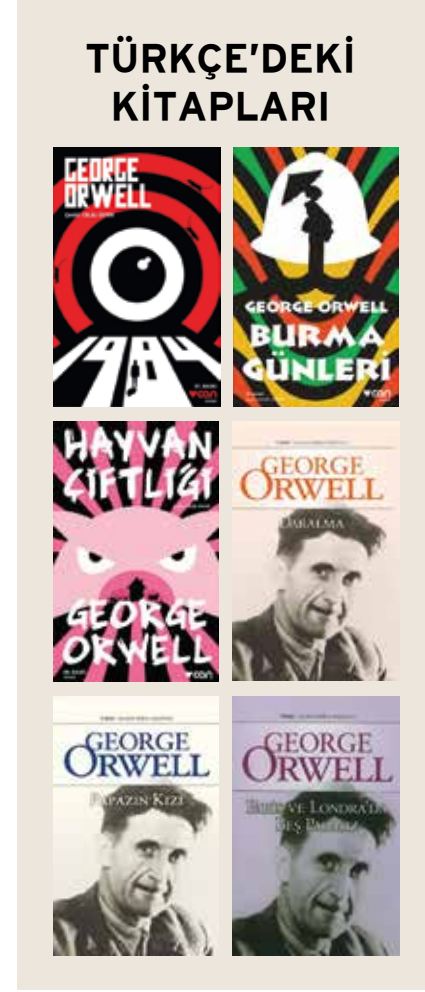
GÜZEL BİR ÇAY İÇİN...

62 dile çevrilen "1984" ve "Hayvan Çiftliği" dışında Orwell 16 yıl boyunca yedi önemli kitap ve 700'e yakın makale ve denemeye imza attı. 2003 Haziranı'ndaki 100. doğum yılı münasebetiyle hakkında basında pek çok anma yazısı çıktı. 20. yüzyılın bu kılavuz yazarı, totalitarizmi reddettiği ve sosyalist düşüncesi için kutsansa da bazı karanlık yönleri de sahipti. İşte, basında çıkan yazılardan yola çıkarak Orwell'in beş anahtar karanlık noktası...

Özensiz. Washington Post'a bakalım... "George Orwell, sağ ve sol kesim tarafından alkışlanan kutsal bir figür haline geldi; ağızsözlülüğü nedeniyle saygı duyulan, ahlâki cesareti, keskin zekâsı ve üslubuyla onore edilen" diye yazıyor Glenn Frankel bu gazetede. Yine aynı gazetede Noel Annan'ın yaklaşımı farklı değil: "Çağımızın ilk kutsal

kişisi, acımasız, bağımsız ve hiçbir şeyi kimseyi borçlu olmayan..." Ama bu kutsallaştırma dışında Washington Post aksak yönlerini de ele almaktan geri durmuyor yazarın. "Orwell yabancı ve zor bir adamdı, pek az arkadaşı vardı. Yabancılarla şüphayla yaklaşırdı ve sertlik eğilimini gizlerdi. Romanlarındaki kahramanlar sert ve çok az inandırıcıydı, kadın portreleri tek parçadan oluşmuş ve gizli bir kadın düşmanlığı kokusunu net olarak yayıyorlardı. Ve fırsat buldukça Yahudiler'e yaptığı göndermeler en hafif tabiriyle rahatsız ediciydi" diye yazıyor Glenn Frankel. Tribune'de onunla birlikte çalışan Amerikalı Frederic Mullally, yine Washington Post'ta onun görünümünün çok özensiz olduğunu söylüyor: "Bir işçi gibi giyinirdi, eski bir hırka, günlerdir giyilmiş olan gömlekler ve çok dar bir ceket. Sigarayı üst üste yakıyordu. Yüzünden hiçbir duyguyu anlaşılmıyordu. Ben de dahil, tanıdığım kimse George'un yakını olamadık." Kimyada kötü. Orwell, 1946'da "The Evening Standard"da yayımlanan "A Nice Cup of Tea" (Mükemmel Bir Bardak Çay) başlıklı makalesinden dolayı çok çekti.

Orwell'in kimliği burada da bazı yazılara maruz kalıyor. Guardian sert saldırıyor: "Birleşik Krallık halkının yarısı bunu bir savaş ilanı olarak alır. Aylarca araştırmadan sonra kraliyet kimya kurumu, aileleri kuşaklarca bozacak, arkadaşlıkları bozguna uğratacak ve ilişkileri yerle bir edecek bir soruya cevap verdi: Süt önce konmalıydı." Kurum, Orwell'in "bardağa çaydan önce sütü koymalı" tezinin hatalı olduğunu ortaya koymaktan da geri

durmadı. Orwell şöyle diyordu: "Sütü önce bardağa koyarak sütün miktarını tam olarak ayarlayabiliriz, eğer tersini yaparsak çok fazla süt koymamız ihtimali yüksek." Ama Loughborough Üniversitesi kimyacılarından Andrew Stapley'e göre bu bakış yüzeyseldi: "Eğer süt sıcak çay üzerine konulursa, sütün birkaç damlası, gerekli olan

yapıbozumunu sağlamak için çayın yüksek ısıyla yeterince uzun bir süre etkileşime giriyor. Eğer sıcak su süte eklenirse bu ihtimal çok daha düşük." Gazete daha sonra mükemmel bir bardak İngiliz ayının reçetesini de veriyor.

Modası geçmiş. "Etkisinin en çarpıcı işareti onun bize bıraktığı kelimeler. 'Orwellci,' çağdaş bir yazar için en çok kullanılan sıfatlardan" diye yazıyor Stanford'un dilbilimcilerinden Geoffrey Nunberg, New York Times'da. "Basında ve internette, 'Kafkacı' ya da 500 yıllık mazisi olan 'Makyavelci' kelimesinden daha çok kullanılıyor 'Orwellci' kelimesi." Ama madalyonun bir yüzü daha var. Guardian'daki bir başka yazıda söylendiği gibi: "Eğer, siz Big Brother'ı andığınızda arkadaşlarınızın aklına George Orwell gelmiyorsa bir sorun var demektir." Orwell'in 1950'deki ölümünün üzerinden 55 yıl geçmesine karşın "Big Brother," 1984 adlı kitabında anlatılan totaliter devletin eş anlamı olmaktan çok, televizyonu ifade ediyor...

Hasta. George Orwell, 1944'te ölen Eileen Maud O'Shaughnessy'yle evlenmişti. 1949'da Sonia Brownell'la yeniden evlendi. Bu kadın onunla sadece 14 hafta yaşadı. Brownell, yazarla evlenmeden önce pırlıtlı bir geçmişe sahipti. Hem Arthur Koestler'in aşığı hem de Merleau Ponty'nin metresiydi. 1984 romanındaki aldırman hastaydı. Evlilik Londra'daki University College hastanesinde gerçekleşti. "Yatağa yatmış Orwell, kısa evlilik seremonisi için bir smokin ceketini giymişti. Şampanya bir hastane

arabası üzerinde servis edildi. Birkaç ay sonra, 21 Ocak 1949'da, Orwell öldü ama dul kadın 30 yıl boyunca Bayan Orwell olarak anıldı" diye yazıyor New York Times.

İşbirlikçi. İşte, yazarın hayatında Guardian'ın açtığı en kara sayfalardan biri. İngiliz gazetesine göre George Orwell 1949 yılında İngiliz hükûmetine 38 komünist sempatanın yer aldığı bir liste gönderdi. "1984"ün ve Hayvan Çiftliği'nin yazarı tarafından listeye konan isimler arasında komedyen Charlie Chaplin, başarılı romancı JB Priestley, aktör Michael Redgrave, tarihçi E.H. Carr, Troçki'nin tarihçisi Isaac Deutscher ve işçi partisi vekili Tom Drieberg vardı" diyor Guardian. Yazar bu listeyi Yabancılar Ofisi (Foreign Office) memurlarından Cella Kirwan'a vermişti. Bütün eserlerini devlet mantığı ve yaydığı korku üzerine kuran bir yazarın bu işbirliği inanılmaz görünüyor.

Ama İspanyol İç Savaşı'nın aktif şahidi Orwell, Britanya basınının Staline'e düşman antifaşistlerin öldürülmesini ve devrimin Komünist Parti tarafından ezilmesini sessizlik içinde nasıl izlediğini de unutmadı. Yine Guardian'daki bir başka makalede kara listedeki 38 isimden biri olan Prof. Norman Mackenzie, Orwell'in ciddi bir verem hastası olduğunu ve 1949'da bu listeyi devlete verirken "kendi üzerindeki tüm kontrolünü kaybettiğini" söylüyordu. "Vereme yakalanan insanlar ölümün yaklaşmasına çok yabancı kalırlar. Ben Orwell'ciyim, Sovyetler Birliği konusunda onunla hemfikirim, ama biraz bunadığını düşünüyorum." ■

ŞİİR NOTLARI

SAHİH BOLAT

SANILIYOR Kİ edebiyat tarihinde yeri olan şairler, adlarını bildiğimiz, günümüze kalmış şairler, yalnızca onlar şiir yazdılar. Mesela 1930-1940'lı yıllarda yalnızca Yahya Kemal, Nazım Hikmet, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli; 1950'li yıllarda İlhan Berk, Ahmed Arif, Melih Cevdet, Behçet Necatigil, Turgut Uyar vb. Bu referanslarla yola çıkanlar, günümüzde artık böyle "has" şiiirler yazılmadığını, şiirin toplumdan uzaklaştığını, şiirin soyluluğunu kaybettiğini falan öne sürüyorlar. Yahu kardeşim, bu sözü edilen şairlerin döneminde de, aynen bugün olduğu gibi çok sayıda insan şiir yazmaya çalışıyordu. Hatta o dönemlerde iş öyle saçma düzeylere gelmişti ki, belki bugün yakınılan egemen daha da beterd. Mesela Orhan Veli'ler döneminde (1940'lar), önüne gelen bir mani yazıyor ve şiir olduğunu öne sürüyordu. 1950'li yıllarda, "İkinci Yeni" dediğimiz şiir anlayışının egemen olduğu yıllarda, sözcükleri torbaya doldurup, tombala çeker gibi çekip yan yana yazarak şiir yazdığını iddia edenler bile vardı. 1980'li yıllarda, bizzat tanık olduğum şiir ortamında, "halk, işçi, emek, sınıf vb" sözcüklerini bolca kullandıkları sloganları yazarak şiir yaptığını öne sürenler vardı. Bu metinler o günlerin dergilerinde de yer buluyordu. Ve bu insanların tahmin edilen çok fazlaydı ama işin doğrusunu yapanlar

şiir yazdılar ve günümüze kadar kalarak bugün kendilerinden "has şair" olarak söz etmemize neden oldular. Şiir yazmak, şiir oluşturmak, kendi estetik kişiliğini kurmak öyle beş-on yıla olmaz. Sözü edilen referans şairler onlarca yıllık emekle ve yüzerce şiir yazmaya çalışan insan arasından süzülüp geldiler. Kim ne derse desin, son otuz yılda şiirimiz daha da gelişti. Biriken nitelikli şiir mirası sayesinde, şiir ortamının nice-likel fazlalığına oranla, niteliksel artışın hakkını teslim etmek gerekir. İnsan çok yakınında olan bir şeyi görmez. Bazı yetenekli arkadaşların edebiyatla uğraşmak yerine edebiyatçılarla, şiirle uğraşmak yerine şairlerle uğraşmaktan vazgeçmeleri gerekir. Günümüzde kitap ve dergi yayımlama olanağının kolaylaşması, kendi şiirini oluşturmak için verilmesi gereken estetik mücadeleden vazgeçilmesine neden olabiliyor. Şiirini

bir eleştiri ortamına sokmadan oluşturamazsın. Ak koyun ile kara koyunun en çabuk belli olduğu ortam, şiir ortamıdır. Kimse kimseyi kandıramaz. Ama insan en kolay kendini kandırır. Parayla saadet olmadığı gibi, şair de olunmaz. Şu internet ortamında diyalogum olan iki-üç bin kişinin tümü aşağı yukarı şiirle ilgili insanlar. Ama çoğu, "ben yaptım, oldu" anlayışıyla şiir yayımlıyor, kendi çalıp kendi oynuyor. Ali Cengizkan'ın nefis bir sözü var: "Öyle yoğun yaşamalısın ki, şiir yazmaya zamanın olmamalı." Şiir yalnızlık işidir, grup halinde şiir yazılmaz. Şiir bir sosyalleşme yolu değildir, bireyleşme yoludur. Ülke ve dünya sorunlarını doğru biçimde sosyo-politik analiz yapabilmeyi, dünya projesi (buna ütopya diyenler de var) olmayı, sanat ve estetik üzerine düşünce üretmeyi gerektirir. Son söz: "Arı kırdı, balı pazarda gerek" ■

AHMET TELLİ İLE '80 ÖNCESİNE KISA BİR YOLCULUK DENEMESİ

“Dikkat devrimci bir algıdır. Dikkat'i kaybeden hayata karşı refleksini de kaybeder”

GÜLŞEN İŞERİ

SU Çürüdü, Özletiyor Seni Bu Yağmurlar, Çocuksun Sen, Acının Tutunakçısıyım, Ayrılık Ayracı... ve daha nice şiirlere imza atan Ahmet Telli'nin hangi şiiri dilimize düşmemiştir ki, hangi şiirinde hüzünlenmedik, hangi şiirinde isyan etmedik sisteme, hayata ve insana... Umudu hiç eksik etmedik yüreğimizden onun şiirleriyle. Başucu kitabımız oldu hep... Tabii biz şimdi hüzünden değil edebiyatın değişen yüzünden söz edeceğiz. Dün ve bugünü ayıran o keskin çizgiden: 12 Eylül'den ve 12 Eylül'ün edebiyatı nasıl etkilediğinden...

12 Eylül darbesinde tutuklanıp uzun bir süre cezaevinde kalan Ahmet Telli'yle bir araya gelip 12 Eylül öncesi ve sonrası edebiyatını konuştuk.

- İlk olarak biraz 80 öncesine gidelim, ben '80 öncesini görmedim ama en azından okudum, duydum ve az çok tahlil edebiliyorum, siz o dönemin içinde olan biri olarak, o dönemin edebiyatını, şiirini nasıl değerlendiriyorsunuz?

'80 öncesi edebiyat nitelemesinden daha çok '70'li yıllardaki görünümü sormak istediğimizi anlıyorum. Genç biri olarak meraklarınızı anlamak mümkün ama bu konuda o kadar

çok şey yazıldı ki, yeni şeyler söylemek için bu söyleşinin sınırlı alanı yetmiyor. Kaldı ki daha birkaç ay önce “Üç Nokta” dergisinde yanıtlamıştım bunu. Öyleyken bir iki dikkat noktasına bakalım:

- '70'li yıllardaki muhalefet ve devrimci dalga, hemen herkesi bir biçimde etkilemişti. Sözgelimi Edip Cansever'in Sonrası Kalır'ı ile Turgut Uyar'ın Toplandılar'ı bu yıllarda yayımlanmıştır. Yine Kemal Özer şiirini o dönemde dönüştürmüştür, (Daha önceki yazdıklarının daha nitelikli olduğunu unutmadan.) Bunlar birkaç örnek sadece.

- '70'li yıllarda yazmaya başlayan genç şairlerde ise, devrimci vicdan başlattı. Bunun duyurduğu çılgıncı kaba ve şiir dışı bulanlar olduğu kadar, sanki bu şairler hiç yokmuş gibi davranan insaf yoksunu olanlar da vardır. Kuşkusuz herkesin bir nefesi vardır. Nitekim o yıllarda yazmaya başlayanlardan nefesini tüketenler de oldu, yolda kalanlar da, sınıfta kalanlar da... Ama bunun tersi de oldu. Ben kendimi buraya koymak isterim. İsterim de ötesi ne!...

- Edebiyat yapan yayın organları ağırlıklı mıydı?

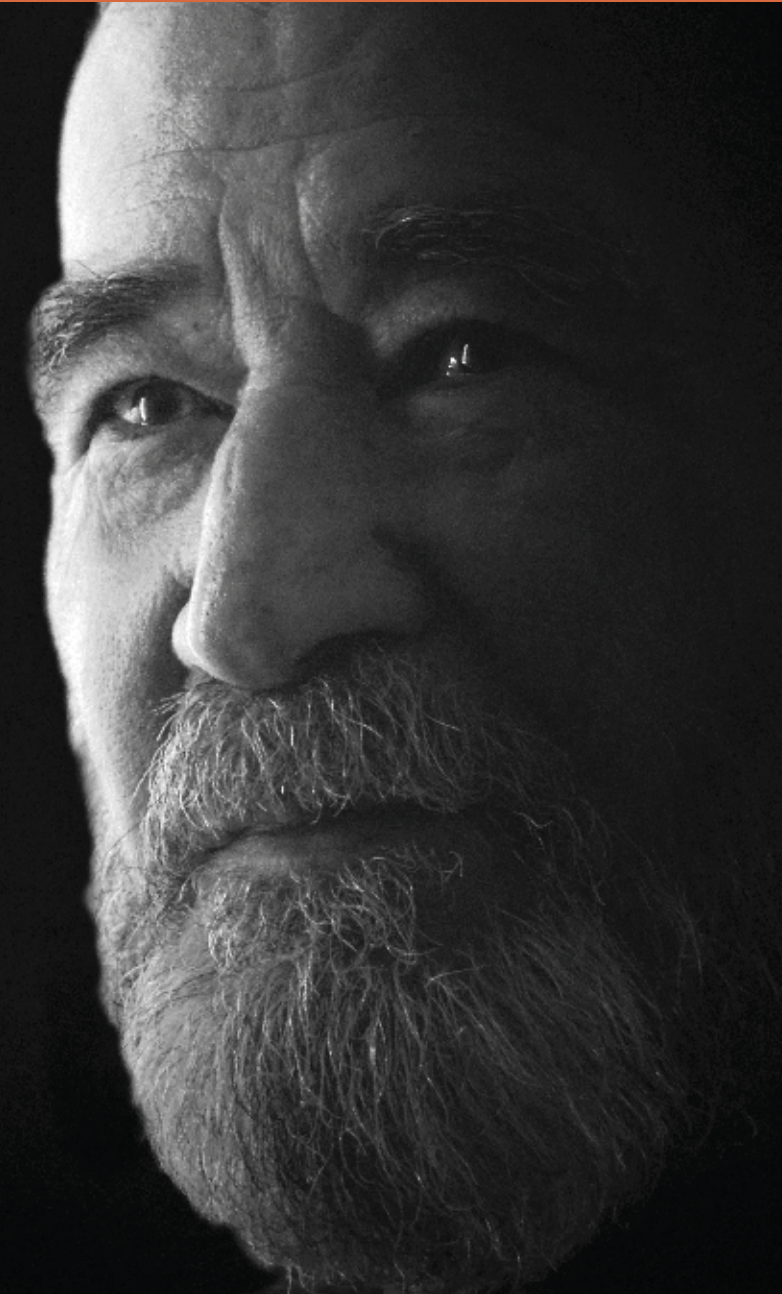
“Edebiyat yapma” deyimi biliyorsun, argoya kaydı. Bu bağlamda edebiyatın asli özellikleri olan sahiçilik ve samimiyet, gerçekliğin duvarına çarptı. Öyleyken sorunuzun amacı bu değil, biliyorum. Her dönemde edebiyat dergileri yahut edebiyata yer veren yayımlar yapılmıştır. Bugünkünden farklı değil durum.

- O dönemler bir şeyin mücadelesi verililiyordu, emperyalizme ve kapitalizme karşı net bir tavır vardı, tüm yasaklamalara tüm baskılara rağmen inanılmaz bir direnç gösteriliyordu, siz bir şair olarak, mücadeleci ruhu güçlü biri olarak o yılları biraz anlatır mısınız?

Düneye bakalım ama, dünyanın yarattığı bugüne daha çok dikkat etmeliyiz. Sözgelimi “Darbeciler Yargılsın” mitinglerinde konuşmacı oluyorum.

Emperyalizm için şiir yazmak da ne demek!... Hrant Dink için 74 şairin yazdıklarından yapılan kolajı Doğu Perinçek böyle niteledi. Ben, “Politika hizaya getirme işi, şiirse hizaya gelmeme ve hizayı bozma pratiğidir” diye cevaplamıştım onu. Ama bu cevabım, Aydınlık dergisinin muhteris bir zavallı yazarı tarafından boşuntuya getirilerek gözden kaçmasına yol açtı. Kimse de dikkat etmedi buna. Çünkü dikkat, devrimci bir algıdır. Dikkat'i kaybeden hayata karşı refleksini de kaybeder.

Akbabalar Kelebekler

Yüreği ağızda bir çocuk Gibi alırken kalemi elime Beceriksiz, acemi ve olasıya Yapayalnızım her defasında

Bu sonuncu olsun diyorum Ömrümün eksiksiz tek şiiri Yazılsın artık kırk yaşımın Ve bir aşkın bittiği bu gece

Akbabalar bin yıl kelebekler Bir mevsim yaşarlarmış ki aşk Da kısa ömürlüdür, başlar Gibi biter yaşanmışsa eğer

Yaşanan ne varsa hoşgörünün Bir parçasıdır artık ama ben Yine de yakabilirim bu gece Bütün anılarımı bir şiir için

Sonra irkiliyorum, anılarım yoksa Dostlarım da terkedilmiştir yangın Sürüp dururken yurumda ki o zaman Kıymeti harbiyesi nedir bu şiirin

Sabaha karşı dilim paslı Beynim keçeleşmiştir ve yangın Yalnızlığımıza sıçrarken üşüyor Bütün sözcükler. Umut yoktur

Yüreğim diyorum, kekeme Alınan, serseri yüreğim Sen nerden bilebilirsin Bir şiirin nasıl yazıldığını

Platformdan baktığımda, alanı dolduranların çoğunun yüzü, gençliği geride bırakmış olmanın solgunluğu taşıyor, saçları ise beyazlamış, incelmış...

- Bir dize yazılırdı ertesi gün cezaevi ya da sürgün...

Kimi dönemlerde yasaların bir kısmı işlemez hâle gelir. Bunun toplumsal nedenleri vardır. Ama aynı yasaların kimi dönemlerde de çok işlediğine tanık oluruz. Sözgelimi TCK'nın 301. maddesi yaşadığımız yakın geçmişte sıkı çalıştırıldı. Kimi zaman aynı yoğunlukta çalışmadığını görürüz bu maddenin. Nitekim, 1978'de Cigerhun üstüne bir yazı yazmıştım, belli ki bu sürede TCK'nın 142. maddesi çalışmıyordu. Aynı yazıdan ötürü beş yıl sonra dava açıldı ve yargılanıp mahkum oldum. Sıkı yönetimdeki duruşmada savunma yaparken bir başımaydım, avukatım bile yoğunluğundan ötürü son dakika gelebilmişti. Yani size arka çıkacak olanlar bile bir araya gelemiyor, yasa böyle çalışıyordu.

-Su Çürüdü şiirinizi düşündüğümde ve cezaevilerine baktığımda hiçbir yol kat etmemiş gibi geliyor, ne dersiniz?

Kafka'nın Ceza Sömürgesi adlı bir kitabı vardır. Orada anlatılanlarla da bugün arasında koşutluk kurulabilir. Öyleyse mevcut gerçeklik ile sanat eserinin ilişkisini, somutluk üzerinden olduğu kadar, sanat eserinin, yaratıldığı dönemi aşması gereken niteliği üzerinde düşünmek gerekmez mi?

-Belki yanılıyorum ama '80 öncesi şiirlerinize baktığı'mda daha çok isyan, mücadele, yıldınlıktan uzak portreleriniz var, '80 sonrası biraz yorgunluk hali dizelerinizde gözümü çarpıyor, evet Su Çürüdü 1982 yılında yazılmış ama orada bir durgunluk hali var... Neleri alıp götürmüş 12 Eylül sol edebiyattan, soldan, hayattan ve insandan?

Su Çürüdü '82'de yayımlanmış ve siz bu şiirin itirazcı oluşu özellikle söylüyorsunuz. Bundan sonraki kitaplarımın da genel niteliğinin bu olduğunu vurgulayanlar çoğunluktaydı. Buna karşın bu yazılanları '70'li yıllarda yazılan “sol edebiyat” sayanlar da oldu. Olsun varsın... Söyliyeyim: Vicdan dediğiniz olgu, soyuttur ama adalet, hakkaniyet, özgürlük imgelerinin toplamıdır aynı zamanda. Bu bakımdan da onun somutlanabilmesi ancak sınırsız ve

sınırsız bir dünyada mümkündür. Bu ise bizi devrimci olmakla yüzyüze getirir. Bunu bir ütopya saymak da mümkündür ama, ütopya, belirsiz bir gelecek değil, hayatımıza çağırıldığımızı yaşamakla mümkün olabilecek bir ideolojik yönsemedir. “Sol vicdan”dan bahsetmek boştur, çünkü vicdan devrimciye özgüdür. Bugün bu kavramı en çok egemenler kullanıyorsa, bu ikiye bölünmüşü deşifre etmek gerekir.

- Aslında romantik ve başkaldırıcı şair olarak biliniyorsunuz, kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz bu anlamda?

Benim için “romantik ve başkaldırıcı” nitelemesini Ataoğlu Behramoğlu, hazırladığı antolojide yaptı. Bu nitelemeye büsbütün karşı değilim. Ama Behramoğlu, bunları İsmet Özel ve Atilla İlhan benzetmesine dayalı olarak yaptı ki, kendisine sormuştum İzmir’de: Atilla İlhan’ın başkaldırıcılığını nereden çıkarıyorsunuz, diye. A. İlhan başkaldırıcı bir şair olmadı ömrünce. İyi bir şairdi o kadar. İşin ilginç şu ki, Ataoğlu’nun cümleleri inter-nete girdi, bundan sonra da anonim-leşti. Okuma araştırma, kendi adına düşünce üretme tembelliğinde kim varsa bu yargıdan yola çıktı. Doğru-

su, bu niteleme ne zaman karşına çıksa, şu soru aklımdan geçiyor: Peki sen ne düşünüyorsun?

- Bugünkü şiirin halini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bugün neyin mücadelesi var? Sol edebiyat yok mu oluyor? Bugün emperyalizm için şiir yazan var mı?

Hem devrimci hem de edebiyatçı olan yazarlarımız hep var olmuştur, bugün de vardır. Hattâ sağı’n sığıldığı nedeniyle edebiyatı, yakın geçmişe kadar yalnızca sol düşünceli edebiyatçıların temsil etmişlerdir. Bugün durumu aşındıran, 12 Mart ve 12 Eylül darbelerinin sol düşünceli edebiyatçıların imhasına yönelik zorbalığıdır. Emperyalizm için şiir yazmak da ne demek!... Hrant Dink için 74 şairin yazdıklarından yapılan kolajı Doğu Perinçek böyle niteledi. Ben, “Politika hizaya getirme işi, şiirse hizaya gelmeme ve hizayı bozma pratiğidir” diye cevaplamıştım onu. Ama bu cevabım, Aydınlık dergisinin muhteris bir zavallı yazarı tarafından boşuntuya getirilerek gözden kaçmasına yol açtı. Kimse de dikkat etmedi buna. Çünkü dikkat, devrimci bir algıdır. Dikkat'i kaybeden hayata karşı refleksini de kaybeder. ■

ERKAN DOĞANAY

“SAVAŞ, ŞİDDET VE SANAT”

UZUNCA bir süredir Ortadoğu coğrafyasında yaşanan savaş ve yıkım ortamında sanattan bahsetmek öncelikli konular arasında değil. Olsa olsa çatışmalı sahalarla tahrir edilen tarihî kalıntılar, içi boşaltılan ve kapanan müzeler, kaybolan sanat yapıtlarının gazete haberleri yer alıyor kültür sayfalarında. Hiçbir ayırım yapmadan çatışmalı bölgelerden neredese herkesin göçe mecbur bırakılması kültürel ve sanatsal sürekliliği de sekteye uğrattıyor. Kültür ve sanat yüzyıllardır varolduğu topraklardan ayrılıyor ve bu alan hızla çoraklaşıyor. Yerine ne geleceği, zamanla nasıl şekilleneceği, bu alanlarda yeni üretimlerin ve formasyonların nasıl yapılacağından önce uygulanıp uygulanamayacağı gibi belirsizlikler var henüz ortada. Yine de bu belirsiz ortamı ilerleyen zamanla birlikte hep birlikte göreceğiz ama durum pek iç açıcı değil şu anda.

Göçle birlikte sanatta, kültürde göçebelîğe zorlanır, peki bu sürgünle birlikte bilmediği coğrafyalarda yeniden varolabilir mi?

Kendi kültürel iklimiyle yaşayabilir mi?

Sanat üretkenler herşeyden önce yaşamlarını sürdürülebilecekleri asgari ölçekte yaşamsal karşılıkları edinmeye çalışırlar böylece trajik dönemlerde. Bunun pekçok örneğini İkinci Dünya Savaşı'nda, Hitler zulmünden kaçan sanatçıların, sanatkarların yaşamlarında görmek mümkün.... İzlediğimiz onca film, okuduğumuz kitaplar, öyküler o insanların dramalarını bütün canlılığıyla bizlere aktırır.

Bütün “göç, savaş, sanat, kültür” başlıkları altında sıralanabilecek soruların yanıt arayışlarına Paris'te Centre Pompidou'da geçtiğimiz birkaç yıl önce açılan günümüz çağdaş sanatının dünyadaki en önemli temsilcilerinden Anselm Kiefer Retrospektifi belki biraz aydınlatıcı olabilir. Kiefer'in işlerini incelemek savaş ve sanat üzerine yeniden tartışmamıza ve bir fikir edinmemize yarayabilir. Ancak Batı sanat pratiği ile Doğu pratiğini ayrı

kefelerde değerlendirmek koşuluyla.

Kiefer 1945'de, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden kısa bir süre önce bir hastanenin hava saldırılarından korunmak için yeraltı hastahanesine dönüştürülen sığınagında doğdu. Sanat eğitmeni olan babası, ona resim tekniklerini öğretti. Joseph Beuys'un öğrencisi olan sanatçı yaptığı çalışmaları tamamlanmış olmaktan daha çok HİÇ'in yakınında olan işler olarak tanımladı. Bu “HİÇ”ten gelen ve 1960'lı yıllardan günümüze kadar uzanan çalışmalarından oluşan retrospektifi Nepal, Tayland, Çin, Avustralya ve Meksika'da yaşam tecrübelerinin ardından 1993 yılında yerleştiği Fransa'ya ardından dünya sanatına adadı.

Kiefer, en etkili on sanatçı arasında anılmakta ve günümüz dünya sanatını etkileyen öncü ressamların başında gelmekte. Çalışmalarının olağanüstü büyüklükleri, kalın boya tabakaları ve kaotik kompozisyonlarıyla rahatlıkla tanınabilen bir sanatçı. Orhan Pamuk'un “Evet, önce söz vardı” tanımlaması gibi kitapla resim arası ettikleri şeyleri değil ama onların dokularını, kelimelerin aralarındaki ilişkileri görmemizi sağlayan bir isim.

Bu konu üzerine uzunca bir süredir eğilen ve üretimler yapan başka bir sanatçıda Çinli Güncel Sanatçı Ai Weiwei'dir. Wei, birkaç yıl önce Türkiye'de araştırmalar yaptı ve malzemeler topladı... Suriyeli sığınmacılarla video kayıtlar, fotoğraf çekimleri yaptı. Aylan Kurdî'nin boğularak öldüğü yerde bir performans sergiledi ve insanların göç yollarını kullanarak Avrupa'ya ulaşmaya çalıştı. Ai Weiwei, sığınmacılarla ilişkilendirdiği sanatsal üretim ve performanslarına eklenebilecek son dönem üretimlerini bazı Avrupa müzelerinde sergiledi. Can yelekleri, şişme botlar ve bütün bir yaşamın sığdırıldığı sırt çantaları... Ai Wei, tıpkı Kiefer gibi yaşamadığı

ama hissettiği yaşamlardan elde ettiği verileri, eşyaları, objeleri trajik bir dille sanatsal anlatımlara dönüştürdü ve bu konunun derinliğine dikkat çekti. Öncelikle elbette tamamen insani kaygıları, yaşam haklarını dile getirdi ve çözüm odaklı düşünmeye yöneltti. Sonrasında kültürel bir devamlılığın sağlanabilmesi için kayıtlar aldı, fotoğraflarla bu üretim aşamalarının kodlarını belgeledi ve ipuçları verdi. Ai Wei, bütün dünyaya savaşın ve yıkımın izlerinin nasıl birer sanat nesnesine, imgesine dönüştüğünün de örneğini oluşturması açısından önemli örnekler sunmaya gayret etmekte.

Böylesi trajedilerin hafızası olacak çalışmalara imza atan sanatçıların daha çok yaygınlaşması ve özellikle de Ortadoğulu sanatçılara çıkış yolu sunarak, yaşadıkları trajediyi sanatsal aktarımlarla bugüne ve yarına aktarmaları dileğiyle geçtiğimiz günlerde Suriye'li bir galericinin Türkiye'de var olma mücadelesi verdiği galerisindeki açılışa katıldım. Yaklaşık bir yıldır Kuzguncuk'ta Türk ve Suriyeli sanatçıların arasında bir dil oluşturmaya, diyalog kurmaya çalışan Kaleemet Sanat Galerisi, Şam Güzel Sanatlar Fakültesi hocalarından Nizar Sabour'un sergisine ev sahipliği yapıyor.... Sabour, eğer bugün Suriye sanatı diye birşeyden bahsedebiliyorsak temsilcilerinden ve yaşamı pahasına destekçilerinden olduğu içindir. Çalışmalarında kültürel izlerin soyut ve somut karşılıklarını görmek mümkün... Bazen hat, kaligrafi gibi tamamlayıcı öğeler, bazen de bölgenin sıkışmışlığını aktardığı siyah-beyaz renk kullanımları üzerinden inşa ettiği çalışmaları ile izleyenlere bu sarmalın kuşatıcılığını anlatmaya çalışıyor.

Pardon, yukarda “Kaleemet Sanat Galerisi ev sahipliği yapıyor” diye bir cümle kullanmışım, hayır ev sahipliği değil göç eden sanatçılara küçük bir çıkış arıyor. ■

PERSPEKTİFLER

Bakkal

Tabii ki bugün de geldi. Her gün geliyor. Hem de hep aynı saatte. Ya belli bir güzergahı var bunun ve hep aynı hızda yürüyor ya da saatin başında bekliyor ve zamanı geldiğinde de benim dükkanın kapısına dikiliyor. Hoş onda saat ne gezer ya. Belki de güneş doğarken uyanıyor. Yüzüne güneş gelince uyanır insan. Sonra nasıl yapıyorsa bir yerde karnını doyuruyor. Kahveden verilerse çay içeriyor. Ama her zaman vermiyorlar. Sonra taksi durağında gazeteleri okuyor. Onlar her sabah gazeteleri alırlar. Bunun okumasına da ses çıkarmazlar. Derken gelip benim

Bir Dilenci Hikayesi

kapiya dayanıyor. Bir şey istediği yok aslında. Yani hiçbir şey söylemiyor. Dilenci değilmiş gibi yapıyor. Ama üstüne başına bakın biri, yüzündeki mutsuz ifadeyi, uzun saçlarını, ne zamandır kesilmediği belli olmayan sakallarını gören biri onun bir dilenci olduğunu hemen anlar. Ama ekmek verirsın almaz, para kabul etmez, süt istemez, aldığı tek şey sigara. Vermesem ne olur? Hiçbir şey. Biraz sonra bir daha gelir. Sonra bir daha. Artık bıkarısın. Böylelerini iyi bilirim. İstediklerini almadan ölmezler. Hayat boyu onunla uğraşacak halim yok. Veriyorum sigarasını gidiyor. Hatta bir de kibrit veriyorum yanında. En azından kafam rahat oluyor. Bir daha ancak ertesi

gün gelir. Benimle hiç konuşmuyor, başka kimseyle konuştuğunu da görmedim, ama dilsiz değil, değil çünkü bir seferinde sokak köpeklerinden birine bir şey söylerken duydum. Sanki bir şey anlatmaya çalışıyordu ona. Köpek de dikkatle dinliyordu. Ne bileyim, belki kedilerle de konuşuyordur. güvercinlere masal anlatıyordur falan. Bilmiyorum. Sonuçta sigarayı verince onunla işim bitiyor. Yapacak bir sürü işim var benim. Her gün sabah erkenden dükkanı açıp gece yarısına kadar kalıyorum. Pazar günleri dahil. Ve otuz yıldır bu böyle. Ama merak ediyorum bu adam geceleri ne yapıyor, mesela nerde yatıp kalkıyor? ...

Yaşlı Kadın

Nerde olacak, tam benim karşımda. Şurada yıkık dökük bir ev var ya, orada. Sanırsın dört başı mamur villada oturuyor. Bir keyif bir keyif. Uyuduğu odanın bir duvarı neredyse yok. Pencerelele naylon germiş. Naylon da ne naylon ama, paçavra mübarek. Hay onu takma daha iyi. Kendisi de öylece bir köşede oturuyor. Sabaha kadar. Hiç yerinden kalkmadan. Bir tek mumun ışığı hareket ediyor. Bir de arada sırada bir kitap sayfası

çeviriyor. Ay kitap okuyor bu. Profesör olacak. Hay kitap okumak senin neyine? Sen önce karnını doyur, üstüne başına bir şeyler al. Çöplük gibi bir yerde yaşıyorsun. Ev bile denmez ona ayol. Üstelik senin de değil. İşin yok, açın yok, eş desen, ne gezer, köpeklerin bir eşi olur ama buna bu haliyle köpekler bile vermez, pencerede cam yok, naylon germişsin yarısı var yarısı yok, o pencere bile senin değil, hiçbir şey senin değil. Suyun var mı, yıkıyor musun?

Dışlerini fırçalıyor musun? Neymiş, mum ışığında kitap okuyormuş, aman ne romantik. Bir de yakana gül tak bari. Bir de o deftere yazmalar ne? Ne yaşıyorsun? Roman mı yaşıyorsun? Sigaradan başka yiyip içtiğin bir şey yok. Sabaha kadar fosur fosur o zıkkımı tıttıruyorsun. Başka? Başka yok, sonra yan gel yat. Oh ne ala. Ekmek elden su gölden. Kazık kadar adamsın, git bir iş bul, namusunla çalış, elini yüzünü yıka, saçını başını tıraş et, adam gibi ol. Adam ol. Ama yok, nerde?

Berber

Arada bir benim dükkanın önünden geçer. Bazen şöyle bir bakar içeri. Ama hiç girmez. Girse zaten tuttuğum gibi koltuğa otur oturtup koyun kırpıp gibi kırpacağım. Ama girmiyor meret. Çağırmadım da değil. Kaç defa dedim, gel bir çay içelim, şu saçlarını keseyim, bak para falan almayaacağım, diye. Ama oralı olmadı. Yine de ona acıyorum.

Hakkında söyleyebileceğim fazla bir şey yok. Tuhaf biri gibi geliyor bana. Geçenlerde ona yatak ve yorgan yapıp verdim. Birkaç tane de yastık doldurdum. Kestiğim saçlardan tabii. Kuştüyü gibi olmaz, ama insan saçı da fena değildir. Sıcak tutar. Ama en azından bir teşekkür edebilirdi. Sadece hafifçe başını salladı. Onu da niye yaptı bilmiyorum. Hani arkasında bir anlam aramalı mı aramamalı mı ondan bile emin değilim. Ama neyse, ben

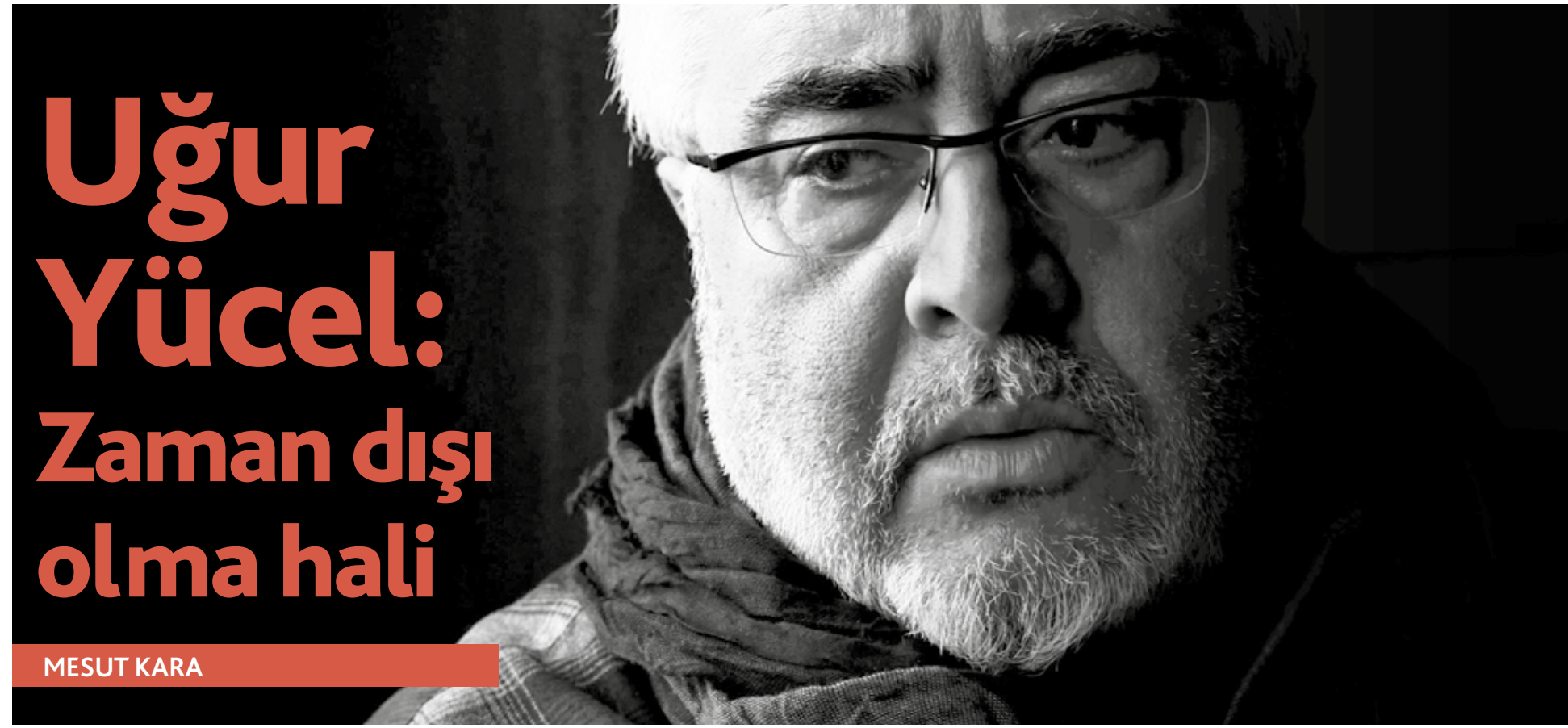
yine de insanlığını yaptım, gerisini Allah'a havale ediyorum. Berberlik zor zanaattır. Küçük yaşlarda başlamak lazım. Ben de öyle yaptım. Dokuz yaşımdayken çırak girdim bu dükkana, sonra usta ölünce dükkani ben devraldım. Kırk yıldır da saç kesip duruyorum. Sakal falan da tabii. Her türlü adam girer çıkar buraya. Ayyaşı, delisi, ıpsızı sapsızı. Ama şu koltuğa oturdu mu hepsi kuzu gibi olur. Neyse...

Dilenci

Oysa bunlar ne kadar boş, ne kadar anlamsız. Saçları kesmek, çalışmak, yatacak bir yere sahip olmak... Dünyaya gelenin bedenini koyacağı bir yer her zaman vardır. Anne karnında yavaş yavaş büyüyerek bu yeri oluşturuyoruz. Annenin karnı şişer ve bebeğe dünyada bir alan açar. Doğarken bu annenin karnı içine çekilir ve bebek onun bıraktığı boşluğa bedenini aktarır. Doğmak budur zaten. Bedeni bir yerden bir başka yere aktarmaktır. Yaşamaksa beden kadar alanı kaplamayı sürdürmektir. Ve bu alan beden nereye giderse gitsin, onunla birlikte gider. Ama yine de doğum hala kavranılamamış bir sır olarak duruyor ve sürekli kendini yeniliyor. Ölüm hala gizem dolu ve varlığından hala vazgeçmedi. Binlerce yıldır bu gezegende yaşıyoruz, deneyimlerimizi sonraki kuşaklara aktarıyoruz, ama hala birbirimizi ve kadını anlayamıyoruz. Acıdan bağımsız bir mutluluk oluşturamadık. Neyin doğru neyin yanlış olduğu hala belirsiz. Belirli olanlarsa sürekli değişiyor ve belirsizlik giderek belirginleşiyor. Dünya evrensel yaşamın

sonu mu, başı mı yoksa bir aşaması mı belli değil. Kedilerin yılda bir kez yaptıkları ve üzerinde hiç düşünmedikleri bir eylem uğruna binlerce yıldır sayısız yazı yazıldı, müzik yapıldı, düşünüldü taşınıldı ve soru hala duruyor: Aşk nedir. Hangi soruya şimdiye kadar kesin bir yanıt verilebildi. Neden soru var. Neden geçmiş var ve neden geleceğin olduğuna inanıyoruz. Şimdi dediğimiz şey geçmişte kalanların geleceği miydi gerçekten. Geçmişte kalan birileri oldu mu. Televizyonu neden icat ettik. Neden porno filmler yapıyoruz ve bunları neden izliyoruz. Tavuklar başka tavuklar çiftleşirken bizim gibi heyecanlanıyorlar mı. Neden bütün bunları bir kez de ben soruyorum. Dünya olduğu gibi mi oluyor, yoksa sadece görüldüğü gibi mi görünüyor. Şimdi üzerine bindiğimiz eşek üç beş bin yıl önce bu dağlarda vahşice dolaşan eşekten farklı bir şey mi. Ya da şu an yan yana dizili bulunan milyonlarca eşek birbirinden farklı kişiliklere mi sahip. Bizim tarihimiz var da onların tarihi neden yok. Yoksa birey denen şeyi sadece biz mi icat ettik. Sadece bu yüzden mi yaşam böyle parça parça oldu.

Bu yüzden mi her şey birbiriyle bağımlı olarak gelişmiyor. Mantıksal bir sıra neden izlenmiyor. Belirgin bir tema neden yok. Balıklar suyun içinde uyuyabiliyor mu. Sanat bizi yaşamdan koparıyor ve bunu neden yapıyor. Zihin bedenin yaşadığı noktada neden değil. Tehlike giderek büyüyor. Yakında bedenlere ihtiyacımız kalmayacak. İntihar bile edemez olacağız. Ama günün birinde herkesin intihara ihtiyacı olacak. Ancak o gün onu orada bulamayacağız. Çünkü kadın gibi sanat da insanı sırrından koparıyor. Bizi dünyaya bağlayan zinciri parçalıyor. Hayatımız sırrını yitirdiğinde artık onu taşıyamaz olacağız. Bütün bunlar başka bir yerde olabiliirdi. Ama burada oldu. Benim algıladığım yerde. Kendisinde sudan başka bir şeyin görünmediği bu hızlı akan ırmakların kenarında oldu her şey. Çünkü topraktan koparılan insan, acılarının topluma yararlı olsun diye verilen eğitimden mi kaynaklandığını henüz bilmiyor. Mutluluğa doğal yapısının mı izin vermediğini de çözmez değil. Böylece tarihi oluşturduğunu da fark etmedi. Yoksa her şey bir rastlantı mıydı. Kim bilebilir...

KENDİSİNE sorulduğunda “ben hiçbir şeyin doruğunda değilim” diyor ama o yaptığı her işin doruğunda. Duyduğu acıların sanatı dönüştüren, sanat diliyle anlatan insan. Düz biyografilerde adının yanında oyuncusu, senarist ve yönetmen yazılı. Güncellediklerinde ya da gerçekten araştırdıklarında müzik ve yazı/edebiyat insanı olduğu da eklenecektir. Ne eklenirse eklenir, hangi tanım, sözcük, sıfat; yetersiz kalacaktır. Yazıyı düşünmeye başladığımda tanımlayacak bir başlık bulamadım örneğin. Uğur Yücel’den söz ediyorum. Hep sahici, hep ortada, hep kendisi. Hep rüyada gibi ama hep hayatın da sanatında içinde.

Rüyada gibi, çünkü yaratıcılık ona göre; “insanın kendisiyle şakalaşması gibi. Kurcaladıkça kapılar açılıyor. İnsan, kendi de şaşıyor gördüklerine. Rüya görmek gibi.” Yolculuğu kendisinedir aslında ama hayatın içinde sessiz kalmaz, hayata kenar süsü olmaz. Çünkü özgür, dünya insanları oluşsun istiyordur.

Bir söyleşisinde “Türkiye’de son dönemde yaşananlar için ne düşünüyorsunuz?” sorusunu şöyle yanıtlar: “Son dönem yaşananlardan çok, son yüzyılda neler yaşanmış diye düşünmenin zamanı. Esas içi açılmayan, toplu cinayetler, kitlenin imhası, toplu kıyımlar, ağır devlet faşizmi! Oraların içi açılmadıkça, bugünü anlamak zor. Tarihine bakarsın, yüzleşecek, utanacaksın ve olan biten her şeyi bütün gerçekliğiyle çocuklarına doğru anlatacaksın. Minik faşistler yaratırsan sürekli, bu ülke bataklıktan çıkmaz! Minik, özgür, dünya insanları yaratalım.”

Çocuğu bir saflığın içindedir, içgüdülerine, sezgilerine güvense de aldanmaya, aldatılmaya karşı koyamaz. Tanıyanlar bilir, mütevazıdır. Haddini, yerini bilmeyenler, sıradanlıktan uzak ‘mühim şahsiyetler, ‘kifayetsiz muhterisler’ dünyasında içten ve sahicidir; alçak gönüllüdür.

Tanıyıyım; ‘Alt Cihangir’de oturdum yıllardı, 2000’li yılların başı. Her gün oturduğum sokaktan geçiyordu. Sokağın başındaki apart otelde kalıyordu. Sanırım yeni projelerini çalışıyordu oradaki odasında. Yayınladığımız sinema dergisi için her sayı bir Yeşilçam’dan bir yeni dönem sinemadan bir portreyi kapak/dosya yapmak istediğimi yeni dönem için düşündüğüm ilk isimlerden biri olduğunu ve görüşmek istediğimi söylediğinde, “yok canım, bana gelene kadar daha çok isim var, ben neyim ki, kimim ki daha” demişti.

Şair arkadaşım Engin Turgut, “Uğur Yücel Ve ‘Kuzguncuk Oteli’ başlıklı yazısında “Uğur Yücel nasıl biridir biliyor musunuz? Her yerinden yazı, hikâye, şiir, senaryo çıkan, şarkı çıkan, çıkınında sahici bir hayatı asla saklamayan ve hayatın diliyle konuşan, iyi bir sinemacıdan, iyi bir oyuncudan öte adeta bir toplumbilimcidir o! Her şeyi dipte arar ve aynasını sokaklara tutar.” demişti.

Yolculuğu kendinedir demistik, ama en büyük isteği tekneyle büyük yolculuklara çıkmaktır. Kendisiyle olmanın tadını çıkarıyordu. Müzik, resim, öyküler, kitaplar; ne günler ne geceler yetiyordu ona.

Biz onu olağanüstü bir oyuncu, oyunculuğunun doruğunda görsek, böyle anlatsak da o, çektiği filmlerde monitörden kendi oyunlarına bir yönetmen olarak bakıp, “Beceriksiz herif!” diye bağırdığını söylüyor. Ustası saydığımız Şener Şen’le birlikte sinemanın son çeyrek yüz yılına damgasını vurmuştur.

Yine bir söyleşisinde “Nasıl bir yönetmensiniz?” sorusunu şöyle yanıtlar: “Direktör ve yönetmen laflarını sevmiyorum. Bu alanda en güzel unvanı Fransızlar kullanıyor: ‘Gerçekleştirilen.’ Ben bunu tercih ederim.”

Oyuncuların ve bütün setin, mutlu olduğu bir sinemanın peşinde olduğunu söyler kendini daha çok “Neşeli bir orkestra şefi gibi” görür. Oyunculduğu daha eski yıllara dayansa da ilk kez

‘İkinci Bahar’da (Türkan Derya ve Orhan Oğuz’la birlikte) yönetmenlik yapar. Yönettiği ilk sinema filmi Yazı Tura ile Antalya Film Festivali En İyi Film, En İyi Senaryo, En İyi Yönetmen ödülleri dâhil 11 ödül alır.

Kısa sayılabilecek sanat hayatına, şimdiden yönetmen olarak 7 oyuncu olarak 25 film ve televizyon dizisi siğirdi. Yapımcılığını üstlendiği, senaryosunu yazdığı, müzik yaptığı filmleri var, bunların içinde. Tek kişilik gösteriler yaptı, televizyon skeçlerinde oynadı, müzik insanı olarak sahneye çıktı.

Oynadığı her dizi ve film kült diziler, filmler olarak geçti tarihe. Televizyon dizilerinden Aziz Ahmet, Karanlıkta Koşanlar, Alacakaranlık, Hırsız Polis, Canım Ailem ve bugünlerde izlediğimiz

Oynadığı her dizi ve film kült diziler, filmler olarak geçti tarihe. Televizyon dizilerinden Aziz Ahmet, Karanlıkta Koşanlar, Alacakaranlık, Hırsız Polis, Canım Ailem ve bugünlerde izlediğimiz Aramızda Kalsın, hem televizyon dizi tarihi hem de Uğur Yücel’in yaratıcı oyunculuk yolculuğunda birer zirve olan, ayrı/özel bir yere sahip projeler olarak yazıldı belleğimize.

Aramızda Kalsın, hem televizyon dizi tarihi hem de Uğur Yücel’in yaratıcı oyunculuk yolculuğunda birer zirve olan, ayrı/özel bir yere sahip projeler olarak yazıldı belleğimize.

Sinemanın oyuncu Uğur Yücel’i ise sinema tarihimize tıpkı Şener Şen gibi aşılması zor, ayrı bir zirve olarak durur önümüzde. Teyzem’in Basri’si, Muhsin Bey’in Ali Nazik’i, Selamsız Bando-su’nun Musa’sı, Arabesk’in Gazino Patronu Ekrem’i, Eşkiya’nın Cumali’si, Balalayka’nın Necati’si, Hayatımın Kadınının’ın Tophaneli Tayfur’u, Ejder Kapanı’nın Abbas’ı, Benim Dünyam’ın Mahir Hoca’sı bütün bunların toplamında sinemanın Uğur Yücel’dir O.

Bütün bunlara bir de kitap eklemiştir. 1980’lerden bu yana kaleme aldığı öyküleri Yağmur Kesiği adı altında bir araya getiren Uğur Yücel, yazdıklarıyla edebiyata da dâhil olduğunu gösteriyordu. Tek kişilik gösterilerini, eski televizyon programlarını anımsayanlar Kuzguncuk öykülerini dinlemiştir, onun ağzından.

Can Yayınlarından çıkan kitapla ilgili haberlerde, tanıtım bilgilerinde şunlar yazıldı: “Kuzguncuk’ta doğup büyüyen Uğur Yücel’in öyküleri, tamamen bu ruhu yansıtan nitelikte; İstanbul’daki bir balıkçı kasabasında geçen öyküler, her biri farklı dinden ve kültürden sayısız karakteri bağrına basıyor. Yahudiler, Ermeniler, Rumlar, Türkler ve her meslekten, her cinsten insan... Hepsi aynı şekilde acı çekiyor, aşık oluyor, yaşamak arzusuyla yoğrulup bükülüyor ve ölüme imtihanları her seferinde yürek burkuyor.

Yağmur Kesiği, İstanbul’un eski sakinleriyle birlikte nasıl yaşandığını anlatırken, Uğur Yücel’in şiirsel ve eşsiz cümleleriyle tam bir cümbüşe dönüşüyor.”

Biz de şöyle bitirebiliriz bu yazıyı: Uğur Yücel’in varlığıyla sinema da hayat da daha güzel, daha şiirsel, daha anlamlı. ■

Yaprak dökümü İSMET AY

Yaprak dökümü sürüyor ne yazık ki. Yine arka arkaya geldi ölümler, bu yıl da. İsmet Ay’ı da yitirdik geçtiğimiz günlerde. En son zayıflamış haliyle televizyon haberlerinde görmüştüm İsmet Ay’ı. Neşeliydi, espriler yapıyor, ziyaretine gelen arkadaşlarını, habercileri güldürüyordu. Tekrar sahneye dönüp, Vişne Bahçesi’nde oynamak istediğini söylüyordu. Vişne Bahçesi’ndeki oyunuyla, 1987 yılı Avni Dilligil Tiyatro Ödülü’nü ve Kültür Bakanlığı En İyi Erkek Oyuncu ödüllerini almıştı İsmet Ay. Ayrıca Seni Seviyorum Rosa filmindeki oyunuyla da Ankara Film Festivali’nde En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu ödülüne layık bulunmuştu.

1941 yılında Ankara Devlet Konservatuarını kazanan İsmet Ay, 1948 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu’nun kadrolu sanatçısı olmuş ve emekli olduğu 1985 yılına kadar onlarca oyunda rol almıştı. İnleyen Nağmeler, Kaşık Düşmanı, Asılacak Kadın, Hiçbir Gece, Seni Seviyorum Rosa, Kaçıklık Diploması gibi filmlerdeki oyunuyla da belleklerde unutulmaz bir yer edinen İsmet Ay’ı genç kuşaklar özellikle Süper Baba, Baba Evi, Tatlı Kaçıklar gibi televizyon dizilerindeki rollerinden hatırlayacaklar. Sanat dünyasının eğlenceli, neşeli, renkli kişiliklerindendi İsmet Ay.

Onun ‘matrak’, komik öykülerini dinledik yıllarca tanıyanlardan. Ölümüyle gazetelerde de yer alan renkli anılarından biri şöyleydi: İsmet Ay konservatuar sınavlarında jüri karşısında Romeo ve Juliet’i oynuyordu. Fakat bir gariflik vardı, jüri heyeti gültüyordu. Çünkü sahnedeki İsmet Ay, hem Romeo’yu hem de Juliet’i oynamaktadı. Jüri gülererek uyarır İsmet Ay’ı, ‘Juliet’i oynama, sen yalnızca Romeo’yu oynat’ diye. Yıldızlarını arka arkaya yitiren sanat dünyası bu kez de Ay’sız kaldı.

YEŞİLÇAM HATIRASI

Paydos (1968), Gülistan Güzey, Serpil Gül ve Mualla Sürer. Yönetmen Ülkü Erakalın.

UNUTULMAYAN REPLİKLER

“sevmek seni” filminden*
Kız- aşk öyle ulu bir şey ki herşeyin yoluna gireceğine inanıyorum, mutluluğa inanıyorum yeniden.
Oğlan- Artık bana da herşey güzel görünmeğe başladı.
Kız- Aramıza giren o korkunç anlaşmazlığı açıklayamıyorum bir türlü.
Oğlan- O bizim dışımızdan bir uyumsuzluktu...
Bizim dışımızdaki herşeyden bir çatışmaydı o. Ayakkabıdan, elbiseden, evlerden, sokaklardan, bizi kuşatan çevreden, eşyadan gelme bir ayrıklık.
Kız- Ne güzel anlatıyorsun
Oğlan- Yeni yeni buluyorum bu gerçeği. Aşk bizim için değil çevremiz için imkansız birşey. Çevremizden kopamadıkça aşkı mutluluğa götüremeyiz. Dışımızda kalan herşeyden annınca delice aşk başlıyor aramızda.

Kız- Dünyayı sevmiyorum. Senden başka hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmiyorum. Kız çarşafı iyice örter üstlerine
Kız- Bunun altından hiç çıkmayalım. Korkuyorum.
Oğlan- Mümkün olsaydı...
Kız- Ben sen olmak istiyorum. Sen de ben olarsın istiyorum. Tek bir insan gibi...
Oğlan kalkar, doğrulur, öylece durur sonra
Kız- Sustun. Kalkıyor musun?
Oğlan- Evet
Kız- Geleceksin benimle değil mi?
Oğlan başını sallar.
Kız- Hemen mi, hiç uzatmadan ha?
Oğlan gene başını sallar.

(*) Sevmek Seni (1965).
Yazan - Yöneten Cengiz Tuncer
Kız- Selma Güneri
Oğlan- Beklan Algan

SİNEMADA EDEBİYATÇI PORTRERLERİ-1

NAZIM HİKMET

Yıllarca edebiyatçıların, aydınların Türk sinemasını küçümsediği, sinemadan uzak durduğu söylendi, tartışıldı. Edebiyatçılar sinemaya destek vermediği için eleştirildi. Sinemaya mesafeli durmayan, ilişkilerini her dönem sıcak tutan, edebiyatçılar da vardı. Yazdıkları sinemaya aktarılan edebiyatçıların dışında senaryolarıyla ya da yönettiği filmlerle sinemanın da içinde olanlara Nazım Hikmet’ten, Kemal Tahir’e, Orhan Kemal’den Yaşar Kemal’e, Atilla İlhan’dan Vedat Türkali’ye, Selim İleri’den Orhan Pamuk’a kadar bir çok edebiyatçıyı örnek gösterebiliriz.

Herkesin en çok şirileriyle tanıdığı Nazım Hikmet’in sinemayla ilişkisi yakın zamana kadar pek bilinmiyordu. Bu konudaki en kapsamlı çalışma ise Prof. Dr. Oğuz Makal’ın ‘Beyazperde ve Sahnede Nazım Hikmet’ (1) adlı kitabıydı.

19 yaşında gittiği Sovyetler Birliği’nde, Moskova Meydanı’nda izlediği ‘Açlık... Açlık... Açlık...’ adlı belgesel Nazım Hikmet’i hem sinema ile tanıştırdı hem de şiir anlayışının değişmesinde önemli rol oynar. Mayakovski’nin şiirinden de etkilenen Nazım, şiirinde görsel vurgunun belirginleştiği sinemasal bir anlatımı seçer.

Ülkesine Türkiye Komünist Partisi’nin bir sıra neferi olarak dönen Nazım Hikmet, politik mücadelesinin yanında edebiyat çalışmalarını da aralıksız sürdürür. “1923-24 yılları arasında Süreyya Paşa sinemasının müdürlüğünü yapan babası Hikmet Bey, Osmanlıca-Fransızca olan ‘Le Courier du Cinema/Sinema Postası’ adında bir dergi çıkarak film tanıtımına, sinema haberlerine ve eleştiri yazılarına yer vermeyi kararlaştırmıştır. Nazım’ın bu dergide kendisine yardım etmesini, yanında çalışmasını ister. Nazım, uzun sürmese de ikinci kez sinema ile bu dergide buluşur.” (2)

Bir gün Muhsin Ertuğrul ziyaretine gelir ve “Hazır piyesin var mı?” diye sorar. Bu ziyaret ve talep Nazım

Hikmet’in önce tekrar tiyatroyla ardından da sinemayla bağıını yeniden kurar. “Kafatası” ve “Bir Ölü Evi” piyeslerini yazar. Muhsin Ertuğrul’un İpek Film için çektiği “Bir Millet Uyanıyor” filminde de Nâzım Hikmet, hem rejisi asistanı hem de seslendirme yönetmeni olarak önemli bir rol oynar. Muhsin Ertuğrul, Nâzım Hikmet’le işbirliğini sürdürür ve “Karım Beni Aldatırsa” filminin senaryosunu yazdırır. Nâzım Hikmet daha sonra da birçok senariste kullanacağı Mümtaz Osman imzasıyla sinemist olarak yer alır filmde. 1933 yılında çekilen yedi filmin beşi (“Cici Berber”, “Fena Yol”, “Karım Beni Aldatırsa”, “Naşit Dolandıncı”, “Söz Bir Allah Bir”) bu ikilinin imzasını taşır; yönetmen Muhsin Ertuğrul, senaryo Mümtaz Osman. Aynı yıl çekilen “Düğün Gecesi/Kanlı Nigar” filminin ise hem yönetmeni hem de senaristidir Nâzım Hikmet. 1934 yılında da Muhsin Ertuğrul’un yönettiği “Aysel Bataklı Damın Kızı”, “Leblebici Horhor Ağa” ve “Milyon Avcılar”nın senaryoları da Mümtaz Osman takma adıyla Nâzım Hikmet’e aittir. Nâzım Hikmet 1937 yılında “Güneşe Doğru” filmiyle bir kez daha senaryosunu da yazdığı filmde yönetmenlik yapar. Bütün bu çalışmaları sürerken hakkında da yeni yeni davalar açılır. 1938 yılında tutuklanır Nâzım Hikmet. Uzun mahkumiyet yılları başlamıştır. Buna rağmen İpekçiler ve Muhsin Ertuğrul, Nâzım Hikmet’le ilişkilerini kesmez, senaryo yazdırmayı sürdürürler. 1939 yılında “Tosun Paşa”, 1940’da “Şehvet Kurbanı”, 1941 yılında “Kahveci Güzeli” ve 1942’de de “Kıskanç” filmleri çekilir Mümtaz Osman imzalı senaryolarla.

Nâzım Hikmet 1946 yılında Muhsin Ertuğrul için Er-cüment Er imzasıyla özgün bir senaryo yazar: “Kızılırmak Karakoyun.” 1951 yılında yine İpek Film hesabına “Barbaros Hayrettin Paşa” ve “Lale Devri” filmlerinin senaryolarını yazar. Senaryosunu o sıralarda yazdığı “Balıkçı Güzeli” filmi ise 1953 yılında Baha Gelenbevi tarafından film çekilir. Bu üç senaryosunda da İhsan Koza imzası vardır.

(1) Beyazperde ve sahnede Nazım Hikmet. Prof. Dr. oğuz Makal. YGS Yayınları. İstanbul, 2003 (2) a.g.e. sf. 40

2017 FAKİR BAYKURT ÖYKÜ YARIŞMASI SONUÇLANDI

6. SARIYER Edebiyat Günleri kapsamında düzenlediğimiz “Fakir Baykurt Öykü Yarışması”na 1.Kategoride (Ortaokul) 64, 2.Kategoride (Lise) 56, 3.Kategoride (Yetişkinler) 541 olmak üzere toplam 661 öykü ile katılım olmuştur. Seçici Kurulun yaptığı değerlendirme sonucunda dereceye giren yarışmacılar ve öyküleri;

YETİŞKİNLER KATEGORİSİ

Birincilik Ödülü

NİLÜFER KÜÇÜKÇAVDAR

Eser Adı: İçeri Giren

Ödül Gereçesi: Yanılsamanın ve yabancılaşmanın egemen olduğu, insanı değerlerin makyajlanıp tüketim kültürünün vitrinine sunulduğu bir sistemde, bireyliğini elde edememiş bir burjuva kadınının iç dünyasını başarıyla yansıttığı, anlatımındaki ince ironi, Türkçe’yi ve öykü dilinin olanaklarını iyi kullandığı göz önüne alınarak birinci seçilmiştir.

İkincilik Ödülü

MEHMET EMİN TAŞDELEN

Eser Adı: Şimdiki Evveli Tekrarlıyor

Ödül Gereçesi: Savaşın çirkin ve acımasız yüzünü canlı, çarpıcı bir biçimde betimlemesi, olayların ağırlığına yaslanmaktan çok, yazınsal dile verdiği önem, anlatımının ritmi, ayrıntı işçiliği, özgün kurgusu değerlendirilerek ikinci seçilmiştir.

Üçüncülük Ödülü

SİBEL GÖGEN

Eser Adı: Albatros

Ödül Gereçesi: Anlattığı dünyadan, kıyı insanlarının yaşamlarından bir kesit sunarken, konuya egemen olması, betimlemelerindeki canlılık, doğallık, Türkçe’yi başarıyla kullanması, anlatımındaki akıcılık gibi özellikler gerekçelendirilerek üçüncü seçilmiştir.

Mansiyon Ödülü

MELİHA YILDIRIM

Eser Adı: Batık Bir Kıl

Ödül Gereçesi: Öykülerde çok işlenmemiş bir meslek alanına girerek aşdacı bir kadının iç dünyasını, onun giderek sıradanlaşan hayatını sorgularken, işlevsel ayrıntıları başarıyla kullanması ve Türkçe’ye gösterdiği özen dikkate alınarak mansiyona layık görülmüştür.

Tarik Akan Özel Ödülü

YILMAZ OKYAY

Eser Adı: Yol

Ödül Gereçesi: Kara mizahla ve fantastik unsurlarla desteklenmiş bir öykü. Her türlü fiziksel kusur aşılabılır; ama insanın en büyük kusuru savaşma kusurudur, acı ve yıkım getirir, bunu aşmanın yolu zordur ama mümkündür. Öykünün bu önermeyi bize didaktik bir tuzağa düşmeden kendi olanaklarını kullanarak iletebildiği görüşüne varılmış ve ‘Tarık Akan Özel Ödülü’ne değer bulunmuştur.

LİSE ÖĞRENCİLERİ KATEGORİSİ

Birincilik Ödülü

AYŞENUR KOŞUCU

Eser Adı: Yıldızlar da Üşür

Ödül Gereçesi: Gözlem gücü, betimleme ve öyküleme yeteneği, anlatımındaki fantastik unsurlar ve dili kullanmadaki becerisinden dolayı birinci seçilmiştir.

İkincilik Ödülü

BEYZA TINMAZ

Eser Adı: Kurabiye Kokusu

Ödül Gereçesi: Kimsesiz bir çocuğun sokağın ağır koşullarında verdiği yaşam mücadelesini, duygu ve düşüncelerini öykü diline dönüştürme becerisinden, anlatımındaki doğallık ve dile gösterdiği özenden dolayı ikinci seçilmiştir.

Üçüncülük Ödülü

TUANA ÇELİK

Eser Adı: Karanlığın Çocukları

Ödül Gereçesi: Bir lise öğrencisinin duygularını, ruhsal sorunlarını dile getirirken gerilim ve merak duygusunu diri tuttuğu, okuru öykünün içine çekerken zekice bir oyun kurduğu için üçüncü seçilmiştir.

Mansiyon Ödülü

BUKET MUŞTUCU

Eser Adı: İçimizdeki Cam Kırıkları

Ödül Gereçesi: Büyük kente göç sorununu işleyen, kurgusu ve canlı betimlemeleriyle umut vaat eden bir öykü; mansiyon ödülüne değer bulunmuştur.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİ KATEGORİSİ

Birincilik Ödülü

ZEYNEP BERFİN GÜNGÖR

Eser Adı: İmkânsız

Ödül Gereçesi: Anlatımındaki renklilik, çerçeve anlatım, öykü kişilerinin sahiciliği ve içtenliği, dilinin akıcılığı, başarılı kurgusu nedeniyle birinci seçilmiştir.

İkincilik Ödülü

DOĞA İDİL KUMRU

Eser Adı: Renklerin Dansı

Ödül Gereçesi: Görme engelli bir çocuğun duygu ve düşüncelerini öykülemeyi başardığı ve Türkçeyi kullanmada gösterdiği özen için ikinci seçilmiştir.

Üçüncülük Ödülü

KARDELEN DİKEN

Eser Adı: Bazen Erken Büyürsün

Ödül Gereçesi: Tarihin hayatımızdaki yerini ve önemini öykü sanatının sınırlarından taşmayan bir duyarlılıkla işlemeyi başardığı için üçüncü seçilmiştir.

Mansiyon Ödülü

MERVE MİRAY ŞAYAN

Eser Adı: Yetimhanedeki Azra

Ödül Gereçesi: Duygu yoğunluğunu ve bireyin iç dünyasını başarılı bir biçimde yansıttığı için mansiyon ödülüne layık görülmüştür.

YETİŞKİNLER KATEGORİSİ BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ ALAN ÖYKÜ

İçeri giren

NİLÜFER KÜÇÜKÇAVDAR

aynada gözleri parfümlerde. Birkaçını

sadece burnunu yaklaştırarak kokladı. Parfümleri bileğine-eline sıkıyor, kendi kokusundan hoşnut bir kadın, havaya sıkıp zerrelere arasına biçimli minik burnunu götürerek kokluyor. Beğenmedi. Beğenmediğini belli etmek istemedi, dönüp bana nazıkçe gülümsedi.

‘Ne arzu etmişiniz?’

‘Aşk!’

‘Efendim?’

‘Aşk bebeğim, tek arzum aşktı ve buldum çok mutluyum.’

‘Hımm’

‘Aşığım’

‘Ne güzel’

‘Hem de nasıl güzel! Olağanüstü.

Harikulade’

‘Ruj bakmak ister miydiniz?’

‘İstemem tatlım öpüşmekten helâk oluyorum zaten. Belki bir-iki eksik ıvır zıvır, şöyle tatlı bir-iki şey, görürsem, falan.. O kadar. Şampuan ve saç kremi, yüz kremi, gece gündüz ayrı ayrı, gö-zaltı kremi, el ve vücut kremi, kremlerin hepsi besleyici, onarıcı, arındırıcı, canlandırıcı ve serumlar multi etkili ayrıca cilt temizleme kremi ve losyonu, sabunlar...’

Saymaya devam ediyordu. Dükkanın içinde o önde ben arkada küçük adımlarla yürüyorduk. Bana ürünleri göstererek bir bir sayıyordu ve giderek hızlanıyordu, derken aniden uçuşur gibi dönüp burnumun dibinde durdu. Göz göze yüz yüze kaldık. Kulağında minik kırılganç şeklinde taşı bir küpe ışıldadı anlaşılmazın diye herşeyi küçümseyen kompleksli tipler, akşama kadar yorulup terlediğinden alelacele parfüm sıkma amaçlı dalıp çıkan karabatak misali çalışan kızlar, anneler, teyzeler, işsizler, iş verenler, iş alanlar, namuslusu, orospusu, gençli, geçkini, kimler kimler...

Satış görevlisi olarak seçip avlamak lazım çünkü her ürün belli bir pirim sağlıyor. İşte bir tanesi girdi içeri.

Güleç yüzlü, içi parlıyor. alışveriş yapacak ya da yapmayacak fark etmez.

‘Hoşgeldiniz’ deyip peşine takılacağım biri. Kuştan kopmuş tüy gibi süzum süzum. Yormaz bu beni.

Güleç yüzlü gül gibi gülümseyerek etrafa bakınıyor.

Sadece bakacak mı acaba? Ben de peşine takılıp onun gibi sakın-sessiz sanki hiç yorulmamışım-yorulmamışım gibi yürüyorum ardından. O bulutların üstünde, ben tabanlarımı taşılaştıran zeminde.

Parfüm standında duraksadı, biraz uzaklaşıp izledim.

Az önce ensesinde ilerlerken geriye doğru kapanıp beni yumuşacık saran iki kanadın ardında gibiydim. Valla azıcık sakınlaşım.

Yüzü parfüm şişelerinin arkasındaki

‘Tabi’

‘Ah evet mis gibi, fulya fulya fulya fulya... İnanamıyorum mis gibi. Kaç para bu? Fulya oh!’

‘Yüz lira’

‘Tamam, aldım tut bunu elinde.

Şampuanı var mı bunun? Düşünsene fulya kokulu şampuan. Ahhh onu nasıl özledim birdenbire, şuramdan şurama bir yumru oturdur, sonra, sanki delindi o yumru ve içinden ılık ılık birşeyler akıyor şimdi. Su gibi değil de süt gibi, yumuşacık, damla damla.’

‘Başka birşey bakacak mısınız?’

‘Göz kalemi. Yeşil. Ama aradığım ton yoktur ki! Yıllardır bulabilmiş değilim.’

‘Nasıl birşey?’

‘Bir yeşili tarif etmemi istiyorsun!

Gözlerime bakıyorsun ama hep soru işaretleri var bakışlarında. Rengi anlatamam. Gözümün arkasındaki akıla takıldı aklın, tıpkı oltaya takılan balık gibi, çok da güzel gözlerin var.’

‘Teşekkür ederim. Sizin de gözleriniz çok güzel. Gelin size birkaç yeşil göstereyim.’

‘Bu değil. Daha bi batakılık tonu olsun, kahveye çalması maviden çırpın, koyu yeşil kahverengiden sarı istesin, sarı az versin kendini ve verdiği kadarını yeşilin içine iyice gömelim... Ay anlatamıyorum, nasıl anlatsam? Yeşim taşı döne döne ışıldar gibi hâkinin içinde... Gibi... Öyle bir yeşil bulabilir miyim sence?’

‘Bu nasıl?’

‘Ay evet evet evet bin kere evet.

Aşka minnet, aşka şükür, aşka evet. Hep evet, aşk adına, aşk için evet..’

‘Başka birşey var mıydı?’

‘Biraz yumurtalıklarım sancıyor, çok sevişmekten olabilir mi?’

‘Ee şeyey..’

‘Aman allahım pudranın bebeği gelmiş, bebeğin pudrası gelmiş! Gelmiş de ayağıma düşmüş, elime yani, hahahaha! Yaşasın. Bunu da koklamak istiyorum.’

‘Tabi buyurun’

‘Nefis, mis, nefis. Alıyorum. Ter üstüne bu pudra var ya, aman allahım, takla attırır adama, aşkına yani. Sana da tavsiye ederim. Herkese. Aşkı da, pudrayı da. İnan bana, en eşsiz otlaklarda koştuhan bir tay kadar meleksi hissettiriyor’

‘Ya evet, evet öyledir muhakkak, ne güzel.. Şey, peki, parfüm mesela, parfüm ister miydiniz?’

‘Sultan yağı kullanıyorum, bu fısıflar bana pek yelyepelek geliyor.’

‘Nemlendirici?’

‘Hayır şekerim, aşığım ben, nemlendiriciye ihtiyacım yok!’

‘O halde sadece bakıyorsunuz?’

‘Evet, evet evet..’

‘Peki’

‘Evet provası yapıyorum fark etmiş-sindir’

‘Öyle mi?’

‘Öyle ya evet.’

‘Peki’

‘Bol bol ‘evet’ demelisin. Hayır’ların bi hayrını görmedim şahsen ve ‘evet’ demeye başladığımda döndü talihim’ ‘Evet anlıyorum.’

Dükkanın içinde bilmem kaçınıcı kez turluyorduk. Aniden telefonu çalmaya başladı ve fişek gibi sıçradı yerinden. Eli ayağına dolaşmış, yüzüne pençe pençe allar basmıştı, elleri titriyordu alenen. Telefonunu çantasında ararken kemiğini gömmek için toprağı eşele-yen minik bir köpek yavrusuydu sanki. Bir yandan da ‘O arıyor, o arıyor’ diye tekrarlıyordu.

‘O arıyor, özledi beni, bir saat ayrı kalamıyoruz birbirimizden, aşığız çünkü, deli gibi, deli gibi, deli gibi. Ah nerede bu telefon? O arıyor o! Neredesin allahın cezası telefon? Deli olacağım deli. Durma çal, durma çal, deli deli..’

Çantasının içini güneş altında kavrumuş bir çiftçi gibi harmanladı, yine de ahenkle çalan gözü kör olası telefona ulaşamayınca dizlerinin üzerine çöküp tüm çantayı yere boca etti ve nihayet bulup açtı, tatlı titrek sesiyle konuşmaya başladı.

Bense ne yapacağımı bilemeden izlemiş bir süre sonra da yerlere boşalttığı ıvır zıvrını çantasının içine doldurmaya başlamıştım. O, saçılıp dökülen defteri, kalemi, para çantası, makyaj çantası, gözlük kılıfı, fuları, mendili, vesaire çer çöpüyle ilgilenmeden ayağa kalkıp ay-nanın önüne geçti, meşum sevgiliyle konuşurken bir yandan aynadaki aksine çerçeve çiziyordu başıboş parmağıyla.

Bülbül gibi şakıyarak ‘canım’larla ‘cicim’lerle başlayan konuşma, kısa bir kaç dakikanın ardından şekil değiştirip kadını bülbülden umacı kuşuna dön-dürmüştü. Artık sadece dinliyordu ve ağlıyordu. Gizli gizli, için için ağlıyordu.

Telefonun ucundakine; gizli gizli ve için için, bana karşı; aleni ve derin.

Arada: ‘Anlıyorum’ diyordu: ‘Peki, sen nasıl istersen’..

Ağladığını imkan yok anlayamazdı sevgilisi. Sadece duyuyor olsam ben de anlayamazdım. Hiçkimse anlayamazdı. Sesi güçlü, kendinden emin hatta pervasız çıkıyordu ve yumruğunun tersiyle aynaya karaladığı hayali çerçeveyi siliyordu. Birkaç dakika sonra, kapattı telefonu ve elimde koruduğum çantasına uzandı.

‘İşte böyle..’ dedi derin bir soluk alarak ‘..ayrıldık..’

‘Hay Allah üzüdüm şimdi.’

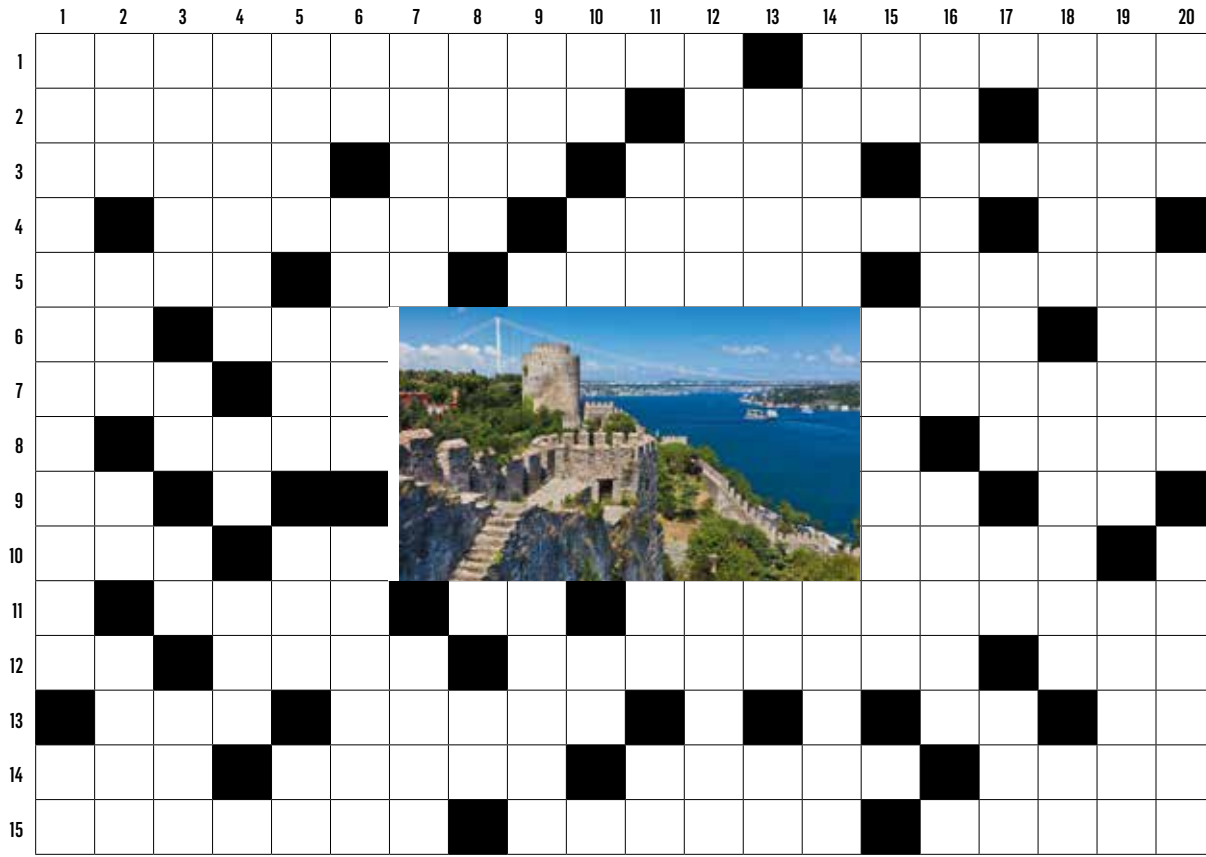
‘Üzüme. Önemli yok. Benim aşkım bitmedi ki.’

Sessizdim.

Kafası karışık gibi dedildi sadece neşesi çuştu ve aniden diğer kadınlar gibi sıradanlaştı sanki. Adımlarıyla düşünürcesine birkaç tur daha attı, buz gibi sert bakışlarını yüzüme değdir-medem berrak, kararlı bir şekilde bana döndü ve:

‘Az önce istemem dediğim herşeyi alacağım. Bir de kırmızı ruj seçelim bana. Şimdi yine kırmızı ruj zamanı, öyle değil mi?’ ■

SARIYER KÜLTÜR BULMACASI

SOLDAN SAĞA

- Resimdeki tarihi yapı – İstanbul'un güzide bir ilçesi.
- "... .. Klasik Otomobil Müzesi" (Ferahevler Mahallesi'ndeki müze) – Fransa'da bir ırmak – Gelecek.
- Sarıyer'in yirmi yedi mahallesinden biri – Ekmek – İşler, işlemler – Tarabya'da tarihi bir köşk.
- Nitelik, özellik, ölçü, boyut – Sarıyer'in bir semti – Bir yüzey ölçüsü.
- Yuva – İlaç – "... Suyu" (Sarıyer'in bir mesire alanı ve ünlü suyu) – Kolyos, uskumru gibi balıkların ufağı.
- Vilayet – Yara – Engel – Kuzu sesi.
- Bir toprak türü – Tavlada bir sayı – Şifalı otlarla tedavi etmek.
- "Brad ..." (aktör) – Geometrik bir şekil.
- Bir bağlaç – "İki" anlamı veren bir örnek – Dünyanın uydusu – Nikelin simgesi.
- Ceylan, karaca – Nasdaq'ın kısaltması – İkincil.
- "Çırcır ..." (Sarıyer'de bir mesire alanı) – Su – Rumeli Feneri Köyü yanında bir koy.
- Sahip, iye – Yerleşim yeri – "... .. Yalısı" (Büyükdere'de tarihi bir yalı) – Çıplak.
- Yazı – Sarıyer'in ünlü böreği – Radyumun simgesi – Bağışlama.
- Suyla çevrili kara parçası – Sarıyer'in ünlü yemeği – İri taneli bezelye – Lig, grup.
- Sarıyer'in bir semti – "Boğazın ..." (Sarıyer'in unvanı) – Sarıyer'in bir mahallesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- Sarıyer'in, balığı, midyesi ve inciri ile meşhur semti – Satrançta bir taş.
- Sınır nişanı – "... Akkanat Anadolu Lisesi" (Sarıyer'de bir lise) – Fena değil – Maden suyu.
- Ast – Uzunçalar (kısa) – Akıl – Mecut.
- Sadist – Bayram – ABD'yi simgeleyen orijinal harfler.
- "... Del Rey" (ABD'li şarkıcı) – Sarıyer'in bir semti – Ve Tanrı Kadını Yarattı filminin aktrisini simgeleyen harfler.
- Dalaşı olur – "... Suyu" (Sarıyer'in ünlü bir suyu ve mesire alanı) – Kilyos'un eski adı.
- "Sadberk ... Müzesi" (Büyükdere'de bir müze) – Bağ budama bıçağı.
- Cemaate namaz kırdıran kimse – Berilyumun simgesi.
- Unvan – Dereden tepeden.
- Lahza – Ankara'da bir üniversiteyi simgeleyen harfler – Birleşik Krallık (kısa).
- Göz – Fas'ın plaka imi – Aktinyumun simgesi.
- "... Mesire Yeri" (Sarıyer'de bir mesire alanı) – Bir bilgisayar oyun makinesi.
- Eksiksiz, kusursuz – Endonezya Rupisi'nin simgesi – İskambilde birli.
- "... Beach" (Kilyos'ta bir beach) – Avrupa'da bir soyluluk sanı.
- Tarla sınırı – "... Suyu" (Sarıyer'in tarihi bir suyu).
- Yorgunluk – Fayda.
- Büyük ve süslü çadır – Bir nota – Seyelan.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun bir romanı – "... Bellucci" (aktris) – Şöhret.
- Etere dayanan toksikomani – Uzaklaşma.
- Cezayir Sahrası'nda vahalar dizisi – Anlak, ferasetli – Suyun çok uzak mesafelere gitmesini sağlayan, yer altı sularını pınarlara ve kuyulara ileten gözenekli toprak ya da jeolojik oluşum.

HAZIRLAYAN:
İLKER MUMCUOĞLU

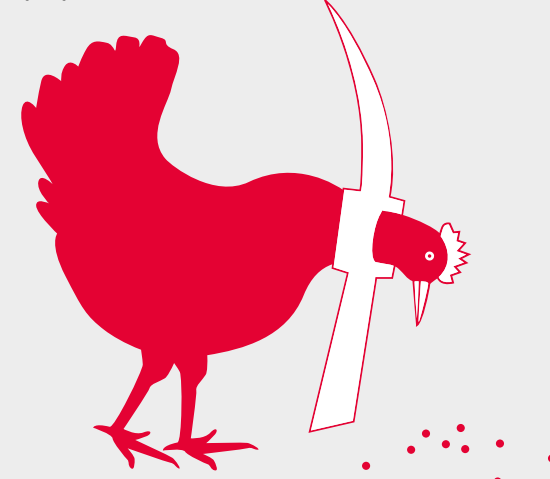
GEÇEN AYKI BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

1234567891011121314151617181920

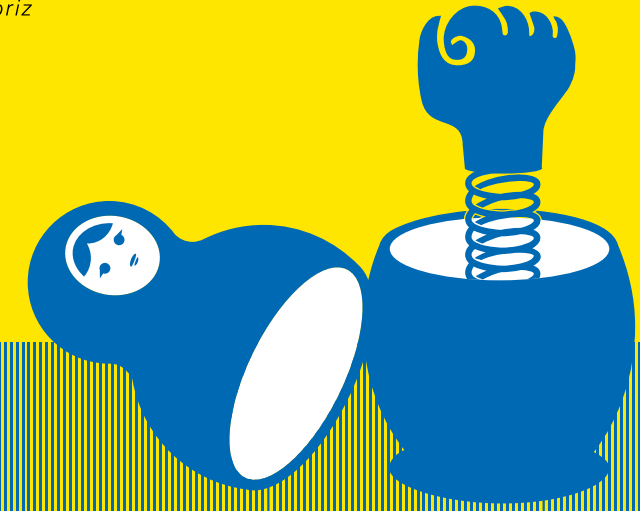
1	E	M	İ	R	G	A	N		K	İ	L	Y	O	S		H	A	T	M	İ
2	L	İ	M	A	N		O	V	İ	D	İ	U	S		Y	A	K	M	A	Ç
3	M	H		S	U	L	T	A	N		M	S		B	E	Y	K	O	Z	
4	A	R	A	T		S	E	T		M		U	Z	U	N	Y	A		İ	B
5	S	A	R	I	Y	E	R		T	A	Y	F	A		İ	A	N	E		İ
6		B	U	K	E										M	M		B	İ	S
7	B	A	Z		N	A									A		E	R	A	T
8	Ö	D		A	İ	T									H	U	Z	U	R	
9	R		O	K	K	A									A	R	E		E	H
10	E	K		K	Ö	Y									L	A	L	A		Ü
11	K	O	B	A	Y		F		E	T	K	İ	N		L	L		R	A	N
12		Ç	A	N		B	E	L	G	R	A	D		M	E		İ	Ş	İ	K
13	S		L	A	L	E		O	F		B	O	Y	A		A	S		D	A
14	A	N	I	T		N	A	R		P	A	L	A	M	U	T		A		R
15	D	E	K		A	T	A	T	Ü	R	K			T	A	R	A	B	Y	A

© Cemil Cahit Yavuz

"Karin tokluğuna çalışmak"

Sürpriz

Sus

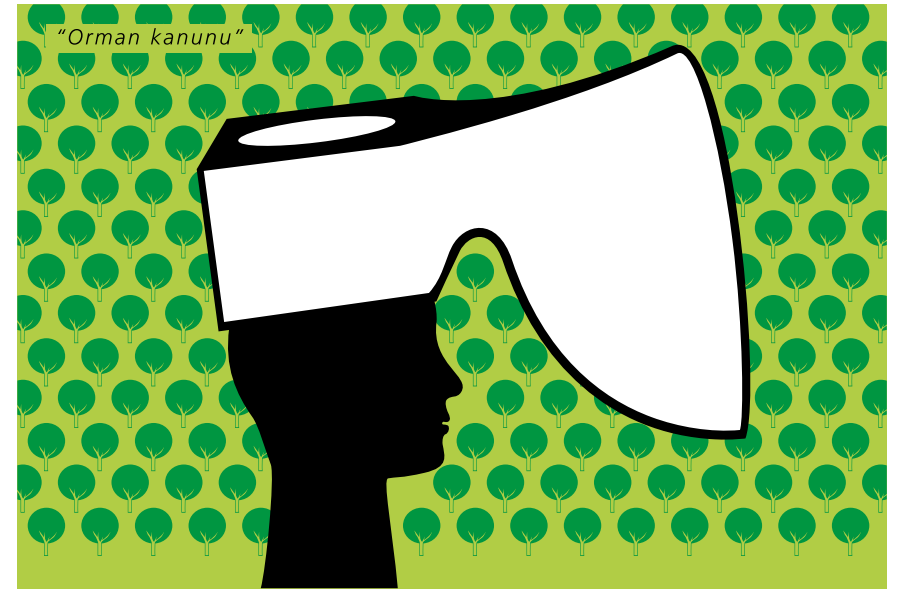

Ne ekersen...

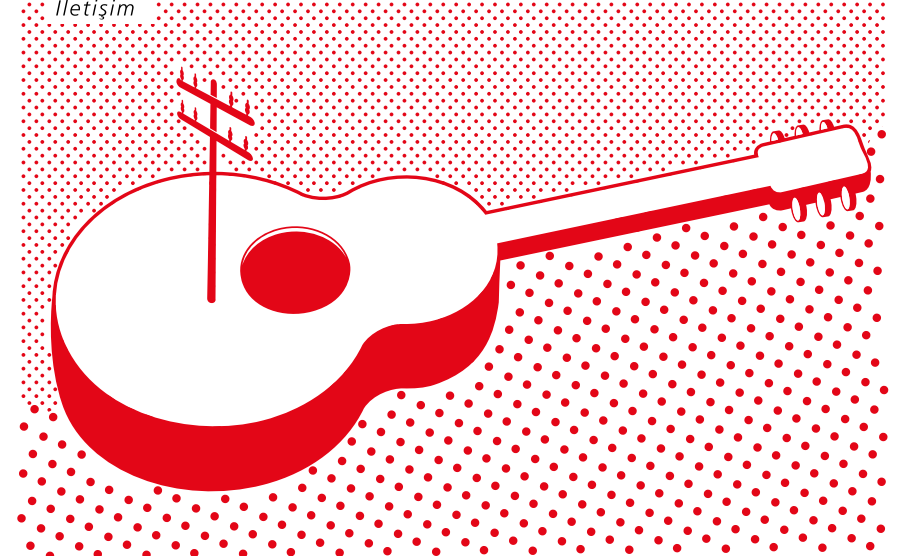

LEKE OYUNLARI

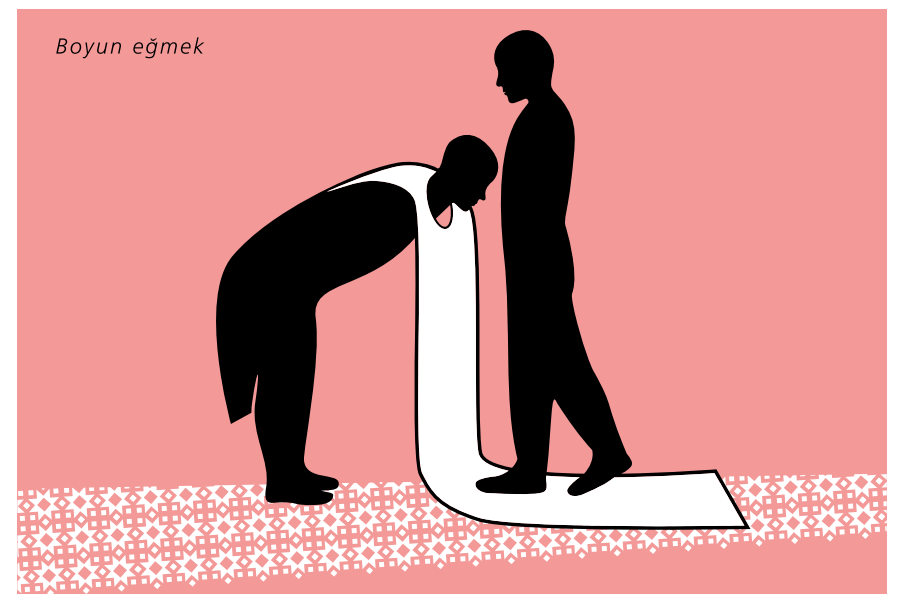
"Orman kanunu"

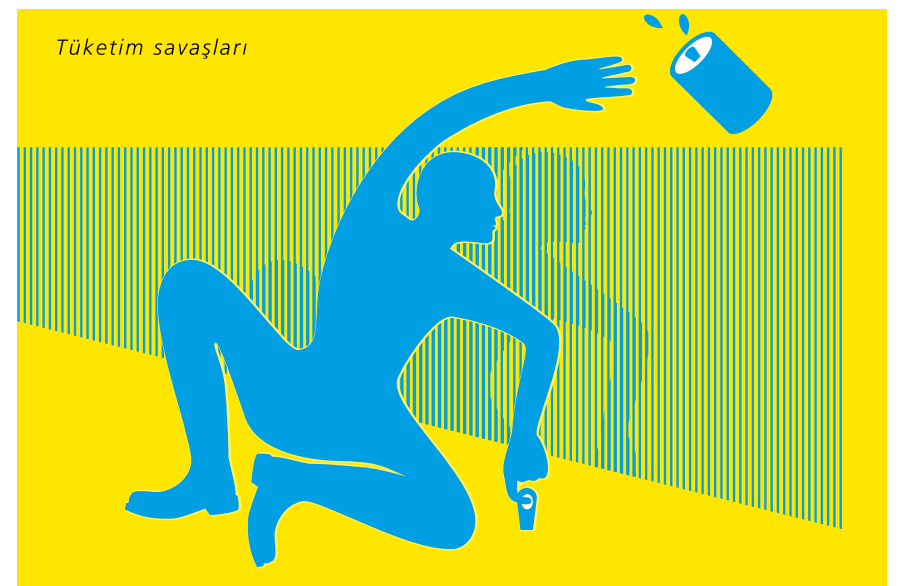
İletişim

Boyun eğmek

Tüketim savaşları

Edebiyat yapıyoruz

Sarıyer edebiyat günleri başlıyor...

10-14 Mayıs
KİTAP FUARI

12-13-14 Mayıs
EDEBİYAT GÜNLERİ

SarıyerBld

SarıyerBelediye

SarıyerBelediye

www.sariyer.bel.tr | 444 1 722

**6. Sarıyer
Edebiyat Günleri**